

Π1.2. Μελέτη και προτάσεις/παρεμβάσεις σχετικά με την απλούστευση των διαδικασιών ελέγχου μονάδων παραγωγής αλκοόλης, αποσταγμάτων και προϊόντων αλκοόλης, όσον αφορά στην είσπραξη των ειδικών φόρων κατανάλωσης

Μελέτες για τη χάραξη στρατηγικής εποπτείας της αγοράς και αδειοδότησης των επιχειρήσεων

ΑΝΑΔΟΧΟΣ

DBC ▲ diadikasia

Ιούνιος 2023

Πίνακας Περιεχομένων

1	Εισαγωγή.....	4
2	Η έννοια των Φόρων Κατανάλωσης και η Παγκόσμια διάστασή τους,	6
2.1	Η έννοια των Φόρων Κατανάλωσης.....	6
2.2	Οι Παραδοσιακές κατηγορίες των Φόρων Κατανάλωσης (αλκοόλ, καπνά και καύσιμα)	7
2.2.1	Αλκοολούχα προϊόντα και Αιθυλική Αλκοόλη	7
2.2.1.1	Μπύρα	7
2.2.1.2	Κρασί.....	8
2.2.1.3	Αλκοολούχα ποτά	8
2.2.2	Καπνικά προϊόντα	9
2.2.2.1	Λαθρεμπόριο Τσιγάρων	10
2.2.3	Καύσιμα	11
2.2.3.1	Φορολογία Καυσίμων για Μεταφορές.....	11
2.2.3.2	Καύσιμα Θέρμανσης.....	13
2.3	Γενική σύνοψη και αρχές για το σχεδιασμό του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης	13
3	Η Ευρωπαϊκή διάσταση του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης.....	16
3.1	Ευρωπαϊκοί Κοινοί Κανόνες	18
3.2	Ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στο Αλκοόλ.....	21
3.2.1	Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης επί των αλκοολούχων ποτών	21
3.2.2	Ανεξάρτητοι μικροί παραγωγοί αλκοολούχων ποτών.....	27
3.2.3	Παραδοσιακά και τοπικά προϊόντα	28
3.3	Ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στα Καπνά.....	28
3.3.1	Τσιγάρα	28
3.3.2	Λοιπά προϊόντα καπνού.....	29
3.4	Ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στην ενέργεια - καύσιμα.....	30
3.5	Φορολογικά επισήματα (ένσημες ταινίες φορολογίας καπνού & αλκοολούχων ποτών)	31
3.6	Αναθεώρηση της Energy Taxation Directive (πρόταση)	33
4	Υφιστάμενο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο επιβολής και είσπραξης του ΕΦΚ στην Ελλάδα	36
4.1	Εισαγωγή	36

4.1.1	Εγκεκριμένος Αποθηκευτής	38
4.1.2	Φορολογική αποθήκη	39
4.1.3	Εγγεγραμμένος Αποστολέας	40
4.1.4	Εγγεγραμμένος Παραλήπτης	41
4.1.5	Περιστασιακά Εγγεγραμμένος Παραλήπτης.....	41
4.2	Γενικές Απαλλαγές που ισχύουν για τον Ειδικό φόρο Κατανάλωσης	42
4.3	Αλκοολούχα προϊόντα – Αιθυλική Αλκοόλη	43
4.3.1	Γενικές απαλλαγές που ισχύουν για τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης	46
4.4	Βιομηχανοποιημένα Καπνά	47
4.4.1	Γενικές απαλλαγές που ισχύουν για τα Βιομηχανοποιημένα Καπνά	48
4.5	Καύσιμα – Ενεργειακά Προϊόντα	50
4.5.1	Γενικές απαλλαγές που ισχύουν για τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης	52
4.6	Πληροφοριακά Συστήματα που αφορούν τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης	54
4.6.1	SEED	54
4.6.1.1	SEED-on-EUROPA.....	54
4.6.2	EMCS	55
4.6.2.1	Νομική Βάση.....	55
4.6.2.2	Βασικές Λειτουργίες	56
5	Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς του ΕΦΚ	57
5.1	Φορολογικά επισήματα – Θέματα προς αντιμετώπιση στο ευρύτερο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	57
5.2	Κωδικοποίηση και απλοποίηση φορολογικής νομοθεσίας στην Ελλάδα	57
5.3	Χρήση νέων σύγχρονων τεχνολογιών στην Ελλάδα για Φορολογικά θέματα	58
5.4	Καταπολέμηση του λαθρεμπορίου για τα προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης.	59
6	Προτάσεις βελτιστοποίησης των θεμάτων που άπτονται του ΕΦΚ	61
6.1	Γενικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν τους Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης	61
6.1.1	Απλότητα.....	61
6.1.2	Διαφάνεια	61
6.1.3	Ουδετερότητα.....	62
6.1.4	Σταθερότητα	62
6.1.5	Φορολογική Βάση	63
6.1.6	Φορολογικός Συντελεστής	63

Παραδοτέο Π1.2. Μελέτη και προτάσεις/παρεμβάσεις σχετικά με την απλούστευση των διαδικασιών ελέγχου μονάδων παραγωγής αλκοόλης, αποσταγμάτων και προϊόντων αλκοόλης, όσον αφορά στην είσπραξη των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

6.1.7	Κατανομή Εσόδων.....	64
6.1.8	Αναδρομικότητα	65
6.2	Σύγκλιση του ΕΦΚ στο μέσο όρο της ΕΕ για το Αλκοόλ και τα Αλκοολούχα ποτά	66
6.3	Ευρωπαϊκή Τελωνειακή Μεταρρύθμιση.....	67
6.3.1	Βασικά στοιχεία των προτάσεων	67
6.4	Νέα έργα στο RRF	68
6.4.1	Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Φορολογικής και Τελωνειακής Διοίκησης	68
6.4.2	Νέο πλαίσιο για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου, κυρίως για προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (καπνός, αλκοόλ και ενέργεια)	71
6.4.3	Κωδικοποίηση και απλοποίηση φορολογικής νομοθεσίας, κανόνων και διαδικασιών	72
6.5	Χρήση τεχνολογιών Blockchain στην αλυσίδα εφοδιασμού	74

1 Εισαγωγή

Η εταιρεία «DIADIKASIA BUSINESS CONSULTING ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με διακριτικό τίτλο «DBC» (Σύμβουλος) σύμφωνα με την από 10 Απριλίου 2023 υπογραφείσα σύμβαση, έχει αναλάβει και υλοποιεί για λογαριασμό της «Ένωσης Ελλήνων Χημικών» (Ε.Ε.Χ.) το έργο «Μελέτες για τη χάραξη στρατηγικής εποπτείας της αγοράς και αδειοδότησης των επιχειρήσεων».

Το έργο έχει ως αντικείμενο την προετοιμασία ολοκληρωμένης στρατηγικής για την εποπτεία της αγοράς και τις αδειοδοτήσεις επιχειρήσεων σε αντικείμενα που αφορούν ή περιλαμβάνουν σε σημαντική έκταση αντικείμενα χημείας και χημικών ελέγχων.

Ειδικότερα, το έργο περιλαμβάνει την εκπόνηση μελετών ανά τομέα της αγοράς, με ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και προτάσεις για τη βελτίωσή της, τη διαβούλευση των αρχικών προτάσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη, ώστε οι προτάσεις να εμπλουτιστούν και να ενισχυθεί η αξιοπιστία, η αποδοχή και η λειτουργικότητά τους.

Επιπροσθέτως, αντικείμενο του έργου είναι η συγκρότηση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής εκ μέρους των αρμοδίων κρατικών φορέων για την άσκηση της εποπτείας της αγοράς στα αντικείμενα που κατ' εξοχήν εμπλέκουν αντικείμενα ελέγχου που εμπίπτουν στο επιστημονικό πεδίο της Χημείας. Ο ωφελούμενος πληθυσμός είναι ένα ευρύτατο σύνολο επιχειρήσεων από το σύνολο, σχεδόν, των κλάδων της οικονομίας (τουριστική βιομηχανία, κατασκευαστικός κλάδος, χημική βιομηχανία – κάθε είδους οικονομικός φορέας που οφείλει να έχει περιβαλλοντική άδεια, τομέας τροφίμων κ.α.).

Το έργο περιλαμβάνει τα ακόλουθα παραδοτέα:

- Π1.1. Μελέτη και προτάσεις/παρεμβάσεις σχετικά με τη συμμετοχή των ιδιωτικών εργαστηρίων στις διαδικασίες αξιολόγησης της υγιεινής των εγκαταστάσεων ξενοδοχειακών μονάδων με στόχο την προώθηση του τουρισμού.
- Π1.2. Μελέτη και προτάσεις/παρεμβάσεις σχετικά με την απλούστευση των διαδικασιών ελέγχου μονάδων παραγωγής αλκοόλης, αποσταγμάτων και προϊόντων αλκοόλης, όσον αφορά στην είσπραξη των ειδικών φόρων κατανάλωσης.
- Π1.3. Μελέτη προϋποθέσεων και πιστοποιητικών και ελέγχων που ζητούν τρίτες χώρες σχετικά με χημικές και μικροβιολογικές αναλύσεις τροφίμων για αποδοχή, ένταξη σε μητρώο εισαγωγέων-Δημιουργία βάσης δεδομένων.
- Π1.4. Μελέτη προϋποθέσεων για χημικές και φυσικές δοκιμές σε μια ευρεία κατηγορία βιομηχανικών προϊόντων για εξαγωγές σε τρίτες χώρες.

- Π1.5. Μελέτη απλοποίησης της διαδικασίας Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης των Επιχειρήσεων και διερεύνηση των σύγχρονων περιβαλλοντικών τεχνολογιών που μπορούν να ενσωματωθούν.
- Π1.6. Ανάπτυξη μηχανισμού καταγραφής προτάσεων και διαβούλευσης από τους εμπλεκόμενους φορείς
- Π1.7. Κατάρτιση Σχεδίων Προτάσεων βελτίωσης του Θεσμικού Πλαισίου.
- Π1.8. Ενέργειες Δημοσιότητας της Πράξης.

Το παρόν Παραδοτέο Π1.2 αναφέρεται στη μελέτη και προτάσεις/παρεμβάσεις σχετικά με την απλούστευση των διαδικασιών ελέγχου μονάδων παραγωγής αλκοόλης, αποσταγμάτων και προϊόντων αλκοόλης, όσον αφορά στην είσπραξη των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

Η μελέτη αφορά τη ρύθμιση του τρόπου επιβολής και είσπραξης του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης, στα προϊόντα καπνού, τα καύσιμα και τα αλκοολούχα ποτά, με στόχο την επίτευξη αποτελεσματικού ελέγχου στη διακίνηση των προϊόντων, την ελαχιστοποίηση των απωλειών εσόδων για το Δημόσιο καθώς και τη μείωση των ανθρώπινων και υλικών πόρων που διαθέτει το ελληνικό δημόσιο για τη διεξαγωγή του.

Ο ΕΦΚ επιβάλλεται σε μια σειρά προϊόντων, η κατανάλωση των οποίων αποτελεί είτε ανάγκη είτε επιθυμία του πολίτη.

Η μελέτη θα πρέπει να περιλαμβάνει, διακριτά για κάθε μία από τις τρεις κατηγορίες προϊόντων (καπνικά, καύσιμα, αλκοολούχα), την αποτύπωση του υφισταμένου θεσμικού και κανονιστικού καθεστώτος επιβολής και είσπραξης του ΕΦΚ, την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς του, τόσο από πλευράς αποτελεσματικότητας της είσπραξης (δηλαδή του βαθμού στον οποίον εισπράττεται ο οφειλόμενος φόρος) όσο και αποδοτικότητάς της (δηλαδή το μέγεθος των πόρων που το κράτος διαθέτει για τον έλεγχο της επιβολής και της είσπραξης), τον εντοπισμό των κρίσιμων σημείων και των αδυναμιών της διαδικασίας ανά κατηγορία, την σύνταξη προτάσεων για τη θεραπεία των αδυναμιών που έχουν εντοπιστεί, τις απαιτούμενες παρεμβάσεις τόσο σε επιχειρησιακό επίπεδο όσο και στο νομικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τον ΕΦΚ καθώς και την τεκμηρίωση της συμφωνίας των προτάσεων με το εθνικό και κοινοτικό νομικό πλαίσιο.

2 Η έννοια των Φόρων Κατανάλωσης και η Παγκόσμια διάστασή τους.

2.1 Η έννοια των Φόρων Κατανάλωσης

Οι Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης - ΕΦΚ (Excise taxes) είναι ένα καλά εδραιωμένο στοιχείο της παγκόσμιας φορολογικής πολιτικής. Οι φόροι κατανάλωσης χρησιμοποιούνται για την παραγωγή κρατικών εσόδων, παρέχοντας ταυτόχρονα κίνητρα στους συμμετέχοντες στην αγορά να καταναλώνουν και να παράγουν λιγότερα βλαβερά προϊόντα. Με τον κατάλληλο σχεδιασμό και εφαρμογή, οι φόροι κατανάλωσης μπορούν να βελτιώσουν τη συνολική ευημερία και να χρηματοδοτήσουν δημόσια προγράμματα για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων της αγοράς. Μια κακή εφαρμογή της πολιτικής φόρου κατανάλωσης, ωστόσο, μπορεί να δημιουργήσει ένα δυσλειτουργικό περιβάλλον για τους πολίτες από ό,τι εάν δεν είχε εφαρμοστεί καμία πολιτική αρχικά.

Οι φόροι κατανάλωσης είναι επιλεκτικοί φόροι που επιβάλλονται σε συγκεκριμένα προϊόντα ή δραστηριότητες. Ο φόρος κατανάλωσης προστίθεται επάνω από άλλους φόρους με ευρεία βάση, όπως ο φόρος προστιθέμενης αξίας ή οι φόροι από πωλήσεις προϊόντων. Η επιλεκτική φύση των φόρων κατανάλωσης παρέχει μια στενή φορολογική βάση. Αυτή η στενή βάση πρέπει να δικαιολογηθεί από μοναδικά κόστη ή σκεπτικά που σχετίζονται με τη φορολογούμενη δραστηριότητα.

Οι φόροι συχνά επιβάλλονται σε προϊόντα των οποίων η κατανάλωση θεωρείται κοινωνικά ανεπιθύμητη. Σήμερα, οι στόχοι για την επιβολή φόρων κατανάλωσης περιλαμβάνουν προϊόντα που είναι ανθυγιεινά για τον χρήστη, δημιουργούν αρνητικά αποτελέσματα για τρίτους παρατηρητές (π.χ. παθητικοί καπνιστές), προκαλούν επιβαρύνσεις στις δημόσιες δαπάνες (π.χ. για τις δημόσιες δαπάνες στην Υγεία), ή λειτουργούν ως χρέωση του χρήστη για την πρόσβαση σε δημόσια χρηματοδοτούμενα αγαθά ή υπηρεσίες. Πολλά προϊόντα που προορίζονται για φόρους κατανάλωσης ενεργοποιούν περισσότερα από ένα κίνητρα για επιλεκτική φορολόγηση.

Διάφορες φορολογικές δομές χρησιμοποιούνται ως φόροι κατανάλωσης. Οι φόροι κατανάλωσης μπορούν να εφαρμοστούν ανά μονάδα ή ως ποσοστό της τιμής ή της αξίας. Μπορούν να επιβληθούν σε διάφορα στάδια της διαδικασίας παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης της στιγμής της πώλησης στον καταναλωτή, κατά τη διάρκεια των χονδρικών συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων, ή στον παραγωγό όταν η παραγωγή έχει ολοκληρωθεί. Οι ειδικοί φόροι μπορούν να στοχεύουν διάφορα μέρη του προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων των πρώτων υλών, των συστατικών του προϊόντος, του βάρους ενός προϊόντος, της ποσότητας ενός προϊόντος ή συνδυασμούς των παραπάνω.

Παραδοσιακοί στόχοι των φόρων κατανάλωσης, όπως το αλκοόλ, ο καπνός και τα καύσιμα, έχουν καλά καθιερωμένους φορολογικούς συντελεστές και πολιτικές. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μια έντονη συρρίκνωση της φορολογικής βάσης για αυτά τα προϊόντα.

2.2 Οι Παραδοσιακές κατηγορίες των Φόρων Κατανάλωσης (αλκοόλ, καπνά και καύσιμα)

2.2.1 Αλκοολούχα προϊόντα και Αιθυλική Αλκοόλη

Οι φόροι στο αλκοόλ είναι ανάμεσα στους παλαιότερους φόρους που έχουν καταγραφεί. Σήμερα, όλες οι χώρες του ΟΟΣΑ φορολογούν το αλκοόλ. Το περιεχόμενο αλκοόλ με μέτρο όγκου (ABV: ο αριθμός των λίτρων από καθαρή αιθανόλη που βρίσκονται σε 100 λίτρα διάλυμα στους 20 °C, εκφρασμένος ως ποσοστό του συνολικού όγκου). Για να γίνει σύγκριση ανάμεσα σε προϊόντα και χώρες, γίνεται μετατροπή των φορολογικών συντελεστών σε κοινό νόμισμα και τυποποιημένα μεγέθη συσκευασίας.

Τα αλκοολούχα προϊόντα και η Αιθυλική Αλκοόλη μπορεί να παράγεται από μια ευρεία γκάμα προϊόντων – πρώτων υλών και διαδικασιών, όπως¹:

- Μπύρα από βύνη.
- Κρασί από σταφύλια.
- Βερμούτ και άλλα κρασιά από φρέσκα σταφύλια με αρώματα φυτών ή αρωματικών ουσιών.
- Χυμός μήλου, και άλλα ζυμωμένα ποτά.
- Αιθυλική αλκοόλη μη μετουσιωμένη με αλκοολική δύναμη 80% abv και πάνω.
- Αιθυλική αλκοόλη μη μετουσιωμένη με αλκοολική δύναμη κάτω του 80% abv.

2.2.1.1 Μπύρα

Οι φόροι στη μπύρα διαφέρουν σημαντικά ανάμεσα στις χώρες. Για παράδειγμα η Τουρκία, η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Γερμανία, κ.ά. επιβάλλουν φόρο χαμηλότερο από 5 δολάρια ανά εκατόλιτρο (ABV - Alcohol by Volume - ποσοστό αλκοολικού περιεχομένου). Αυτό σημαίνει ότι ο φόρος που επιβάλλεται σε κάθε λίτρο μπύρας εξαρτάται από το ποσοστό αλκοολικού περιεχομένου της. Όσο χαμηλότερο είναι το ABV, τόσο χαμηλότερος είναι και ο φόρος που

¹ OECD, Consumption Tax Trends 2020: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Policy Issues (December 2020), <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/fc2d6da5-en/index.html?itemId=/content/component/fc2d6da5-en#section-d1e32814>.

πληρώνετε ανά λίτρο. Ενώ η Φινλανδία (44,76 δολάρια) και το Ισραήλ (74,30 δολάρια) επιβάλλουν φόρους που είναι έως και 3.200% υψηλότεροι από αυτούς που επιβάλλονται σε χώρες με χαμηλότερο φορολογικό καθεστώς.

Πολλές χώρες του ΟΟΣΑ εφαρμόζουν περίπλοκους φορολογικούς συντελεστές που μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με την αλκοολική περιεκτικότητα της πωλούμενης μπίρας ή το μέγεθος του παραγωγού, ενώ άλλες εφαρμόζουν έναν φόρο επί της προστιθέμενης αξίας.

Για πολλές χώρες υπάρχουν πολυμερείς συμφωνίες για τη φορολογική πολιτική. Για παράδειγμα, η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτεί από κάθε χώρα της ΕΕ να επιβάλλει φόρο επί της κατανάλωσης μπίρας τουλάχιστον 1,87 ευρώ ανά 100 λίτρα και ανά βαθμό αλκοολικού περιεχομένου². Μετατρέποντας αυτόν τον συντελεστή σε έναν τυπικό φιάλης μπίρας 330ml με αλκοολικό περιεχόμενο 5%, ο συντελεστής ανέρχεται σε ένα ελάχιστο φόρο των 0,03 ευρώ. Ωστόσο, μόνο λίγες χώρες της ΕΕ τηρούν στενά το ελάχιστο συντελεστή. Οι περισσότερες επιβάλλουν πολύ υψηλότερους φόρους επί της κατανάλωσης.

2.2.1.2 Κρασί

Το κρασί είναι ένα μοναδικό προϊόν στην κατηγορία του αλκοόλ, καθώς πολλές χώρες δεν επιβάλλουν φόρο επί της κατανάλωσής του. Ειδικότερα το Λουξεμβούργο έχει παράλληλα και μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ (14% αντί 17%) για το κρασί με αλκοολικό περιεχόμενο μικρότερο ή ίσο του 13%. Από την άλλη, η Νορβηγία έχει τον υψηλότερο φόρο στο κρασί ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ, που ανέρχεται σε 6,73 δολάρια ανά λίτρο, ακολουθούμενη από την Ιρλανδία και τη Φινλανδία με σχεδόν 5 δολάρια ανά λίτρο. Μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ, η Αυστραλία, η Χιλή, η Κορέα και το Μεξικό εφαρμόζουν φόρους επί της αξίας προστιθέμενης αντί για συγκεκριμένου ποσού ή ποσοστού φόρους επί της κατανάλωσης. Οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν πολλούς φόρους επί της κατανάλωσης σε επίπεδο πολιτειών, εκτός από τον ομοσπονδιακό φόρο κατανάλωσης.

2.2.1.3 Αλκοολούχα ποτά

Η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Μερικώς λόγω της παραγωγής νέων προϊόντων και καινοτομιών όπως για παράδειγμα τα έτοιμα κοκτέιλ (RTD – Ready -to-drink), οι καταναλωτές μπορούν να αγοράσουν ποτά που είναι πιο εύκολα στην κατανάλωση και έχουν λιγότερο όγκο. Μετά από πολλά χρόνια που τα αλκοολούχα ποτά

² European Commission Taxation and Customs Union, “Excise Duty on Alcohol,” https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/excise-duties-alcohol-tobacco-energy/excise-duties-alcohol_en.

Θεωρούνταν δευτερεύον ποτό επιλογής σε πολλές χώρες, οι πωλήσεις τους ξεπέρασαν τις πωλήσεις μύρας στις Ηνωμένες Πολιτείες το 2022³.

Να σημειωθεί ότι η κατανάλωση των αλκοολούχων ποτών και τα φορολογικά έσοδα έχουν υποστεί σημαντικές διακυμάνσεις λόγω αλλαγών στις νομισματικές ισοτιμίες και στις διεθνείς γευστικές προτιμήσεις σε αλκοολούχα προϊόντα τα τελευταία χρόνια. Τα αλκοολούχα προϊόντα έχουν διαφορετικά γεωγραφικά κέντρα παραγωγής, βασισμένα κυρίως στις αντίστοιχες αγροτικές καλλιέργειες και αποδόσεις (σταφύλια, σιτάρι, πατάτες, ρύζι, κ.ά.). Πρόσφατες αλλαγές είναι ιδιαίτερα ευεργετικές για ορισμένα προϊόντα. Η αγορά της μεξικάνικης τεκίλας έχει σημειώσει σημαντική ανάπτυξη και οι εξαγωγές ιαπωνικών ποτών - κυρίως σάκε και ουίски - έχουν αυξηθεί έξι φορές τα τελευταία δέκα χρόνια⁴

Τα αλκοολούχα ποτά φορολογούνται γενικά ανά αλκοολικό περιεχόμενο. Όσο υψηλότερο είναι το περιεχόμενο αλκοόλ, τόσο μεγαλύτερος είναι ο φόρος. Όπως και με άλλους φόρους στο αλκοόλ, οι φόροι επί των αλκοολούχων ποτών ποικίλουν σημαντικά. Ακόμα και υπολογίζοντας το μεγαλύτερο αλκοολικό περιεχόμενο, τα αλκοολούχα ποτά συνήθως έχουν μεγαλύτερο φόρο ανά αλκοολικό περιεχόμενο από τη μύρα ή το κρασί. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές σε χώρες που επιβάλλουν φόρους στα αλκοολούχα ποτά και κανένα φόρο στο κρασί.

2.2.2 Καπνικά προϊόντα

Όλες οι χώρες του ΟΟΣΑ επιβάλλουν φόρο στον καπνό. Όπως και με το αλκοόλ, τα καύσιμα προϊόντα καπνού χωρίζονται σε πολλές κατηγορίες για φορολογικούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένων των τσιγάρων, πούρων, καπνού για χειροποίητα (στριφτά) τσιγάρα και καπνού για πίπα. Αντίθετα με τους φόρους πάνω στα αλκοολούχα ποτά, που είναι σχεδόν αποκλειστικά ποσοστιαίοι, οι περισσότερες χώρες επιβάλλουν συνδυασμό φόρων τόσο ποσοστιαίων όσο και ποσοτικών στα προϊόντα καπνού.

Οι ειδικοί φόροι κυμαίνονται από 0,84 δολάρια ανά τσιγάρο στην Αυστραλία έως 0,02 δολάρια ανά τσιγάρο στο Λουξεμβούργο. Ορισμένες χώρες δεν επιβάλλουν ποσοστιαίο φόρο, αλλά για τις χώρες που το επιβάλλουν, τα ποσοστά κυμαίνονται από 1% της τιμής λιανικής πώλησης (ΤΛΠ) στη Σουηδία και τη Δανία έως πάνω από 60% στην Τουρκία (63%) και τη Νότια Κορέα (64,76%).

³ Jessica DiNapoli, "Cheers! Spirits like gin, vodka, overtake beer's U.S. market share" Reuters, February 9, 2023, <https://www.reuters.com/markets/cheers-spirits-like-gin-vodka-overtake-beers-us-market-share-2023-02-09/>.

⁴ Yohei Matsuo, "Japanese liquor makes little splash in global market" Nikkei Asia, January 2023, <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Datawatch/Japanese-liquor-makes-little-splash-in-global-market#:~:text=Exports%20of%20Japanese%20alcoholic%20beverages%20have%20risen%20sixfold%20over%20the,while%20export%20volumes%20surged%2040%25.>

Σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Οδηγία για το Φόρο Καπνού απαιτεί από τα κράτη μέλη να επιβάλουν έναν ελάχιστο φόρο ειδικού καταναλωτή στα τσιγάρα και άλλα προϊόντα καπνού. Οι φόροι τσιγάρων της ΕΕ περιλαμβάνουν τόσο έναν συγκεκριμένο φόρο ανά τσιγάρο (σταθερό ποσό σε ευρώ ανά πακέτο τσιγάρων) όσο και έναν ποσοστιαίο φόρο (προστίθεται ποσοστό πάνω στην τιμή λιανικής πώλησης - ΤΛΠ)⁵.

Συνολικά, οι τρέχοντες ελάχιστοι φόροι ειδικού καταναλωτή για τσιγάρα στην ΕΕ είναι 1,80 ευρώ (1,89 δολάρια) ανά πακέτο με 20 τσιγάρα και ο συνολικός φόρος πρέπει να ανέρχεται τουλάχιστον στο 60% της μέσης τιμής λιανικής πώλησης στη χώρα της ΕΕ (υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις). Αυτοί οι φόροι ειδικού καταναλωτή καπνού επιβάλλονται επιπλέον των γενικών φόρων προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Η νομοθεσία της ΕΕ καθορίζει μόνο ελάχιστα ποσοστά. Ωστόσο ορισμένες χώρες επιβάλλουν υψηλότερα ποσοστά φόρων.

2.2.2.1 Λαθρεμπόριο Τσιγάρων

Οι σημαντικές αυξήσεις των τιμών των νόμιμων τσιγάρων δημιουργούν κίνητρα για φοροαποφυγή. Η φοροαποφυγή μπορεί να λάβει δύο διαφορετικές μορφές, με διαφορετικές πολιτικές επιπτώσεις. Οι καταναλωτές μπορούν να αγοράζουν τσιγάρα από νόμιμες αγορές σε χώρες με χαμηλότερους φόρους, ενώ παράνομοι δράστες μπορούν να δημιουργήσουν ένα εμπορικό περιβάλλον στο οποίο τα τσιγάρα πωλούνται χωρίς ή με ελάχιστο φόρο.

Η διασυνοριακή αγορά ή η φοροελαφρυντική αρβιτράζ (μια πρακτική όπου επιχειρήσεις ή ιδιώτες εκμεταλλεύονται τις διαφορές στη φορολογική νομοθεσία μεταξύ διαφορετικών χωρών για να μειώσουν τη φορολογική επιβάρυνσή τους) είναι μια δραστηριότητα που κυρίως εξουδετερώνεται από κόστος, και οι λαθρέμποροι μπορεί ακόμα και να διευκολύνουν την αύξηση της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας μειώνοντας το φορολογικό βάρος της αγοράς, παρόλο που αυτό συνεπάγεται υψηλό κόστος (χωρίς να αναφέρουμε την εγγενή εγκληματική φύση της δραστηριότητας). Ένας λαθρέμπορος που αγοράζει νόμιμα τσιγάρα σε μια περιοχή με χαμηλότερους φόρους, όπως η Πορτογαλία, και στη συνέχεια πωλεί τα τσιγάρα σε μια περιοχή με υψηλότερους φόρους, όπως η Ιρλανδία, εξακολουθεί να πληρώνει φόρο και αγοράζει προϊόντα της Ευρώπης - ακόμα κι αν οι φορολογικές απώλειες για την Ιρλανδία υπερβαίνουν τα φορολογικά οφέλη για την Πορτογαλία και οι προσπάθειες για τη μείωση της κατανάλωσης με βάση τον φόρο αποτρέπονται εν μέρει.

Ορισμένοι παραβάτες, ωστόσο, αποφεύγουν εντελώς τις νόμιμες αγορές. Αντί να πληρώνουν αγοραστικές τιμές και χαμηλούς φόρους στα τσιγάρα, εγκληματικές οργανώσεις παράγουν

⁵ Adam Hoffer. *The Future of Tobacco Taxation in Europe*. Tax Foundation, Dec. 5, 2022, <https://taxfoundation.org/eu-tobacco-tax-directive/>.

παραποιημένα τσιγάρα που μοιάζουν με γνωστές εμπορικές μάρκες και τα πωλούν με παραποιημένα φορολογικά σήματα, χωρίς να πληρώνουν καθόλου φόρο.

Η Κίνα αποτελεί το παγκόσμιο κέντρο παραποίησης τσιγάρων. Εκτιμήσεις υπολογίζουν ότι η παραποίηση τσιγάρων στην Κίνα φθάνει τα 400 δισεκατομμύρια τσιγάρα ετησίως⁶. Λόγω του τεράστιου όγκου προϊόντων που εισέρχονται σε παγκόσμια λιμάνια από την Κίνα, μπορεί να είναι πιο εύκολο και φθηνό να πραγματοποιηθεί λαθρεμπόριο των κινεζικών τσιγάρων μέσω των λιμένων από το να μεταφέρουν προϊόντα από ηπειρωτικά εδάφη.

Οι εμπειρικές μελέτες δείχνουν συνεχώς μια θετική σχέση μεταξύ των ποσοστών φόρου καπνού και του λαθρεμπορίου. Το λαθρεμπόριο τσιγάρων αυξάνεται όσο αυξάνονται οι ποσοστώςεις φόρου καπνού.

Ακαδημαϊκές μελέτες για το λαθρεμπόριο στην Ευρώπη καταλήγουν στον ίδιο συμπέρασμα. Μια μελέτη του 2018 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μια αύξηση του φόρου κατά €1 ανά πακέτο τσιγάρων θα αυξήσει το ποσοστό παράνομης αγοράς κατά 5 έως 12 μονάδες ποσοστού και θα αυξήσει τις πωλήσεις παράνομων τσιγάρων κατά 29% έως 95%⁷.

Το παγκόσμιο λαθρεμπόριο καπνού είναι ένα προβληματικό φαινόμενο. Το λαθρεμπόριο τσιγάρων είναι χαμηλού κινδύνου και υψηλής ανταμοιβής, με δισεκατομμύρια δολάρια να κερδίζονται κάθε χρόνο μέσω του λαθρεμπορίου. Το χειρότερο είναι ότι οι επιχειρήσεις λαθρεμπορίου περιλαμβάνουν διαφθορά, νομιμοποίηση εσόδων και τρομοκρατία.

2.2.3 Καύσιμα

Τα καύσιμα χωρίζονται σε κατηγορίες βάσει των προδιαγραφών υλικού και των χρήσεων του προϊόντος. Οι κύριες κατηγορίες για φορολογικούς σκοπούς είναι η αμόλυβδη βενζίνη, το πετρέλαιο θέρμανσης και τα ελαφρά καύσιμα για οικιακή θέρμανση. Πολλές χώρες του ΟΟΣΑ φορολογούν επίσης άλλα ενεργειακά προϊόντα, όπως το φυσικό αέριο και η ηλεκτρική ενέργεια. Κάποιες επιβάλλουν άμεσους φόρους άνθρακα ή εφαρμόζουν περιορισμούς στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα ως μέρος ενός συστήματος εμπορίας εκπομπών.

2.2.3.1 Φορολογία Καυσίμων για Μεταφορές

Οι φόροι για τα καύσιμα μεταφορών υπάρχουν από τις αρχές του 20ού αιώνα. Αρχικά σχεδιάστηκαν ως ένα εργαλείο συγκέντρωσης εσόδων, ενώ οι σύγχρονοι φόροι καυσίμων

⁶ Te-Ping Chen, *China's Marlboro Country*. Center for Public Integrity, Jun. 29, 2009, https://reportingproject.net/underground/index.php?option=com_content&view=article&id=9:chinas-marlboro-country&catid=3:stories&Itemid=22.

⁷ Prieger, J.E. and Kulick, J. (2018), *CIGARETTE TAXES AND ILLICIT TRADE IN EUROPE*. *Econ Inq*, 56: 1706-1723. <https://doi.org/10.1111/ecin.12564>.

εξυπηρετούν πολλούς σκοπούς. Οι φόροι καυσίμων λειτουργούν ως τέλη χρήσης για τη χρήση των οδικών μεταφορών, χρηματοδοτούν την κατασκευή και συντήρηση οδικών έργων, αποθαρρύνουν την κυκλοφοριακή συμφόρηση, ενθαρρύνουν τη χρήση δημόσιων μεταφορών και ενσωματώνουν περιβαλλοντικές ανησυχίες. Ο φόρος καυσίμων για τις μεταφορές είναι σχετικά καλά σχεδιασμένος για να καλύψει πολλά από τα αρνητικά εξωτερικά κόστη που προκαλούνται από την οδήγηση οχημάτων που λειτουργούν με πετρέλαιο.

Σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, η φορολογική επιβάρυνση για την ενισχυμένη (premium) αμόλυβδη βενζίνη είναι σχεδόν το ήμισυ της τιμής λιανικής πώλησης. Ωστόσο οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι μια εξαίρεση, με φορολογική επιβάρυνση 14,2%, λιγότερη από την επόμενη χαμηλότερη χώρα του ΟΟΣΑ, την Τουρκία, με 29%. Η φορολογική επιβάρυνση στην Ιρλανδία και το Ισραήλ υπερβαίνει το 60% της τιμής στο πρατήριο.

Η Οδηγία Ενεργειακής Φορολογίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2003/96/ΕΚ)⁸ θεσπίζει κοινούς κανόνες για τη φορολόγηση των ενεργειακών προϊόντων στις χώρες μέλη, συμπεριλαμβανομένων των καυσίμων. Οι ελάχιστες τιμές για τα οδικά καύσιμα είναι €0,359/λίτρο για αμόλυβδη βενζίνη, €0,330/λίτρο για πετρέλαιο κίνησης και €0,125/κιλό για υγραέριο πετρελαίου. Να σημειωθεί ότι μόνο η Βουλγαρία, η Ουγγαρία και η Πολωνία τηρούν το ελάχιστο επίπεδο φόρου καυσίμων, ενώ όλες οι άλλες χώρες της ΕΕ επιλέγουν να επιβάλλουν υψηλότερους ειδικούς φόρους στο αέριο.

Η Ολλανδία έχει τον υψηλότερο φόρο καυσίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στα €0,82 ανά λίτρο (\$3,69 ανά γαλόνι). Η Ιταλία εφαρμόζει το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό στα €0,73 ανά λίτρο (\$3,26 ανά γαλόνι), ακολουθούμενη από τη Φινλανδία με €0,72 ανά λίτρο.

Περίπου το 30% των νέων επιβατικών οχημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πετρελαιοκίνητα οχήματα⁹. Συνεπώς, πολλοί ευρωπαίοι καταναλωτές αντιμετωπίζουν ειδικούς φόρους καυσίμων στο πετρέλαιο κίνησης αντί για τη βενζίνη. Η ΕΕ ορίζει ένα ελαφρώς χαμηλότερο ελάχιστο ειδικό τέλος καυσίμου στα €0,33 ανά λίτρο για το πετρέλαιο κίνησης¹⁰.

Οι φορολογικές συντελεστές για το πετρέλαιο κίνησης είναι χαμηλότεροι από τους συντελεστές για τη βενζίνη σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, εκτός από την Αυστραλία, το Βέλγιο και το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου οι συντελεστές είναι οι ίδιοι, καθώς και στην Ελβετία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου ο φορολογικός συντελεστής για το πετρέλαιο κίνησης υπερβαίνει αυτόν για τη βενζίνη.

⁸ Βλέπε: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οδηγία 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:32003L0096>.

⁹ European Automobile Manufacturers' Association (ACEA) *Fuel types of new passenger cars in the EU*. July 2022, <https://www.acea.auto/figure/fuel-types-of-new-passenger-cars-in-eu/>.

¹⁰ European Commission, Taxation and Customs Union. Excise Duty on Energy. https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/excise-duties-alcohol-tobacco-energy/excise-duties-energy_en.

Αυτό είναι παράδοξο από την οπτική της φορολογίας για το περιβάλλον, καθώς η κατανάλωση πετρελαίου έχει μεγαλύτερο περιβαλλοντικό αντίκτυπο από την αμόλυβδη βενζίνη, κυρίως λόγω των σημαντικών διαφορών στις εκπομπές οξειδίων του αζώτου (NOx) και σωματιδίων¹¹. Στη Φινλανδία, τη Νορβηγία, τη Σλοβενία και τη Σουηδία, οι περιβαλλοντικές ανησυχίες σχετικά με την κατανάλωση καυσίμων είναι αρκετές ώστε ο φορολογικός συντελεστής να περιλαμβάνει ένα συνιστώμενο CO₂ στοιχείο τόσο για την αμόλυβδη βενζίνη όσο και για το πετρέλαιο κίνησης.

2.2.3.2 Καύσιμα Θέρμανσης

Το πετρέλαιο θέρμανσης φορολογείται με χαμηλότερους συντελεστές από τα καύσιμα μεταφορών στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο ελάχιστος φόρος καυσίμου θέρμανσης σύμφωνα με την Οδηγία Φορολόγησης Ενέργειας (ETD)¹² (€0,021/λίτρο) είναι πολύ χαμηλότερος από τον ελάχιστο φορολογικό συντελεστή για τα καύσιμα μεταφορών (€0,3/λίτρο πετρελαίου κίνησης). Μόνο λίγες χώρες της ΕΕ (Τσεχία, Ουγγαρία και Ολλανδία) εφαρμόζουν παρόμοιο φορολογικό συντελεστή για το πετρέλαιο θέρμανσης και το πετρέλαιο κίνησης. Κανένα κράτος δεν εφαρμόζει μειωμένους συντελεστές ΦΠΑ για το πετρέλαιο κίνησης ή τη βενζίνη, αλλά η Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο και το Ηνωμένο Βασίλειο εφαρμόζουν μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ για το πετρέλαιο θέρμανσης.

Για τις χώρες που φορολογούν τα καύσιμα θέρμανσης, οι φόροι κυμαίνονται από \$0,05 στις Ηνωμένες Πολιτείες έως \$1,22 στο Ισραήλ. Οι φόροι αποτελούν περισσότερο από το 40% της συνολικής τιμής των καυσίμων θέρμανσης στη Δανία, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιταλία, την Ολλανδία και την Πορτογαλία. Οι φόροι αποτελούν λιγότερο από το 5% της τιμής του πετρελαίου θέρμανσης στις Ηνωμένες Πολιτείες.

2.3 Γενική σύνοψη και αρχές για το σχεδιασμό του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης

Οι ειδικοί φόροι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της παγκόσμιας φορολογικής πολιτικής. Όταν σχεδιάζονται καλά, οι ειδικοί φόροι αποθαρρύνουν την κατανάλωση προϊόντων που προκαλούν εξωτερικούς κινδύνους και δημιουργούν έσοδα για τη χρηματοδότηση υπηρεσιών που αντιμετωπίζουν τα κοινωνικά κόστη. Όταν σχεδιάζονται κακά, προκαλούν περιττές αρνητικές επιπτώσεις και παράγουν μια ασταθή πηγή εσόδων για αυξανόμενα προγράμματα δαπανών.

Οι ειδικοί φόροι στα προϊόντα καπνού, το αλκοόλ και τα καύσιμα είναι εμπειρικά εδραιωμένοι, αλλά οι βάσεις τους έχουν υποχωρήσει με την πάροδο του χρόνου. Οι ποσοστώσεις καπνίσματος

¹¹ OECD, Consumption Tax Trends 2020: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Policy Issues (December 2020).

¹² Για την αναθεωρημένη οδηγία βλέπε: Ευρωπαϊκή επιτροπή. Revision of the Energy Taxation Directive (ETD): Questions and Answers. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_3662.

έχουν πέσει δραματικά στις ανεπτυγμένες χώρες και η χρήση καυσίμων έχει μειωθεί καθώς ο αριθμός των ηλεκτροκίνητων οχημάτων στους δρόμους αυξάνεται.

Καθώς η φορολογική βάση στους παραδοσιακούς ειδικούς φόρους συρρικνώνεται, όλο και περισσότερα προϊόντα θα επηρεαστούν από ειδικούς φόρους. Στο άμεσο μέλλον, οι φόροι άνθρακα θα έχουν μια τεράστια φορολογική βάση και μπορεί να παράγουν περισσότερα έσοδα από όλους τους άλλους ειδικούς φόρους συνδυασμένα. Τα εναλλακτικά προϊόντα καπνού που υπάρχουν στην αγορά έχουν τη δυνατότητα να τερματίσουν την επιδημία του καπνίσματος εάν η φορολογική πολιτική υλοποιηθεί με ρεαλιστικό τρόπο. Οι αγορές κάνναβης είναι νέες, αλλά έχουν τη δυνατότητα μιας μεγάλης φορολογικής βάσης εάν επιτευχθεί ευρεία αποποινικοποίηση. Οι φόροι σε γλυκά ποτά με προσθήκη ζάχαρης έχουν εφαρμοστεί σε πολλές περιοχές σε όλο τον κόσμο, αν και δεν έχουν καμία ή ελάχιστη επίδραση στην παχυσαρκία, μπορεί να αποτελέσουν το πρώτο βήμα για μια πιο ευρεία πολιτική για την προστιθέμενη ζάχαρη. Οι φόροι που επιβάλλονται στις υπηρεσίες κοινής χρήσης μεταφορικών μέσων (ride-sharing) έχουν εμποδίσει την ανάπτυξη και εξάπλωση των υπηρεσιών αυτών, παρά τα εξωτερικά οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση τους. Οι φόροι σε πλαστικά έχουν μεταβληθεί από έναν περιορισμένο φόρο σε μονού χρήσης πλαστικά σε ένα στοιχείο της ευθύνης των παραγωγών και σε μια ευρεία φορολογική πολιτική που ακολουθεί την αρχή της κυκλικής οικονομίας.

Η αποτελεσματικότητα της φορολογικής πολιτικής για ειδικούς φόρους εξαρτάται από την κατάλληλη επιλογή της φορολογικής βάσης και του φορολογικού συντελεστή, καθώς και από την αποτελεσματική χρήση των εσόδων. Ο συνολικός σχεδιασμός των ειδικών φόρων και οι παραπάνω παρατηρήσεις μπορούν να περιληφθούν σε γενικούς κανόνες για τον σχεδιασμό των ειδικών φόρων:

- Ένας ΕΦΚ θα πρέπει να στοχεύει στον αρνητικό εξωτερικό κίνδυνο ή το κοινωνικό κόστος ενός προϊόντος. Αυτό σημαίνει ότι η φορολογική βάση πρέπει να επικεντρώνεται απευθείας στο επιβλαβές στοιχείο του προϊόντος ή στον καλύτερο δυνατό αντιπρόσωπο για αυτό το εξωτερικό κίνδυνο ή κόστος. Λιγότερο επιβλαβή ή λιγότερο δαπανηρά αντικαταστάσεις θα πρέπει να εξαιρούνται από τη φορολογική βάση.
- Οι ειδικοί φόροι είναι αναδρομικοί και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με βάση συγκεκριμένους στόχους.
- Τα έσοδα από τους ειδικούς φόρους θα πρέπει να ευθυγραμμίζονται ως τέλη χρήσης ή να συνοδεύονται από προγράμματα που σχεδιάστηκαν για την ελαχιστοποίηση των κοινωνικών κοστών που σχετίζονται με το φορολογούμενο προϊόν.
- Η ακατάλληλη ευθυγράμμιση του κοινωνικού κόστους και των φορολογικών εσόδων δημιουργεί πρόβλημα. Οι καλά σχεδιασμένοι ειδικοί φόροι ενθαρρύνουν τη μείωση της χρήσης, με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της φορολογικής βάσης και τη μείωση των εσόδων. Αυτά δεν πρέπει να συνοδεύονται από προγράμματα δαπανών που χρειάζονται περισσότερα έσοδα με το πέρασμα του χρόνου.

Παραδοτέο Π1.2. Μελέτη και προτάσεις/παρεμβάσεις σχετικά με την απλούστευση των διαδικασιών ελέγχου μονάδων παραγωγής αλκοόλης, αποσταγμάτων και προϊόντων αλκοόλης, όσον αφορά στην είσπραξη των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

- Οι ειδικοί φόροι θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη μείωση της βλάβης για την μέγιστη ευημερία.
- Και τέλος, ενώ οι ειδικοί φόροι παράγουν έσοδα, τα έσοδα του γενικού ταμείου θα πρέπει να προέρχονται από φόρους που εφαρμόζονται σε ευρεία βάση όπως ο φόρος πωλήσεων γενικής φύσης.

3 Η Ευρωπαϊκή διάσταση του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης

Οι χώρες της ΕΕ έχουν συμφωνήσει στην ύπαρξη μια σειράς κοινών κανόνων προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι ειδικοί φόροι επί των προϊόντων που υπόκεινται σε τέτοιους φόρους εφαρμόζονται με τον ίδιο τρόπο στα ίδια προϊόντα παντού στην Ένωση. Αυτό βοηθά στην πρόληψη των στρεβλώσεων του εμπορίου στην Ενιαία Αγορά, ενώ εξασφαλίζεται ένας δίκαιος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων και μειώνεται το διοικητικό κόστος για τις εταιρείες.

Οι Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης εντάσσονται στους έμμεσους - επιρριπτόμενους φόρους και επιβάλλονται σε επιλεγμένα προϊόντα σε αντίθεση με το ΦΠΑ που επιβάλλεται σε όλα σχεδόν τα προϊόντα και υπηρεσίες. Οι έμμεσοι αυτοί φόροι προβλέπονται από τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εναρμονίστηκαν σε κοινοτικό επίπεδο από 1.1.1993 με την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και την κατάργηση των ενδοκοινοτικών συνόρων. Στα πλαίσια αυτά θεσπίστηκαν εναρμονισμένοι μηχανισμοί για την επιβολή του φόρου, κοινοί κανόνες για την παραγωγή, κατοχή, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των αγαθών που υπόκεινται σε ΕΦΚ αλλά και ελάχιστοι συντελεστές φορολογίας.

Επιπρόσθετα, ο νόμος της ΕΕ καθορίζει κοινούς όρους που ισχύουν για όλα τα προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους. Αυτοί οι κοινοί όροι περιλαμβάνουν το πλαίσιο για το Σύστημα Παρακολούθησης και Ελέγχου των Ειδικών Φόρων (Excise Monitoring and Control System - EMCS), ένα σύστημα πληροφορικής για την παρακολούθηση της κίνησης ειδικών εμπορευμάτων εντός της ΕΕ, το οποίο παρουσιάζεται αναλυτικά παρακάτω στην Ενότητα 4.6.2.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα βασικά νομικά κείμενα που αφορούν τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης σε ότι αφορά την Ευρωπαϊκή του διάσταση:

- ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) **2020/262 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ** της 19ης Δεκεμβρίου 2019 για τη θέσπιση του γενικού καθεστώτος των ειδικών φόρων κατανάλωσης (αναδιατύπωση)¹³.
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. **389/2012** του Συμβουλίου, της 2ας Μαΐου 2012, για την διοικητική συνεργασία στον τομέα των ειδικών φόρων κατανάλωσης και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2073/2004¹⁴. Η πράξη αυτή έχει τροποποιηθεί, με τρέχουσα ενοποιημένη έκδοση την **13/02/2023**¹⁵.

¹³ Council Directive (EU) 2020/262 laying down the general arrangements for excise duty (recast). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020L0262&from=EN>.

¹⁴ Council Regulation (EU) No 389/2012 on administrative cooperation in the field of excise duties as regards the content of electronic registers (subsequently amended by Council Regulations 2020/263, 2021/774 and 2023/246). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:32012R0389>.

¹⁵ Βλέπε: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ενοποιημένο κείμενο: Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 389/2012 του Συμβουλίου, της 2ας Μαΐου 2012, για την διοικητική συνεργασία στον τομέα των ειδικών φόρων κατανάλωσης και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2073/2004. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A02012R0389-20230213>.

- Απόφαση (ΕΕ) **2020/263** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Ιανουαρίου 2020 για την εισαγωγή της πληροφορικής στη διακίνηση και στους ελέγχους των αγαθών που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (αναδιατύπωση)¹⁶.

Να σημειωθεί ότι οι συντελεστές του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης που ισχύουν στην ΕΕ μπορούν να αναζητηθούν στη **Βάση δεδομένων φόρων στην Ευρώπη (Taxes in Europe database - TEDB)**¹⁷. Η βάση δεδομένων καλύπτει τους κύριους φόρους που ισχύουν στα κράτη μέλη της ΕΕ. Περιλαμβάνει πληροφορίες για περίπου **650 φόρους**, που παρέχονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή από τα Υπουργεία Οικονομικών των κρατών μελών της ΕΕ.

Η βάση δεδομένων περιέχει πληροφορίες ανά φόρο σχετικά με τη νομική τους βάση, τη βάση αξιολόγησης, τις κύριες απαλλαγές, τους ισχύοντες συντελεστές, την οικονομική και στατιστική ταξινόμηση, καθώς και τα έσοδα που παράγονται από αυτήν. Οι πληροφορίες παρέχονται από τα κράτη μέλη της ΕΕ, έχουν μη δεσμευτικό χαρακτήρα και δεν μπορούν να παράγουν έννομα αποτελέσματα.

Σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να τονιστεί είναι ότι τον Ιούλιο του 2021, ως αναπόσπαστο μέρος του πακέτου «**FitFor55**», η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση αναθεώρησης της Οδηγίας¹⁸. Η πρόταση αποσκοπεί στη διασφάλιση μεγαλύτερης συνοχής με άλλες πολιτικές της ΕΕ καθώς και στη συμβολή στην επίτευξη των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα, μεταξύ των οποίων και την Πράσινη Συμφωνία. Η πρόταση το κάνει αυτό αντικατοπτρίζοντας με μεγαλύτερη ακρίβεια τις κλιματικές επιπτώσεις των διαφόρων πηγών ενέργειας και ενθαρρύνοντας τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους (περισσότερα στοιχεία βλέπε παρακάτω στην **Ενότητα 4.5**).

¹⁶ Decision (EU) 2020/263 on computerising the movement and surveillance of excise goods (recast). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32020D0263>.

¹⁷ https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/index.html.

¹⁸ EU Green Deal – Revision of the Energy Taxation Directive. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12227-EU-Green-Deal-Revision-of-the-Energy-Taxation-Directive_en.

3.1 Ευρωπαϊκοί Κοινοί Κανόνες

Οι κοινοί όροι που ισχύουν για όλα τα προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ καθορίζονται στην Οδηγία του Συμβουλίου (ΕΕ) **2020/262**¹⁹, η οποία αντικαθιστά την Οδηγία του Συμβουλίου **2008/118/ΕΚ**²⁰ από τις 13 Φεβρουαρίου 2023.

Η Οδηγία 2020/262 περιλαμβάνει μια σειρά μέτρων για την επιτάχυνση και απλοποίηση των διαδικασιών που αφορούν την εξαγωγή και εισαγωγή ειδικών φορολογούμενων προϊόντων, την επιχειρησιακή αλληλεπίδραση μεταξύ επιχειρήσεων και εξαιρετικών καταστάσεων. Η νέα Οδηγία ψηφιοποιεί την εποπτεία της κίνησης εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών όπου έχει ήδη επιβληθεί ειδικός φόρος στο κράτος μέλος αποστολής (duty paid). Αυτές οι κινήσεις θα πραγματοποιούνται μέσω της ανταλλαγής ηλεκτρονικών μηνυμάτων μέσω του υπολογιστικού συστήματος με την ονομασία **Excise Movement Control System (EMCS)** από τις 13 Φεβρουαρίου 2023. Οι υπόλοιπες διατάξεις όσον αφορά την ευθυγράμμιση με τις διαδικασίες τελωνείου θα τεθούν σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 2024.

Στόχος της νέας Οδηγίας είναι η βελτίωση της ελευθερίας κίνησης για ειδικά φορολογούμενα προϊόντα που έχουν απελευθερωθεί για κατανάλωση στην ενιαία αγορά, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι τα κράτη μέλη εισπράττουν τον σωστό φόρο. Ένας άλλος στόχος είναι η ευθυγράμμιση των διαδικασιών για τους ειδικούς φόρους και τους τελωνειακούς κανόνες της ΕΕ.

Αυτοί οι οριζόντιοι κανόνες περιλαμβάνουν, για παράδειγμα:

- Τις κατηγορίες προϊόντων στις οποίες τα κράτη μέλη πρέπει να επιβάλλουν ΕΦΚ.
- Τις αρχές σχετικά με το πού συσσωρεύεται ο ΕΦΚ.
- Τους κανόνες για την παραγωγή, αποθήκευση και κίνηση των προϊόντων που υπόκεινται σε ΕΦΚ.
- Τους τύπους εξουσιοδοτημένων φορέων του ΕΦΚ.

¹⁹ Οδηγία (ΕΕ) 2020/262 του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2019 για τη θέσπιση του γενικού καθεστώτος των ειδικών φόρων κατανάλωσης (αναδιατύπωση). Βλέπε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32020L0262>.

²⁰ Οδηγία 2008/118/ΕΚ του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με το γενικό καθεστώς των ειδικών φόρων κατανάλωσης και για την κατάργηση της οδηγίας 92/12/ΕΟΚ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1456138665149&uri=CELEX:02008L0118-20140101>.

Παραγωγή και αποθήκευση προϊόντων που υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης – Φορολογικές Αποθήκες

Οι εγκεκριμένες εγκαταστάσεις που έχουν την άδεια να παράγουν, να λαμβάνουν, να αποθηκεύουν και να αποστέλλουν τα προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικό φόρος υπό αναστολή τελών ονομάζονται **Φορολογικές Αποθήκες**.

Οι Φορολογικές Αποθήκες θα πρέπει να έχουν εγκριθεί από τις εθνικές αρχές, σύμφωνα με τις συγκεκριμένες Αρχές της ΕΕ. Αυτές οι αρχές περιγράφονται στη Σύσταση 2000/789/ΕΚ²¹. Οι εγκρίσεις μπορούν να ελεγχθούν μέσω της **βάσης δεδομένων SEED**, της οποίας η λειτουργία καθορίζεται στον Κανονισμό Εφαρμογής (ΕΕ) αρ. 612/2013 της Επιτροπής²². Το SEED, το οποίο λειτουργεί στο πλαίσιο του EMCS, είναι ένα σύστημα που διατηρείται από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και περιλαμβάνει ένα μητρώο όλων των εμπόρων που εμπλέκονται στην κίνηση προϊόντων που υπόκεινται σε αναστολή δασμού. Οι πιστοποιημένοι έμποροι πρέπει να είναι εγγεγραμμένοι στο SEED και να έχουν έναν αριθμό SEED, ο οποίος εκδίδεται από τον τοπικό Επιθεωρητή Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης και πρέπει να αναφέρεται σε όλα τα ηλεκτρονικά Επίσημα Εγγραφα (e-ADs)²³. Μόλις αυτά τα εμπορεύματα απελευθερωθούν για κατανάλωση, πρέπει να καταβληθούν οι ΕΦΚ.

Καταβολή του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης

Για **εμπορικές συναλλαγές**, γενικά, ο ειδικός φόρος καταβάλλεται στο κράτος μέλος κατανάλωσης. Προκειμένου να διευκολυνθεί αυτό, τα εμπορεύματα που υπόκεινται σε ΕΦΚ μπορούν να μεταφερθούν από ένα κράτος μέλος σε άλλο υπό αναστολή τελών μέχρι να φτάσουν στον τελικό τους προορισμό. Εάν οι εμπορικές παραδόσεις έχουν ήδη απελευθερωθεί για κατανάλωση (και, συνεπώς, έχει καταβληθεί ο φόρος) σε ένα κράτος μέλος και στη συνέχεια μεταφέρονται σε άλλο κράτος μέλος ως τελικός προορισμός, έχει θεσπιστεί ένα σύστημα αποζημίωσης για να αποφευχθεί η διπλή φορολόγηση.

²¹ 2000/789/ΕΚ: Σύσταση της Επιτροπής, της 29ης Νοεμβρίου 2000, για τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις άδειες που χορηγούνται σε αποθηκευτές, δυνάμει της οδηγίας 92/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου, όσον αφορά τη διακίνηση προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2000) 3355]. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000H0789&from=en>.

²² Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 612/2013 της Επιτροπής της 25ης Ιουνίου 2013 για τη λειτουργία του μητρώου οικονομικών φορέων και φορολογικών αποθηκών, των σχετικών στατιστικών δεδομένων και την κοινοποίηση στοιχείων σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 389/2012 του Συμβουλίου για τη διοικητική συνεργασία στον τομέα των ειδικών φόρων κατανάλωσης. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1456139753711&uri=CELEX%3A02013R0612-20150301>.

²³ Για περισσότερα στοιχεία βλέπε:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/seed/seed_home.jsp?Lang=en.

Για τους **ιδιώτες** που αγοράζουν τα προϊόντα που υπόκεινται σε ΕΦΚ για προσωπική τους χρήση, ο φόρος καταβάλλεται στο κράτος μέλος προέλευσης, δηλαδή εκεί όπου αγοράζουν τα είδη²⁴.

Για **απομακρυσμένες πωλήσεις** (πώληση σε ιδιώτη σε άλλο κράτος μέλος), εφαρμόζεται η αρχή της φορολόγησης στο κράτος μέλος προορισμού. Συνεπώς, τα προϊόντα που έχουν ήδη απελευθερωθεί για κατανάλωση και μεταφέρονται σε άλλο κράτος μέλος θα υπόκεινται σε ειδικό φόρο στο κράτος μέλος προορισμού. Ο υποκείμενος για την καταβολή των ΕΦΚ είναι ο πωλητής. Για να αποφευχθεί η διπλή φορολόγηση, η Οδηγία 2020/262 προβλέπει ένα σύστημα αποζημίωσης του ειδικού φόρου που καταβλήθηκε στο πρώτο κράτος μέλος, με την προϋπόθεση να τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις που ορίζονται από το συγκεκριμένο κράτος μέλος.

Κίνηση των ειδικών προϊόντων μεταξύ των κρατών μελών

Εναλλακτικά, ένας εξουσιοδοτημένος καταχωρητής αποθηκών (ή ένας εγγεγραμμένος αποστολέας) μπορεί να μεταφέρει ειδικά προϊόντα - υπό αναστολή τελών – από μια Φορολογικά Αποθήκη (ή τον τόπο εισαγωγής στην ΕΕ) προς:

- Μια άλλη Φορολογική Αποθήκη.
- Ένα (προσωρινό) εγγεγραμμένο παραλήπτη.
- Έναν τόπο εξαγωγής από την ΕΕ (βλέπε άρθρο 16(1)(α)(iii) και (ν) της Οδηγίας 2020/262).
- Έναν απαλλαγμένο παραλήπτη - (βλέπε άρθρο 16(1)(α)(iv) της Οδηγίας 2020/262).

Από τις 13 Φεβρουαρίου 2023, η κίνηση ειδικών προϊόντων για τα οποία έχει ήδη καταβληθεί φόρος (έχουν απελευθερωθεί για κατανάλωση) στο κράτος μέλος αποστολής - υπό την κατηγορία «τέλη καταβληθέντων» - πρέπει να πραγματοποιείται από έναν πιστοποιημένο αποστολέα σε έναν πιστοποιημένο παραλήπτη.

Όλα τα ειδικά προϊόντα που μεταφέρονται μεταξύ των κρατών μελών πρέπει να συνοδεύονται από τα απαιτούμενα έγγραφα:

- Ηλεκτρονικό Διοικητικό Έγγραφο (eAD) για εμπορεύματα υπό αναστολή τελών.
- Ηλεκτρονικό Απλοποιημένο Διοικητικό Έγγραφο (eSAD) για εμπορεύματα με καταβληθέντα τέλη (από τις 13 Φεβρουαρίου 2023).
- Για τις κινήσεις εμπορευμάτων με καταβληθέντα τέλη που ξεκίνησαν πριν από τις 13 Φεβρουαρίου 2023, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε έντυπη μορφή ένα Απλοποιημένο Διοικητικό Συνοδευτικό Έγγραφο (Simplified Administrative Accompanying Document-SAAD) για την ολοκλήρωση της κίνησης έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023 ως προσωρινό μέτρο.

²⁴ Για περισσότερα στοιχεία βλέπε: Μεταφορά αλκοόλ και καπνού κατά τα ταξίδια μεταξύ χωρών της ΕΕ. https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/carry/alcohol-tobacco-cash/index_el.htm.

3.2 Ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στο Αλκοόλ

Η νομοθεσία της ΕΕ για τους ειδικούς φόρους επί του αλκοόλ καλύπτει τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης επί των αλκοολούχων ποτών, ειδικές διατάξεις για τα τοπικά προϊόντα που παράγονται στον τόπο κατανάλωσης και το Αλκοόλ που δεν προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση. Να σημειωθεί ότι το αλκοόλ και τα αλκοολούχα ποτά υπόκεινται επίσης στις κοινές διατάξεις για τα προϊόντα που υπόκεινται σε ΕΦΚ σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ.

3.2.1 Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης επί των αλκοολούχων ποτών

Οι ειδικοί φόροι επί των αλκοολούχων ποτών ρυθμίζονται μέσω δύο κύριων νομοθετικών πράξεων της ΕΕ.

Α. Η **Οδηγία 92/83/ΕΟΚ**²⁵ περί των ειδικών φόρων παρουσιάζει:

- Τις δομές των ειδικών φόρων κατανάλωσης επί του αλκοόλ και των αλκοολούχων ποτών.
- Τις κατηγορίες αλκοολούχων ποτών που υπόκεινται σε ΕΦΚ.
- Τη βάση με βάση την οποία υπολογίζεται ο ΕΦΚ.

Περιλαμβάνει επίσης ειδικές διατάξεις, όπως μειωμένες συντελεστές για μικρές ζυθοποιίες και μικρά αποστακτήρα, ορισμένα προϊόντα και γεωγραφικές περιοχές.

Στις 29 Ιουλίου 2020, το Συμβούλιο ενέκρινε μια σειρά νέων κανόνων (**Οδηγία του Συμβουλίου 2020/1151**²⁶) που τροποποιούν την Οδηγία 92/83/ΕΟΚ για την εναρμόνιση των δομών των ειδικών φόρων επί του αλκοόλ και των αλκοολούχων ποτών, οι οποίοι ισχύουν από την 1η Ιανουαρίου 2022.

Β. Η **Οδηγία 92/84/ΕΟΚ**²⁷ καθορίζει ελάχιστους συντελεστές που πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε κατηγορία αλκοολούχου ποτού, καθώς και μειωμένους συντελεστές για ορισμένες περιοχές της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Πορτογαλίας.

²⁵ Οδηγία 92/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Οκτωβρίου 1992 για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στην αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31992L0083&from=ES>.

²⁶ Οδηγία (ΕΕ) 2020/1151 του Συμβουλίου της 29ης Ιουλίου 2020 σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 92/83/ΕΟΚ για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στην αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020L1151&from=EN>.

²⁷ Οδηγία 92/84/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Οκτωβρίου 1992 για την προσέγγιση των συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης για τα αλκοολούχα ποτά και την αλκοόλη. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A31992L0084>.

Η νομοθεσία της ΕΕ ορίζει μόνο ελάχιστους εναρμονισμένους συντελεστές. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν την ελευθερία να εφαρμόζουν ειδικούς φόρους επί του αλκοόλ πάνω από αυτά τα ελάχιστα, ανάλογα με τις εθνικές τους ανάγκες.

Να σημειωθεί ότι η οδηγία βρίσκεται σε φάση αξιολόγησης, η οποία θα εξετάσει εάν οι συντελεστές ειδικού φόρου επί του αλκοόλ και των αλκοολούχων ποτών έχουν συμβάλει στην ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτής της αξιολόγησης πραγματοποιήθηκε Δημόσια Διαβούλευση (από 11/4/2022 έως 4/7/2022), όπου τα αποτελέσματα παρουσιάζονται συνοπτικά παρακάτω. Να σημειωθεί ότι υποβλήθηκαν σχόλια από 16 χώρες. **Η Ελλάδα δεν υπέβαλε κανένα σχόλιο.** Ενδεικτικά, αναφέρουμε κάποιες προτάσεις:

Αγροτικό Επιμελητήριο της Κροατίας

Πρωτίστως, είναι κρίσιμο να διακρίνουμε ανάμεσα στη χρήση και την κατάχρηση και να αναγνωρίσουμε ότι η επιβλαβής κατανάλωση αλκοόλ έχει μειωθεί σταδιακά στην ΕΕ την τελευταία δεκαετία. Οι αυξήσεις σε φόρους και τιμές δεν είναι αποτελεσματικές για την καταπολέμηση της κατάχρησης και ενδεχόμενα να έχουν αντίθετα αποτελέσματα. Αυτές οι αυξήσεις μπορεί να υπονομεύσουν τις προσπάθειες καταπολέμησης της απάτης, να ενθαρρύνουν τις παράνομες αγορές και να μειώσουν τα φορολογικά έσοδα. Οι προσπάθειες για μείωση της προσιτότητας του αλκοόλ θα τιμωρήσουν τους μέτριους καταναλωτές και δεν θα αντιμετωπίσουν την υπερβολική κατανάλωση. Επίσης, οι στόχοι εναρμόνισης αδυνατούν να λάβουν υπόψη την αγοραστική δύναμη και τις πολιτιστικές διαφορές μεταξύ των χωρών. Ο πολιτισμός είναι καθοριστικός για τα μοτίβα κατανάλωσης, όπως φαίνεται στις μεσογειακές χώρες, όπου τα περιστατικά κατάχρησης είναι λιγότερο διαδεδομένα παρά τους χαμηλούς φόρους στο κρασί.

Μια πιθανή αύξηση των συντελεστών του ειδικού φόρου θα οδηγούσε σε αρνητικές συνέπειες για τους αγρότες και τη βιωσιμότητα των αγροκτημάτων τους, καθώς και σε υποβάθμιση της αγροτικής οικονομίας. Ο φόρος στο κρασί θα πρέπει να βασίζεται στον όγκο και όχι στο ποσοστό αλκοόλ, για την αποφυγή παραμόρφωσης του ανταγωνισμού και διακρίσεων μεταξύ περιοχών παραγωγής. Η συνέχιση της μηδενικής φορολόγησης για το κρασί είναι λογική, δεδομένου το υψηλού κόστους παραγωγής και της σημαντικής συμβολής της αμπελοργίας στην βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών. Η φορολόγηση των ποτών από απόσταση είναι ήδη υψηλή και δεν πρέπει να αυξηθεί περαιτέρω, εφόσον δεν υπάρχει άμεση συσχέτιση μεταξύ περιεκτικότητας αλκοόλ και επιβλαβούς κατανάλωσης. Η Cora-Cogeca τάσσεται υπέρ της διατήρησης των υφιστάμενων κανόνων φορολόγησης ειδικού φόρου, και επισημαίνει την ανάγκη για εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση για την αποτροπή επιβλαβούς κατανάλωσης.

European Public Health Alliance (EPHA) – Βέλγιο

Ο Ευρωπαϊκός Συνασπισμός Δημόσιας Υγείας (EPHA) χαιρετίζει την αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τα επίπεδα φόρου κατανάλωσης και τις δομές φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών. Η υγεία των πολιτών της Ευρώπης θα πρέπει να είναι μέρος της αξιολόγησης της προσεχούς ασκήσεως, σύμφωνα με την ενημέρωση της Ursula von der Leyen προς τον Επίτροπο για την Υγεία και την Ασφάλεια τον Δεκέμβριο του 2019. Ο EPHA θεωρεί ουσιώδες να καταπολεμηθούν οι βλαβερές συνέπειες της κατανάλωσης αλκοόλ για να επιτευχθούν οι στόχοι των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ για τη μείωση της επιβλαβούς χρήσης αλκοόλ έως το 2025. Η προσιτότητα του αλκοόλ είναι ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει την κατανάλωσή του, και οι τιμές και η φορολογία μπορούν να επηρεάσουν την κατανάλωση και τη βλάβη που προκαλεί. Η αύξηση των τιμών του αλκοόλ οδηγεί συνήθως σε μείωση της κατανάλωσης. Οι φόροι κατανάλωσης στον αλκοόλ είναι διαφορετικοί σε όλες τις χώρες της ΕΕ, και ορισμένες χώρες δεν έχουν φόρο στον οίνο. Η προσιτότητα του αλκοόλ έχει αυξηθεί γενικά στην ΕΕ λόγω της αύξησης του εισοδήματος των πληθυσμών, ενώ οι τιμές των αλκοολούχων ποτών παραμένουν σταθερές ή μειώνονται.

Το EPHA, σε συμφωνία με τα μέλη του, επισημαίνει ότι η κύρια προτεραιότητα της τρέχουσας αξιολόγησης είναι η εφαρμογή μιας φορολογικής δομής που προωθεί και προστατεύει τη δημόσια υγεία και διευκολύνει την ικανότητα των κρατών μελών να εφαρμόσουν την πιο αποτελεσματική φορολογική δομή για τη μείωση της κατανάλωσης αλκοόλ και της σχετιζόμενης βλάβης. Το EPHA καλεί την Επιτροπή να λάβει μέτρα όπως να φορολογήσει όλα τα αλκοολούχα προϊόντα βάσει της αλκοολικής δύναμης, να αυξήσει τα ελάχιστα επίπεδα φόρου κατανάλωσης στην ΕΕ, να ευθυγραμμίσει τα επίπεδα με τις τιμές και να εφαρμόσει τη φορολόγηση του αλκοόλ με τρόπο που να βελτιώνει τη δημόσια υγεία. Τέλος το EPHA υποστηρίζει τις αντιδράσεις άλλων οργανώσεων και καλεί την Επιτροπή να δράσει βάσει των καθηκόντων της και να αξιολογήσει τα αποδεικτικά στοιχεία που παρουσιάζονται από το EPHA και τα μέλη του.

European Association for the Study of the Liver (EASL) - Ελβετία

Το EASL επικροτεί την αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις τιμές φόρου κατανάλωσης και τις δομές φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Επιβάρυνση Νόσων, οι νόσοι του ήπατος συνδέονται με την κατανάλωση αλκοόλ και έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην υγεία και σημαντικές οικονομικές απώλειες. Η προσιτότητα του αλκοόλ επηρεάζει την κατανάλωση, και οι φόροι και οι ελάχιστες τιμές ανά μονάδα πρέπει να αξιολογούνται και να επανεξετάζονται τακτικά για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητά τους στη μείωση της κατανάλωσης και της βλάβης που συνδέεται με το αλκοόλ. Το EASL τονίζει την ανάγκη εφαρμογής μιας φορολογικής δομής που προάγει και προστατεύει τη δημόσια υγεία και διευκολύνει την αποτελεσματική μείωση της κατανάλωσης αλκοόλ και της σχετιζόμενης βλάβης.

Επιπλέον, επιθυμούμε να επισημάνουμε τα εξής σημεία:

- Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη μια ελάχιστη τιμή ανά γραμμάριο αλκοόλ, ώστε η ελάχιστη τιμή πώλησης ενός προϊόντος αλκοόλ (C) να υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας την ελάχιστη τιμή για το αλκοόλ ανά γραμμάριο (A) με την ποσότητα σε γραμμάρια του προϊόντος αλκοόλ (B): $A \times B = C$. Για παράδειγμα, στη Σκωτία αυτή η τιμή ορίστηκε στα 50 λεπτά, αλλά μπορεί να είναι διαφορετική σε κάθε χώρα.
- Οι φόροι επί των ποτών και η ελάχιστη τιμή ανά μονάδα πρέπει να αξιολογούνται και να επανεξετάζονται τακτικά και να αυξάνονται ανάλογα με την πληθωριστική ανάπτυξη και τις παρατηρούμενες επιδράσεις στο ρυθμό της κατανάλωσης αλκοόλ και της βλάβης που σχετίζεται με το αλκοόλ.

SpiritsEUROPE – Βέλγιο

Οι προτάσεις αφορούν τον ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά και την ανάγκη για εναρμόνιση και αναθεώρηση των φορολογικών τιμών και φορολογικών δομών. Ο φόρος κατανάλωσης είναι ένας έμμεσος φόρος που επιβάλλεται στους παραγωγούς, πωλητές και εισαγωγείς αλκοολούχων ποτών και προορίζεται για τη δημιουργία εσόδων για τις κυβερνήσεις. Η προσβασιμότητα του αλκοόλ επηρεάζει την κατανάλωση, και οι φόροι και οι ελάχιστες τιμές ανά μονάδα πρέπει να αξιολογούνται και να αναθεωρούνται τακτικά για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητά τους στη μείωση της κατανάλωσης και της βλάβης που συνδέεται με το αλκοόλ. Η εφαρμογή μιας φορολογικής δομής που προάγει και προστατεύει τη δημόσια υγεία είναι ζωτικής σημασίας. Ωστόσο, η υφιστάμενη πολιτική φορολόγησης διαφέρει μεταξύ των χωρών μελών, δεν βελτιστοποιεί τα έσοδα, δεν ενημερώνει τους καταναλωτές και δεν προστατεύει επαρκώς τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Απαιτείται, επομένως, η εναρμόνιση και η αναθεώρηση των φορολογικών τιμών για να επιτευχθεί δίκαιη ανταγωνιστικότητα και προστασία της δημόσιας υγείας.

Οι υπάρχουσες δομές του φόρου κατανάλωσης διαφέρουν ανάμεσα στους παραγωγούς αποσταγμάτων, τους παραγωγούς μύρας και τους παραγωγούς μηλίτη. Η τρέχουσα αναθεώρηση παρέχει μια ευκαιρία για να αντιμετωπιστεί η ανισότητα αυτή και να δοθούν παρόμοιες δυνατότητες και στους παραγωγούς αποσταγμάτων. Οι φόροι κατανάλωσης πρέπει να επιβάλλονται στην αιθανόλη και όχι στο ποτό, ενώ οι φορολογικοί συντελεστές πρέπει να είναι δομικά ίσοι για όλες τις κατηγορίες αλκοολούχων ποτών. Ο συντονισμός στον τομέα της φορολογίας πρέπει να στηρίζει την αντιμετώπιση της επιβλαβούς χρήσης χωρίς να προσβάλλει τους μέτριους καταναλωτές και να βελτιστοποιεί τα έσοδα της κυβέρνησης χωρίς να παρεμποδίζει τον ανταγωνισμό ή να προωθεί το παράνομο εμπόριο.

Confédération Européenne des Vignerons Indépendants - CEVI – Γαλλία

Οι υφιστάμενες δομές φορολόγησης διαφέρουν μεταξύ των παραγωγών αποσταγμάτων, των παραγωγών μύρας και των κατασκευαστών μηλίτη. Η τρέχουσα αναθεώρηση παρέχει μια ευκαιρία για να αντιμετωπιστεί αυτή η ανισότητα και να δοθούν παρόμοιες δυνατότητες και στους παραγωγούς αποσταγμάτων. Ο φόρος κατανάλωσης πρέπει να επιβάλλεται στην αιθανόλη και όχι στο προϊόν - ποτό, ενώ οι φορολογικοί συντελεστές πρέπει να είναι ίσοι για όλες τις κατηγορίες αλκοολούχων ποτών. Ο συντονισμός στον τομέα της φορολογίας πρέπει να υποστηρίζει την αντιμετώπιση της επιβλαβούς χρήσης χωρίς να πλήττει τους μέτριους καταναλωτές και να βελτιστοποιεί τα έσοδα της κυβέρνησης χωρίς να παρεμποδίζει τον ανταγωνισμό ή να προωθή το παράνομο εμπόριο.

Η CEVI εδώ και πολλά χρόνια προτείνει τη δημιουργία μιας μελέτης για την πληρωμή του ειδικού φόρου κατανάλωσης που θα μειώσει τον κίνδυνο απάτης, αλλά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει την έχει πραγματοποιήσει ακόμα. Μια αύξηση των ελάχιστων συντελεστών ειδικού φόρου κατανάλωσης δεν φαίνεται να επηρεάζει τα μοτίβα κατανάλωσης αλλά μόνο την τιμή, με αποτέλεσμα να τιμωρηθούν όλοι οι καταναλωτές, πολλοί εκ των οποίων είναι μέτριοι καταναλωτές. Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα της φορολόγησης για τη μείωση της επιβλαβούς κατανάλωσης αμφισβητείται, καθώς πολλές μελέτες έχουν δείξει ότι οι υψηλοί φόροι δεν επηρεάζουν αρνητικά τους μεγάλους καταναλωτές. Επιπλέον, δεν έχει παρατηρηθεί συσχέτιση ανάμεσα στην κατανάλωση μύρας και την αύξηση των φόρων στη Γαλλία, ούτε στην κατανάλωση οίνου και τη σταθερότητα των δασμών στην κυκλοφορία του. Στην αντιμετώπιση της επιβλαβούς κατανάλωσης, η εκπαίδευση των καταναλωτών πρέπει να έχει προτεραιότητα. Η CEVI πιστεύει ακράδαντα ότι ο ελάχιστος συντελεστής ειδικού φόρου κατανάλωσης πρέπει να παραμείνει μηδέν και η βάση του φόρου να παραμείνει το ίδιο.

G. Z. Research & Consulting KG (Market Research Company) – Αυστρία

Η οδηγία για τον ελάχιστο συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης προτείνεται να αντικατασταθεί από μια οδηγία για τον μέγιστο διακριτικό συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης, η οποία θα ορίζει το μέγιστο χάσμα μεταξύ των χαμηλότερα και των υψηλότερα φορολογημένων ποτών σε ένα κράτος. Οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης δεν αποτελούν επαρκή εργαλεία πολιτικής υγείας, καθώς είναι αντικοινωνικοί και δεν επιτυγχάνουν τον στόχο της μείωσης της επιβλαβούς κατανάλωσης αλκοόλ. Εμπειρικά στοιχεία έχουν δείξει ότι η προσιτότητα του αλκοόλ έχει μικρή επίδραση στη βλάβη που σχετίζεται με το αλκοόλ. Συνεπώς, οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης δεν αποτελούν αποτελεσματική πολιτική υγείας. Οι φορείς υγείας πρέπει να επικεντρωθούν στην εκπαίδευση των καταναλωτών ενώ αποτελεί πραγματικότητα πως πολλά κράτη μέλη της ΕΕ δεν θεωρούν την υγεία ως κυρίαρχο παράγοντα στην καθοριστική διαδικασία καθορισμού των φορολογικών πολιτικών.

Ιστορικά, οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης επιβάλλονταν σε προϊόντα με ανελαστική ζήτηση για την παραγωγή εσόδων (οικονομικό εργαλείο πολιτικής). Ωστόσο, όσον αφορά την οδηγία για τον ελάχιστο συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης, οι ελάχιστοι συντελεστές εισήχθησαν για να αποτρέψουν ή να μειώσουν τις παραμορφώσεις στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά και να εξασφαλίσουν δίκαιο ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων. Έχει επιτευχθεί αυτός ο στόχος με την οδηγία; Αυτό είναι το ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί σε αυτήν την ανοιχτή διαβούλευση.

Οι περισσότερες χώρες της ΕΕ εφαρμόζουν υψηλότερους συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης για αλκοολούχα ποτά από ό,τι ορίζεται στην οδηγία, προκαλώντας μεγάλες διαφορές στους φόρους κατανάλωσης σε όλη την ΕΕ. Ως εκ τούτου, η οδηγία έχει ελάχιστη επίδραση στη μείωση των παραμορφώσεων εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών. Η οδηγία επίσης παρέχει ανταγωνιστική πλεονεκτική θέση στον οίνο και τη μύρα αντί να εξασφαλίζει δίκαιο ανταγωνισμό. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται η κατάργηση της οδηγίας και η αντικατάστασή της με μια οδηγία που θα καθορίζει ένα μέγιστο διακριτικό συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης μεταξύ των διαφορετικών τύπων ποτού εντός ενός κράτους της ΕΕ, προκειμένου να βελτιωθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων.

Carlsberg Finland – Φινλανδία

Οι τρέχουσες οδηγίες της ΕΕ για τη φορολογία του αλκοόλ (πλαίσιο, για παράδειγμα) προτιμούν τον οίνο έναντι της μύρας. Αυτό είναι άδικο όταν θυμόμαστε ότι υπάρχει απόφαση του Δικαστηρίου της ΕΕ για το πώς οι δύο αυτές κατηγορίες αντικαθιστούν η μία την άλλη (π.χ. κατά τη διάρκεια του δείπνου). Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να εξετάσει τις συστάσεις του ΠΟΥ όσον αφορά το πώς μπορεί η φορολογία να ωθήσει τους ανθρώπους από ποτά με υψηλότερη περιεκτικότητα αλκοόλ σε πιο ήπια. Αυτό θα πρέπει να αποτελέσει αφετηρία για τις οδηγίες της ΕΕ σχετικά με τη φορολογία του αλκοόλ.

CONFEDERAZIONE ITALIANA DELLA VITE E DEL VINO – UIV – Ιταλία

Η Ένωση Οινοποιών υποστηρίζει τη διατήρηση των υφιστάμενων κανόνων της ΕΕ για τον ειδικό φόρο κατανάλωσης στον τομέα του οίνου. Οι υφιστάμενοι κανόνες εξυπηρετούν τους αρχικούς στόχους τους, γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ των διαφορετικών φορολογικών πολιτικών και των διαφορετικών κατηγοριών προϊόντων, διατηρώντας τη δομική οικονομική ανταγωνιστικότητα. Ο τομέας του οίνου συμβάλλει σημαντικά στα εθνικά έσοδα και απασχολεί πολλούς εργαζόμενους στις αγροτικές περιοχές. Ωστόσο, η υπερβολική φορολόγηση σε ορισμένα κράτη μέλη μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά και να αυξήσει την τιμή για τους καταναλωτές. Προτείνεται ένας μηδενικός ή χαμηλότερος φόρος κατανάλωσης για τον οίνο, προκειμένου να διατηρηθεί η οικονομική ανταγωνιστικότητα του τομέα και να στηριχθεί η

απασχόληση στις αγροτικές περιοχές. Επιπλέον, προτείνεται η φορολόγηση του οίνου να βασίζεται στον όγκο του προϊόντος αντί να εξαρτάται αποκλειστικά από την αλκοολική ισχύ του. Αυτή η προσέγγιση θα διατηρήσει τον ανταγωνισμό εντός του τομέα και θα αναγνωρίσει ότι ο οίνος παράγεται με διαφορετικές μεθόδους.

Η φορολόγηση δεν αποδεικνύεται αποτελεσματική στην αντιμετώπιση της επιβλαβούς χρήσης του αλκοόλ και μπορεί να τιμωρήσει άδικα τους μέτριους καταναλωτές. Δεν υπάρχουν επιστημονικά στοιχεία που να υποστηρίζουν ότι τα αλκοολούχα ποτά υψηλής ισχύος συνδέονται περισσότερο με την επιβλαβή χρήση από τα χαμηλής ισχύος ποτά. Η φορολόγηση δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να προωθηθεί η αναδιαμόρφωση των αλκοολούχων ποτών προς προϊόντα με χαμηλότερη αλκοολική ισχύ. Σημαντικό ρόλο στην κατανάλωση αλκοόλ παίζουν οι κοινωνικοί, δημογραφικοί και οικονομικοί παράγοντες, και η προσιτότητα του αλκοόλ έχει αυξηθεί ενώ η κατανάλωση μειώνεται. Οι πολιτικές για το αλκοόλ θα πρέπει να επικεντρώνονται στην επιβλαβή χρήση και να στοχεύουν τις ευάλωτες ομάδες, και η φορολόγηση μπορεί να οδηγήσει σε ανεπιθύμητες επιπτώσεις όπως αύξηση της παράνομης αγοράς και αύξηση της κατανάλωσης φθηνότερων και χαμηλής ποιότητας ποτών.

3.2.2 Ανεξάρτητοι μικροί παραγωγοί αλκοολούχων ποτών

Σε ότι αφορά τους ανεξάρτητους μικρούς παραγωγούς παρακάτω παρουσιάζεται το σχετικό θεσμικό πλαίσιο:

- Εκτελεστικός Κανονισμός της Επιτροπής (ΕΕ) **2021/2266**²⁸ που θεσπίζει κανόνες για την εφαρμογή της Οδηγίας 92/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου όσον αφορά την πιστοποίηση και την αυτοπιστοποίηση ανεξάρτητων μικρών παραγωγών αλκοολούχων ποτών για φορολογικούς σκοπούς.
- Ερμηνευτικές Σημειώσεις εκδίδονται από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογίας και Τελωνείων της Επιτροπής και αφορούν το κατώτατο όριο ετήσιας παραγωγής που ισχύει για ανεξάρτητους μικρούς παραγωγούς αλκοολούχων ποτών. Αυτό το έγγραφο παρέχει πρακτικές και ανεπίσημες κατευθυντήριες γραμμές και δεν έχει νομική δεσμευτικότητα.

²⁸ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2021/2266 της Επιτροπής της 17ης Δεκεμβρίου 2021 για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής της οδηγίας 92/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου όσον αφορά την πιστοποίηση και την αυτοπιστοποίηση ανεξάρτητων μικρών παραγωγών αλκοολούχων ποτών για σκοπούς ειδικών φόρων κατανάλωσης. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2266&qid=1640014095392>.

3.2.3 Παραδοσιακά και τοπικά προϊόντα

Σε ότι αφορά τα παραδοσιακά και τοπικά προϊόντα παρακάτω παρουσιάζεται το σχετικό θεσμικό πλαίσιο:

- Απόφαση του Συμβουλίου (ΕΕ) **2020/1791** της 16ης Νοεμβρίου 2020²⁹ εξουσιοδοτεί τη Γαλλία μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2027 να εφαρμόζει μειωμένο συντελεστή ορισμένων έμμεσων φόρων στο "παραδοσιακό" ρούμι που παράγεται στη Γουαδελούπη, τη Γαλλική Γουιάνα, τη Μαρτινίκη και τη Ρεϊνιόν.
- Απόφαση του Συμβουλίου (ΕΕ) **2020/1790** της 16ης Νοεμβρίου 2020³⁰ εξουσιοδοτεί την Πορτογαλία μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2027 να εφαρμόζει μειωμένο συντελεστή φόρου κατανάλωσης σε ορισμένα αλκοολούχα προϊόντα που παράγονται στις αυτόνομες περιφέρειες της Μαδέρας και των Αζορών.

3.3 Ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στα Καπνά

Η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης στα προϊόντα καπνού καθορίζει τις κατηγορίες των προϊόντων καπνού (τσιγάρα και «άλλα καπνικά προϊόντα»), τις αρχές φορολόγησης και τους ελάχιστους συντελεστές και δομές που πρέπει να εφαρμοστούν. Τα προϊόντα καπνού υπόκειται επίσης στις κοινές διατάξεις για τον ΕΦΚ σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ.

3.3.1 Τσιγάρα

Η οδηγία **2011/64/EU**³¹ απαιτεί από τα κράτη μέλη να επιβάλλουν έναν ελάχιστο συντελεστή ειδικών φόρων κατανάλωσης στα τσιγάρα. Αυτό το ελάχιστο ποσοστό πρέπει να αποτελείται από:

- Ένα συγκεκριμένο στοιχείο μεταξύ 7,5% και 76,5% της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης (ΤΤΒ) - εκφρασμένο ως σταθερό ποσό ανά 1000 τσιγάρα.

²⁹ Απόφαση (ΕΕ) 2020/1791 του Συμβουλίου της 16ης Νοεμβρίου 2020 με την οποία επιτρέπεται στη Γαλλία να εφαρμόσει μειωμένο συντελεστή για ορισμένους έμμεσους φόρους στο «παραδοσιακό» ρούμι που παράγεται στη Γουαδελούπη, τη Γαλλική Γουιάνα, τη Μαρτινίκη και τη Ρεϊνιόν. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2020/1791/oj>.

³⁰ Απόφαση (ΕΕ) 2020/1790 του Συμβουλίου της 16ης Νοεμβρίου 2020 με την οποία επιτρέπεται στην Πορτογαλία η εφαρμογή μειωμένου συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης για ορισμένα αλκοολούχα προϊόντα που παράγονται στις αυτόνομες περιφέρειες της Μαδέρας και των Αζορών. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2020/1790/oj>.

³¹ Council Directive 2011/64/EU of 21 June 2011 on the structure and rates of excise duty applied to manufactured tobacco (codification). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:176:0024:0036:EN:PDF>.

- Ένα στοιχείο ad valorem - εκφρασμένο ως ποσοστό της μέγιστης τιμής λιανικής πώλησης.

Επιπλέον, ο συνολικός συντελεστής ειδικού φόρου κατανάλωσης πρέπει να είναι:

- Τουλάχιστον 90 ευρώ ανά 1000 τσιγάρα.
- Τουλάχιστον 60% της σταθμισμένης μέσης τιμής λιανικής πώλησης.

Ωστόσο, τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν ειδικό φόρο κατανάλωσης 115 ευρώ ή περισσότερο, δεν χρειάζεται να συμμορφώνονται με το παραπάνω κριτήριο του 60%.

Η νομοθεσία της ΕΕ ορίζει μόνο εναρμονισμένους ελάχιστους συντελεστές. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να εφαρμόζουν συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης πάνω από αυτά τα ελάχιστα, σύμφωνα με τις δικές τους εθνικές ανάγκες. Επιπρόσθετα, υπάρχουν ειδικές διατάξεις που επιτρέπουν στην Πορτογαλία να εφαρμόζει μειωμένο συντελεστή έως και 50% χαμηλότερο από τον απαιτούμενο συνολικό ελάχιστο ειδικό φόρο κατανάλωσης στα τσιγάρα που καταναλώνονται στις πιο απομακρυσμένες περιοχές των Αζορών και της Μαδέρα.

3.3.2 Λοιπά προϊόντα καπνού

Η οδηγία **2011/64/EU** καθορίζει επίσης ελάχιστους συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης για τα βιομηχανοποιημένα καπνά εκτός των τσιγάρων. Η δομή για τη φορολόγηση των «λοιπών προϊόντων καπνού» είναι ελαφρώς διαφορετική από ό,τι για τα τσιγάρα. Τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν μεταξύ της εφαρμογής ενός συγκεκριμένου στοιχείου ή ενός στοιχείου κατ' αξία ή, εάν το επιθυμούν, μπορούν να εφαρμόσουν ένα μείγμα από τα δύο.

Οι ελάχιστοι συντελεστές καθορίζονται για τρεις διακριτές κατηγορίες «άλλα προϊόντα καπνού»:

- Ψιλοκομμένος καπνός καπνίσματος (Ελάχιστο ποσοστό: 50% της σταθμισμένης μέσης τιμής λιανικής πώλησης ή 60 ευρώ ανά κιλό).
- Πούρα και πούρα (Ελάχιστο ποσοστό: 5% της τιμής λιανικής πώλησης ή 12 ευρώ ανά 1000 είδη ή ανά κιλό).
- Άλλα καπνά για κάπνισμα.

Να σημειωθεί ότι οι κανόνες της ΕΕ βρίσκονται επί του παρόντος υπό αναθεώρηση³². Αυτή η ανασκόπηση αποτελεί μέρος του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Καταπολέμησης του Καρκίνου, καθώς η φορολογία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη μείωση της κατανάλωσης καπνού, ιδίως στην αποτροπή των νέων από το κάπνισμα. Η φορολογία του καπνού θεωρείται ως το πιο οικονομικά αποδοτικό μέσο για τη μείωση της κατανάλωσης και της επικράτησης του καπνού. Ο υψηλός αριθμός καπνιστών στην ΕΕ παραμένει μια σημαντική ανησυχία, καθώς το 26% των ενηλίκων και

³² Για τα αποτελέσματα της Δημόσιας Διαβούλευσης βλέπε: <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12645-Tobacco-taxation-excise-duties-for-manufactured-tobacco-products-updated-rules-en>.

το 29% των νέων καπνίζουν και οι διαφορές τιμών μεταξύ των χωρών της ΕΕ τροφοδοτούν τις ακούσιες διασυνοριακές αγορές. Στα συμπεράσματά του της 2ας Ιουνίου 2020³³, το Συμβούλιο συνιστά μια συνολική προσέγγιση για την αναθεώρηση των κανόνων της ΕΕ, η οποία εκτός από την ανταπόκριση στους δημοσιονομικούς στόχους, αντιμετωπίζει τη δημόσια υγεία, το παράνομο εμπόριο και τις περιβαλλοντικές ανησυχίες.

3.4 Ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στην ενέργεια - καύσιμα.

Οι κανόνες της ΕΕ για τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης καλύπτουν όλα τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για τη θέρμανση και τις μεταφορές, καθώς και για την ηλεκτρική ενέργεια. Οι ισχύοντες κανόνες της ΕΕ για τη φορολόγηση των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας ορίζονται στην Οδηγία για τη φορολογία της ενέργειας (Energy Tax Directive) 2003/96/ΕΚ³⁴. Επιπρόσθετα, η οδηγία 95/60/ΕΚ³⁵ του Συμβουλίου, αναφέρεται στη φορολογική σήμανση των πετρελαίου εσωτερικής καύσης και της κηροζίνης για τον προσδιορισμό του πετρελαίου εσωτερικής καύσης και της κηροζίνης που υπόκεινται σε μειωμένο συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης.

Γενικότερα, η νομοθεσία της ΕΕ για τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για τα ενεργειακά προϊόντα καλύπτει:

- Στους συντελεστές και τη δομή των ειδικών φόρων κατανάλωσης για τα ενεργειακά προϊόντα.
- Σε ειδικές διατάξεις για τα καύσιμα αεροσκαφών.
- Στη Φορολογική σήμανση του πετρελαίου εσωτερικής καύσης και της κηροζίνης.

Η οδηγία για τη φορολογία της ενέργειας καθορίζει τους ελάχιστους συντελεστές ΕΦΚ που πρέπει να εφαρμόζουν τα κράτη μέλη στα ενεργειακά προϊόντα για καύσιμα και μεταφορές και ηλεκτρική ενέργεια. Να σημειωθεί ότι η νομοθεσία της ΕΕ ορίζει μόνο εναρμονισμένους ελάχιστους συντελεστές. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να εφαρμόζουν συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης πάνω από αυτά τα ελάχιστα, σύμφωνα με τις δικές τους εθνικές ανάγκες.

³³ Council conclusions concerning the structure and rates of excise duty applied to manufactured tobacco. Βρυξέλες, 2 Ιουνίου 2020. <https://www.consilium.europa.eu/media/44235/st08483-en20.pdf>.

³⁴ ΟΔΗΓΙΑ 2003/96/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Οκτωβρίου 2003 σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:283:0051:0070:EL:PDF>

³⁵ COUNCIL DIRECTIVE 95/60/EC of 27 November 1995 on fiscal marking of gas oils and kerosene. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0060:en:HTML>.

3.5 Φορολογικά επισήματα (ένσημες ταινίες φορολογίας καπνού & αλκοολούχων ποτών)

Εξακολουθεί να είναι απαραίτητο στα περισσότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να πληρώνουν ειδικούς φόρους κατανάλωσης στα προϊόντα καπνού και οινοπνεύματος με την αγορά φυσικών ένσημων ταινιών φορολογίας. Σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας 2014/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3ης Απριλίου 2014, τα κράτη μέλη που απαιτούν αυτές τις φυσικές ταινίες έχουν την υποχρέωση να τις διαθέτουν σε κατασκευαστές και αντιπροσώπους που εδρεύουν σε άλλα κράτη μέλη.

Οι ΕΦΚ με χρήση επισημάτων χρησιμοποιούνται εδώ και περισσότερο από 200 χρόνια. Ωστόσο, μόλις πριν από 20 χρόνια, όταν ο εμπορικός χώρος άρχισε να παγκοσμιοποιείται και πολλοί συνοριακοί έλεγχοι καταργήθηκαν, πολλές χώρες άρχισαν να χρησιμοποιούν αυτά τα επισήματα για πρώτη φορά, ειδικά στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης στην Ανατολική Ευρώπη. Τα επισήματα έδωσαν στις κυβερνήσεις μια άμεση λύση για να ανακτήσουν τον έλεγχο επί των αγαθών - κυρίως τσιγάρα και αποστάγματα - που πωλούνταν εντός των εδαφών τους. Παρείχαν ορατή απόδειξη ότι οι φόροι κατανάλωσης είχαν καταβληθεί και επέτρεπαν τη διάκριση των απομιμήσεων από τα γνήσια προϊόντα. Ακόμα και σήμερα, ο σκοπός των φορολογικών επισημάτων είναι να διασφαλίζουν τα έσοδα που προέρχονται από τους δασμούς και τους φόρους κατανάλωσης για τον καπνό και τα αλκοολούχα ποτά, την ανιχνευσιμότητα και την ασφάλεια της δημόσιας χρήσης των προϊόντων αυτών των βιομηχανιών και ως εμπόδιο στη διανομή παράνομων προϊόντων, είτε ως λαθραίας εμπορίας είτε ως απομιμήσεων.

Για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της παράνομης εμπορίας καπνού, η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα προϊόντα καπνού (Tobacco Products Directive - TPD) ορίζει ότι όλα τα μοναδικά πακέτα των προϊόντων καπνού πρέπει να φέρουν μια μόνιμη μοναδική ταυτοποίηση (unique identifier - UI), ώστε οι κινήσεις τους να καταγράφονται, να παρακολουθούνται και να εντοπίζονται σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αυτήν τη στιγμή, συχνά χρησιμοποιούνται φυσικά (χαρτί) επισήματα για τους Φόρους κατανάλωσης ή για άλλους φόρους. Η Οδηγία TPD και το Πρωτόκολλο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO) για την εξάλειψη του παράνομου εμπορίου καπνού απαιτούν όλα τα μοναδικά πακέτα προϊόντων καπνού που τίθενται στην αγορά να φέρουν ανθεκτικά στην παραποίηση χαρακτηριστικά ασφαλείας, αποτελούμενα από ορατά και αόρατα στοιχεία, που διευκολύνουν τον έλεγχο της γνησιότητας των προϊόντων καπνού.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εξακολουθεί να είναι απαραίτητο σε πολλές χώρες να καταβάλλονται οι φόροι κατανάλωσης για προϊόντα καπνού και αλκοόλ προμηθευόμενα φυσικά επισήματα. Αυτή η διαδικασία απαιτείται επίσης για να διασφαλιστεί η ανιχνευσιμότητα και η ασφάλεια αυτών των προϊόντων για τη δημόσια χρήση.

Οι εταιρείες που παράγουν προϊόντα που υπόκεινται σε ΕΦΚ, όπως καπνός ή αλκοόλ, πρέπει να παραγγείλουν και να προμηθευτούν τις φορολογικές ταινίες από τις φορολογικές Αρχές ή τους παρόχους που ορίζονται από τις Αρχές για κάθε χώρα όπου πωλούν τα προϊόντα τους. Οι εταιρείες πρέπει να κάνουν παραγγελία σε κάθε τοπική αρχή και μόλις τα επισήματα είναι διαθέσιμα, πρέπει να τα μεταφέρουν στις εγκαταστάσεις τους (δηλαδή τις Φορολογικές Αποθήκες – για την επεξήγηση του όρου βλέπε παρακάτω) από τις διάφορες χώρες όπου έχουν ζητηθεί. Να σημειωθεί ότι οι εταιρείες που παραγγέλνουν τα επισήματα θα πρέπει να αναλάβουν το κόστος μεταφοράς. Η μεταφορά συνήθως πραγματοποιείται με ασφαλή φορτηγά οχήματα και οι ταινίες καλύπτονται ασφαλιστικά από τους παραγωγούς κατά της απώλειας, φθοράς ή κλοπής.

Τέλος, οι εταιρείες παραγωγής πρέπει να επικολλήσουν τις ταινίες στα προϊόντα καπνού και αλκοόλ προτού πραγματοποιηθούν πωλήσεις σε μεσάζοντες ή τελικούς καταναλωτές. Επομένως, πρέπει να προσαρμόσουν τη διαδικασία παραγωγής τους και να διαχωρίσουν το απόθεμα για να επικολληθούν οι ταινίες ανάλογα με τη χώρα προορισμού.

Βιομηχανία προϊόντων καπνού

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ακόμα απαιτούνται φυσικά επισήματα σε 24 χώρες της Βιομηχανίας προϊόντων καπνού. Υπάρχουν μόνο λίγες χώρες στην ΕΕ όπου οι φόροι κατανάλωσης δεν εισπράττονται με τη χρήση φυσικών επισημάτων: Αυστρία, Κύπρος, Φινλανδία και Σουηδία. Σε αυτές τις χώρες, οι φόροι κατανάλωσης συνήθως εισπράττονται μέσω δηλώσεων φόρου κατανάλωσης που καταθέτει ο φορολογούμενος ή καταβάλλονται στις αρχές κατά την απελευθέρωση των εμπορευμάτων σε ελεύθερη κυκλοφορία. Στη Σουηδία, οι φορολογικές αρχές χρησιμοποιούν επίσης το σύστημα Ελέγχου Κίνησης Φόρων (EMCS – [βλέπε Ενότητα 5.6.2](#)) για την ανίχνευση των προϊόντων. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει δυνατότητα εξασφάλισης της ανιχνευσιμότητας και της ασφάλειας των προϊόντων καπνού για τη δημόσια χρήση με αποτελεσματικά εργαλεία σε αυτές τις χώρες. Για τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της ΕΕ, υπάρχει ακόμα χώρος για βελτίωση καθώς οι φόροι κατανάλωσης εξακολουθούν να εισπράττονται με τη χρήση φυσικών επισημάτων (για το ζήτημα αυτό βλέπε τις σχετικές προτάσεις βελτίωσης στην Ενότητα 7).

Βιομηχανία προϊόντων Αλκοόλ

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ακόμα απαιτούνται φυσικά επισήματα σε 14 χώρες για την Βιομηχανία Αλκοόλ. Δύο Οδηγίες ρυθμίζουν τους φόρους κατανάλωσης για το αλκοόλ και τα αλκοολούχα ποτά: Η Οδηγία 92/83/ΕΟΚ καθορίζει τη βασική δομή των φόρων κατανάλωσης και η Οδηγία 92/84/ΕΟΚ καθορίζει τα ελάχιστα εφαρμοστέα ποσοστά για αυτούς τους φόρους. Οι χώρες-μέλη μπορούν να εφαρμόσουν υψηλότερα ποσοστά στα προϊόντα αν το επιθυμούν. Στη Σουηδία, τη Φινλανδία, την Κύπρο και την Αυστρία, το αλκοόλ και τα αλκοολούχα ποτά δεν είναι υποχρεωμένα να φέρουν φορολογικά επισήματα.

3.6 Αναθεώρηση της Energy Taxation Directive (πρόταση)

Τον Ιούλιο του 2021, ως αναπόσπαστο μέρος του πακέτου «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία» «FitFor55»³⁶ (βλέπε παρακάτω), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση αναθεώρησης της Οδηγίας. Η πρόταση αποσκοπεί στη διασφάλιση μεγαλύτερης συνοχής με άλλες πολιτικές της ΕΕ καθώς και στη συμβολή στην επίτευξη των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα, μεταξύ των οποίων και την Πράσινη Συμφωνία. Η πρόταση το κάνει αυτό αντικατοπτρίζοντας με μεγαλύτερη ακρίβεια τις κλιματικές επιπτώσεις των διαφόρων πηγών ενέργειας και ενθαρρύνοντας τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η πρόταση ακολουθεί τρεις βασικούς στόχους:

- ευθυγράμμιση της φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας με τις ενεργειακές και κλιματικές πολιτικές της ΕΕ με σκοπό τη συμβολή στους στόχους της ΕΕ για το 2030 και την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050.
- διατήρηση της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ με την ενημέρωση του πεδίου εφαρμογής και της δομής των συντελεστών, καθώς και με τον εξορθολογισμό της χρήσης προαιρετικών φορολογικών απαλλαγών και μειώσεων και τη διατήρηση της ικανότητας αύξησης εσόδων των κρατών μελών.

Το πακέτο «Fit for 55» είναι ένα σύνολο προτάσεων για την αναθεώρηση και την ενημέρωση της νομοθεσίας της ΕΕ και τη θέσπιση νέων πρωτοβουλιών για να διασφαλιστεί ότι οι πολιτικές της ΕΕ ευθυγραμμίζονται με τους κλιματικούς στόχους που συμφωνήθηκαν από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Υποβλήθηκε στο Συμβούλιο τον Ιούλιο του 2021 και συζητείται σε διάφορους τομείς πολιτικής, όπως το περιβάλλον, η ενέργεια, οι μεταφορές και οι οικονομικές και χρηματοοικονομικές υποθέσεις.

Επιπρόσθετα, το «πακέτο Fit for 55» είναι ένα σύνολο προτάσεων για νέα νομοθεσία της ΕΕ με την οποία η ΕΕ και τα 27 κράτη μέλη της σχεδιάζουν να επιτύχουν τον κλιματικό στόχο ΕΕ 2030. Περιλαμβάνει προτεινόμενη νομοθεσία για:

- Σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ.
- Χρήση γης και δασοκομία (LULUCF).
- Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων.
- Μηχανισμός προσαρμογής περιγράμματος άνθρακα
- Ταμείο κοινωνικού κλίματος
- Ανεφοδιασμός αεροσκαφών και καυσίμων ναυτιλίας.

³⁶ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Fit for 55. <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>.

- Πρότυπα εκπομπών CO₂ για αυτοκίνητα και φορτηγά.
- Φορολογία ενέργειας.
- Ανανεώσιμη ενέργεια.
- Ενεργειακής απόδοσης.

Όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση, η Επιτροπή πρότεινε την αναθεώρηση της τρέχουσας οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση αυξάνοντας τον τρέχοντα στόχο σε επίπεδο ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση από 32,5% σε 36% για την τελική και 39% για την πρωτογενή κατανάλωση ενέργειας. Επιπλέον, πρότεινε διάφορες διατάξεις για την επιτάχυνση των προσπαθειών ενεργειακής απόδοσης από τα κράτη μέλη, όπως αυξημένες ετήσιες υποχρεώσεις εξοικονόμησης ενέργειας, νέους κανόνες με στόχο τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στα κτίρια του δημόσιου τομέα και στοχευμένα μέτρα για την προστασία των ευάλωτων καταναλωτών.

Στις 27 Ιουνίου 2022, το Συμβούλιο υιοθέτησε τη γενική του προσέγγιση για τους προτεινόμενους νέους κανόνες. Το επόμενο βήμα θα περιλαμβάνει διαπραγματεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Επιπλέον, όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, το πακέτο «Fit for 55» περιλαμβάνει πρόταση για αναθεώρηση της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η πρόταση είναι να αυξηθεί ο τρέχων στόχος σε επίπεδο ΕΕ για τουλάχιστον 32% των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο συνολικό ενεργειακό μείγμα σε τουλάχιστον 40% έως το 2030. Οι Υπουργοί Ενέργειας της ΕΕ συμφώνησαν στην κοινή τους θέση σχετικά με την πρόταση για μια αναθεωρημένη ΕΕ από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας οδηγία της 27ης Ιουνίου 2022. Η συμφωνία άνοιξε το δρόμο για το Συμβούλιο να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Να σημειωθεί ότι η οδηγία για τη φορολογία της ενέργειας (ETD) θεσπίζει κανόνες της ΕΕ για τη φορολόγηση των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιείται ως καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης. Η Οδηγία, που εγκρίθηκε το 2003, ισχύει με τη σημερινή της μορφή εδώ και σχεδόν δύο δεκαετίες. Το 2011, η Επιτροπή πρότεινε αναθεώρηση της οδηγίας. Ωστόσο, τα κράτη μέλη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν για την αναθεώρηση. Εν τω μεταξύ, οι αγορές και οι τεχνολογίες ενέργειας γνώρισαν σημαντικές εξελίξεις και οι διεθνείς δεσμεύσεις της ΕΕ, ιδίως η Συμφωνία του Παρισιού το 2015, έχουν εξελιχθεί σημαντικά. Το 2019, η Επιτροπή ξεκίνησε εκ νέου τη διαδικασία αναθεώρησης της Οδηγίας.

Ως πρώτο βήμα στη νομοθετική διαδικασία, τον Σεπτέμβριο του 2019, η Επιτροπή δημοσίευσε την αξιολόγηση της οδηγίας για τη φορολογία της ενέργειας³⁷. Το συμπέρασμά της είναι σαφές:

³⁷ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT EVALUATION of the Council Directive 2003/96/EC of 27 October 2003 restructuring the Community framework for the taxation of energy products and electricity. <https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2019-09/energy-tax-report-2019.pdf>.

Παραδοτέο Π1.2. Μελέτη και προτάσεις/παρεμβάσεις σχετικά με την απλούστευση των διαδικασιών ελέγχου μονάδων παραγωγής αλκοόλης, αποσταγμάτων και προϊόντων αλκοόλης, όσον αφορά στην είσπραξη των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

η οδηγία της ΕΕ για τη φορολογία της ενέργειας δεν είναι πλέον σύμφωνη με τους στόχους της εσωτερικής αγοράς και του κλίματος της ΕΕ.

4 Υφιστάμενο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο επιβολής και είσπραξης του ΕΦΚ στην Ελλάδα

4.1 Εισαγωγή

Ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης είναι ένας φόρος που επιβάλλεται μαζί με τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) και επιβαρύνει την αγορά ορισμένων προϊόντων, κυρίως προϊόντων ευρείας κατανάλωσης, όπως τα επεξεργασμένα καπνά, τα αλκοολούχα ποτά και τα προϊόντα ενέργειας. Οι Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης ανήκουν σε μια κατηγορία φόρων που δεν πρέπει να συγχέονται με άλλους ειδικούς φόρους που επιβάλλονται για την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών, όπως ο φόρος τραπεζικών συναλλαγών, ο ειδικός φόρος διαφημίσεων και άλλοι παρόμοιοι.

Οι ΕΦΚ επιβαρύνουν τα ενεργειακά προϊόντα και ηλεκτρική ενέργεια, τα βιομηχανοποιημένα καπνά την αιθυλική αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά σε όλα τα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιβάλλονται τόσο στα προϊόντα που παράγονται στο εσωτερικό της χώρας όσο και σε αυτά που προέρχονται από άλλα Κράτη-Μέλη της ΕΕ ή εισάγονται από Τρίτες Χώρες. Το κύριο χαρακτηριστικό αυτού του φόρου είναι ότι καταβάλλεται όταν τα εμπορεύματα διατίθενται στην κατανάλωση. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, μαζί με τον ΕΦΚ βεβαιώνεται και εισπράττεται κατά την ίδια χρονική στιγμή ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας καθώς και κάθε άλλη σχετική επιβάρυνση.

Όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού του, ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης αποτελεί ένα παράδειγμα εξειδικευμένου φόρου, καθώς επιβάλλεται όχι βάσει της αξίας του φορολογούμενου αντικειμένου, αλλά με βάση συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του προϊόντος που ορίζονται ρητά με διατάξεις (όπως βάρος, ποσότητα, όγκος και αριθμός τεμαχίων). Ωστόσο, ορισμένοι υπολογίζονται βάσει της αξίας του προϊόντος, όπως ο ειδικός φόρος κατανάλωσης στα άλλα είδη επεξεργασμένου καπνού που συμμορφώνονται με το Δίκαιο της ΕΕ, εκτός από τα τσιγάρα, ή έχουν μεικτό χαρακτήρα, όπως ο ειδικός φόρος κατανάλωσης στα τσιγάρα.

Ο ΕΦΚ ανήκει στην κατηγορία των φόρων που καταβάλλονται άμεσα, καθώς ο χρόνος επιβολής και είσπραξης του συμπίπτει. Η διαδικασία επιβολής και είσπραξης διεξάγεται από την ίδια δημοσιονομική υπηρεσία, την Γενική Διεύθυνση Τελωνείων και ΕΦΚ της ΑΑΔΕ, καθώς και από τις αρμόδιες τελωνειακές υπηρεσίες στις αντίστοιχες τοπικές περιοχές. Ο φόρος καταβάλλεται μια φορά, κατά την τελική φάση μεταφοράς των προϊόντων, πριν αυτά διατεθούν για κατανάλωση, και όχι κατά τη διέλευση των συνόρων, κάτι που το διαφοροποιεί από τον δασμό (Ν. 2127/1993).

Η αναρμόνιση του συστήματος Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης βασίστηκε σε Κανονισμούς και Οδηγίες που αποτέλεσαν τη νομική βάση για την κατοχή, παραγωγή, ενδοκοινοτική διακίνηση,

ελέγχους και φορολογία των προϊόντων που υπόκεινται στο ΕΦΚ και μεταφέρθηκαν στο Εθνικό Δίκαιο με τον Νόμο 2960/01 με τίτλο «**Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας**» (ΕΤΚ) όπως έχει τροποποιηθεί και εξακολουθεί να ισχύει, ειδικότερα στο Μέρος Τρίτο, στα Κεφάλαια Α, Β, Γ, στα άρθρα 53 έως 119 Γ.

Στο **Κεφάλαιο Α΄, συγκεκριμένα στα άρθρα 53-71**, περιλαμβάνονται οι γενικές διατάξεις που αφορούν στις τρεις κατηγορίες προϊόντων που υπόκεινται σε ΕΦΚ, δηλαδή τα ενεργειακά προϊόντα και ηλεκτρική ενέργεια, η αλκοόλη και αλκοολούχα ποτά, καθώς και τα βιομηχανοποιημένα καπνά:

- Άρθρα 53-61: πεδίο εφαρμογής, αντικείμενο του φόρου, επιβολή, βάση υπολογισμού, φορολογικοί συντελεστές, βεβαίωση και είσπραξη του φόρου.
- Άρθρα 62-65: καθεστώς αναστολής, κατοχή, παραγωγή και μεταποίηση των προϊόντων, σύσταση Φορολογικών Αποθηκών και τον εγκεκριμένο αποθηκευτή.
- Άρθρα 66 και 68: διαδικασίες επιστροφής φόρου, διαγραφής, είσπραξης εκ των υστέρων και απαλλαγές.
- Άρθρα 69-70: ειδικές διατάξεις, π.χ. στο καθεστώς του Αγίου Όρους.

Στο **Κεφάλαιο Β΄, ειδικότερα στα άρθρα 72-108**, περιέχονται διατάξεις που αφορούν ξεχωριστά τα τρία είδη προϊόντων:

- Άρθρα 72-78: ενεργειακά προϊόντα και ηλεκτρική ενέργεια.
- Άρθρα 79-93: αλκοόλη και αλκοολούχα ποτά.
- Άρθρα 94-108: βιομηχανοποιημένα καπνά.

Στο Κεφάλαιο Γ΄,

Άρθρα 109-119Γ: διαδικασίες που αφορούν τη βεβαίωση, είσπραξη, πίστωση και καταβολή του φόρου, καθώς και το σύνολο του συστήματος κυκλοφορίας των προϊόντων υπό καθεστώς αναστολής, προϋποθέσεις και όροι λειτουργίας του μηχανοργανωμένου συστήματος και του συστήματος εισροών-εκροών, εφεδρικές διαδικασίες, έννοιες του εγγεγραμμένου αποστολέα και παραλήπτη, αμοιβαία συνδρομή, εναλλακτικές αποδείξεις, αντιμετώπιση παρατυπιών σε οποιοδήποτε καθεστώς, επισημαίνονται οι παραβάσεις και αναφέρονται οι κυρώσεις.

Με βάση το εναρμονισμένο σύστημα διακίνησης των προϊόντων που υπόκεινται σε ΕΦΚ σε επίπεδο ΕΕ ο μεγαλύτερος όγκος κυκλοφορίας των προϊόντων αυτών πραγματοποιείται υπό καθεστώς αναστολής καταβολής των φορολογικών επιβαρύνσεων.

Στην περίπτωση που επιχειρήσεις επιθυμούν να παράγουν ή να διακινούν εμπορεύματα υπό καθεστώς αναστολής στην Ελλάδα, θα πρέπει να διαθέτουν εγκατάσταση όπως και να είναι εγγεγραμμένες στα σχετικά μητρώα ΕΦΚ, στην Ελλάδα.

Βασικές έννοιες του κοινοτικού καθεστώτος για τον ΕΦΚ στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα είναι:

- Ο εγκεκριμένος αποθηκευτής.
- Η φορολογική αποθήκη.
- Το καθεστώς αναστολής.
- Το κράτος-μέλος.
- Τα τρίτα εδάφη.
- Η θέση σε ανάλωση.
- Ο εγγεγραμμένος αποστολέας.
- Ο εγγεγραμμένος παραλήπτης.
- Ο περιστασιακά εγγεγραμμένος παραλήπτης.

4.1.1 Εγκεκριμένος Αποθηκευτής

Ο εγκεκριμένος αποθηκευτής είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει λάβει άδεια από την αρμόδια αρχή του κράτους-μέλους στο οποίο βρίσκεται η έδρα της επιχείρησής του, να παράγει, να μεταποιεί, να κατέχει, να παραλαμβάνει και να αποστέλλει, στο πλαίσιο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του, προϊόντα που υπόκεινται σε ΕΦΚ σε καθεστώς αναστολής είσπραξης του φόρου αυτού. Ο εγκεκριμένος αποθηκευτής είναι υποχρεωμένος να παρέχει εγγυήσεις, να τηρεί λογιστικά βιβλία και να υπόκειται σε ελέγχους από την αρμόδια τελωνειακή αρχή.

Για τη χορήγηση της άδειας εγκεκριμένου αποθηκευτή υποβάλλεται από τον ενδιαφερόμενο στην αρμόδια τελωνειακή αρχή, ηλεκτρονική αίτηση, μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Τελωνειακών Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών ICISnet στην αρμόδια τελωνειακή αρχή (τελωνειακές περιφέρειες Αττικής, Θεσσαλονίκης και τελωνεία Πατρών, Καβάλας, Βόλου, Ρόδου, Κέρκυρας, Ηρακλείου, Μυτιλήνης, και Σύρου) στη χωρική αρμοδιότητα των οποίων βρίσκεται η έδρα της επιχείρησης του αποθηκευτή. Το άρθρο 64 του Ν.2960/2001 καθορίζει τις αρμόδιες αρχές έκδοσης, ανάκλησης ή ακύρωσης της άδειας, τα απαραίτητα δικαιολογητικά, τα είδη της εγγύησης και το ύψος ανά κατηγορία προϊόντος καθώς και οι υποχρεώσεις που οφείλει να τηρεί ο εγκεκριμένος αποθηκευτής.

Η φορολογική αποθήκη αναφέρεται στον χώρο όπου τα προϊόντα που υπόκεινται σε ΕΦΚ παράγονται, μεταποιούνται, αποθηκεύονται, παραλαμβάνονται ή αποστέλλονται υπό το καθεστώς αναστολής του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης, από εγκεκριμένο αποθηκευτή, στα πλαίσια των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του, σύμφωνα με τους όρους που ορίζονται από το Εθνικό Δίκαιο. Στους χώρους των διυλιστηρίων και των εγκαταστάσεων αποθήκευσης των εταιρειών εμπορίας πετρελαιοειδών, επίσης, δημιουργούνται φορολογικές αποθήκες.

Με την υπ' αριθμ. ΔΕΦΚΦ 1116601 ΕΞ2017/31.07.2017 ΑΥΟ καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις καθώς και οι επιμέρους διαδικασίες που αφορούν στη χορήγηση της άδειας του εγκεκριμένου αποθηκευτή κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 64 του ν.2960/2001 (ΦΕΚ 265Α'/22.11.2001), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Ειδικότερα καθορίζονται:

- Οι αρμόδιες αρχές για την έκδοση της άδειας του εγκεκριμένου αποθηκευτή καθώς και για την ανάκληση-ακύρωση της άδειας.
- Τα κατά περίπτωση απαραίτητα δικαιολογητικά, τα οποία συνοποβάλλονται από τον ενδιαφερόμενο με την αίτηση του καθώς και οι διαδικασίες χορήγησης της άδειας εγκεκριμένου αποθηκευτή.
- Τα είδη της εγγύησης τα οποία παρέχονται από τους ενδιαφερόμενους, ο τρόπος καθορισμού του ύψους αυτής ανά κατηγορία προϊόντος και κατηγορία επιτηδευματιών καθώς και μειώσεις από τις παρεχόμενες εγγυήσεις.
- Οι υποχρεώσεις τις οποίες οφείλει να τηρεί ο εγκεκριμένος αποθηκευτής μετά την χορήγηση της άδειας.

4.1.2 Φορολογική αποθήκη

Ως **φορολογική αποθήκη** αναγνωρίζεται ο τόπος όπου παράγονται ή αποθηκεύονται τα προϊόντα ΕΦΚ υπό καθεστώς αναστολής. Ως αρμόδια αρχή για τη χορήγηση της άδειας της φορολογικής αποθήκης, ορίζεται το τελωνείο στη χωρική αρμοδιότητα του οποίου βρίσκεται η αποθήκη. Για τη χορήγηση της άδειας φορολογικής αποθήκης, ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει στο αρμόδιο τελωνείο ελέγχου, ηλεκτρονική αίτηση μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Τελωνειακών Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών ICISnet.

Με την υπ' αριθμ. ΔΕΦΚΦ 1116596 ΕΞ2017/02.08.2017 απόφαση Διοικητή ΑΑΔΕ καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις καθώς και οι επιμέρους διαδικασίες αναφορικά με τη σύσταση και λειτουργία των φορολογικών αποθηκών προϊόντων υποκείμενων σε ΕΦΚ, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 63 του ν. 2960/2001 (ΦΕΚ 265Α'/22.11.2001), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Ειδικότερα καθορίζονται:

- Οι αρμόδιες αρχές για την έκδοση της άδειας φορολογικής αποθήκης, την ανάκληση – ακύρωση αυτής καθώς και για την εποπτεία και τον έλεγχο ορθής λειτουργίας της φορολογικής αποθήκης.
- Τα κατά περίπτωση απαραίτητα δικαιολογητικά τα οποία συνοποβάλλονται από τον ενδιαφερόμενο με την αίτησή του καθώς και οι διαδικασίες χορήγησης της άδειας φορολογικής αποθήκης.

- Τα είδη φορολογικών αποθηκών, οι όροι και ο χρόνος αποθήκευσης των προϊόντων σε καθεστώς αναστολής.
- Οι όροι λειτουργίας και παρακολούθησης της φορολογικής αποθήκης και ο έλεγχος αυτής.

Το καθεστώς αναστολής είναι φορολογικό καθεστώς που εφαρμόζεται κατά την παραγωγή, μεταποίηση, κατοχή ή διακίνηση των προϊόντων που υπόκεινται σε ΕΦΚ κατά το οποίο αναστέλλεται ο ΕΦΚ. Η διακίνηση των υποκειμένων σε ΕΦΚ εμπορευμάτων υπό καθεστώς αναστολής πρέπει απαραίτητως να πραγματοποιείται με την κάλυψη του ηλεκτρονικού Διοικητικού Εγγράφου (e-ΔΕ) στο πλαίσιο του μηχανοργανωμένου συστήματος διακίνησης και ελέγχου των προϊόντων ΕΦΚ (EMCS – βλέπε σχετική Ενότητα), με εξαίρεση τις περιπτώσεις που το σύστημα βρίσκεται εκτός λειτουργίας, οπότε χρησιμοποιείται η εναλλακτική έντυπη διαδικασία.

Για την εφαρμογή της ανωτέρω Οδηγίας όσον αφορά τις μηχανοργανωμένες διαδικασίες για τη διακίνηση προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης υπό καθεστώς αναστολής των φόρων αυτών ισχύει ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 684/2009 της Επιτροπής της 24ης Ιουλίου 2009.

Η ενδοκοινοτική διακίνηση προϊόντων ΕΦΚ για εμπορικούς σκοπούς για τα οποία έχει καταβληθεί ο ΕΦΚ στο κμ αποστολής πραγματοποιείται με την κάλυψη του Απλουστευμένου Συνοδευτικού Διοικητικού Εγγράφου (ΑΣΔΕ).

Στις περιπτώσεις αυτές, ο φόρος καθίσταται απαιτητός στο κμ προορισμού, δηλαδή στο κμ όπου τελικά τα προϊόντα θα διατεθούν στην κατανάλωση και, εφόσον τηρούνται οι προβλεπόμενες από τις κείμενες διατάξεις προϋποθέσεις, ο φόρος που είχε καταβληθεί στο κμ αποστολής επιστρέφεται.

Σχετικά με την διαδικασία παραλαβής και αποστολής προϊόντων που έχουν τεθεί σε ανάλωση κατ' εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3649/92 της Επιτροπής της 17ης Δεκεμβρίου 1992 ισχύει η με αριθμό Τ.8612/2439/92 Απόφαση του Υπουργού Οικονομικών.

4.1.3 Εγγεγραμμένος Αποστολέας.

Φυσικά ή νομικά πρόσωπα που ασχολούνται με δραστηριότητες που συνδέονται με προϊόντα υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης πρέπει να εγγράφονται ως αποστολείς, εγγεγραμμένοι παραλήπτες ή περιστασιακά εγγεγραμμένοι παραλήπτες. Το άρθρο 113 του Νόμου 2960/2001 καθορίζει τους όρους, τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες για την έκδοση άδειας ως εγγεγραμμένου αποστολέα, εγγεγραμμένου παραλήπτη και περιστασιακά εγγεγραμμένου παραλήπτη προϊόντων ΕΦΚ Συγκεκριμένα, ορίζονται οι αρχές που είναι αρμόδιες για την έκδοση της άδειας, τα απαραίτητα δικαιολογητικά και οι υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούνται μετά την έκδοση της άδειας.

Ο εγγεγραμμένος αποστολέας είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που στα πλαίσια των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων μπορεί να αποστέλλει προϊόντα που υπόκεινται σε ΕΦΚ, τα οποία τελούν σε καθεστώς αναστολής, κατόπιν της θέσης τους σε ελεύθερη κυκλοφορία. Υποχρεούται να τηρεί λογιστικά βιβλία στην Ελλάδα, να παρέχει εγγύηση που να καλύπτει το ποσό των αναλογούντων φόρων και να αποδέχεται κάθε έλεγχο των αρμοδίων Ελληνικών αρχών. Με την υπ' αριθμ. ΔΕΦΚΓ 5054451 ΕΞ2010/27.12.2010 ΑΥΟ καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις καθώς και οι επιμέρους διαδικασίες που αφορούν στη χορήγηση της άδειας εγγεγραμμένου αποστολέα προϊόντων ΕΦΚ κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 113 του ν. 2960/2001 (ΦΕΚ 265Α'/22.11.2001), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Ειδικότερα καθορίζονται οι αρμόδιες αρχές για την έκδοση της άδειας του εγγεγραμμένου αποστολέα καθώς και για την ανάκληση-ακύρωση της άδειας και οι υποχρεώσεις τις οποίες οφείλει να τηρεί ο εγγεγραμμένος αποστολέας μετά την χορήγηση της άδειας.

4.1.4 Εγγεγραμμένος Παραλήπτης

Ο εγγεγραμμένος παραλήπτης αναφέρεται σε ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο που λαμβάνει άδεια από τις αρμόδιες αρχές στα πλαίσια των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων, για να παραλαμβάνει προϊόντα που υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης, τα οποία βρίσκονται σε καθεστώς αναστολής και προέρχονται από άλλο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο εγγεγραμμένος παραλήπτης δεν επιτρέπεται να κατέχει ή να αποστέλλει προϊόντα ΕΦΚ που βρίσκονται σε καθεστώς αναστολής. Όπως και ο εγγεγραμμένος αποστολέας, ο εγγεγραμμένος παραλήπτης υποχρεούται να διατηρεί λογιστικά βιβλία, να παρέχει εγγύηση και να καταβάλλει άμεσα, κατά την παραλαβή των προϊόντων, τους αντίστοιχους φόρους και τελωνειακούς δασμούς στις Τελωνειακές Αρχές της Ελλάδας.

Με την υπ' αριθμ. Δ.424/277/19.03.1993 ΑΥΟ (ΦΕΚ 242Β'/08.04.1993), καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις καθώς και οι επιμέρους διαδικασίες που αφορούν στη χορήγηση της άδειας εγγεγραμμένου παραλήπτη προϊόντων ΕΦΚ κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 113 του ν. 2960/2001 (ΦΕΚ 265Α'/22.11.2001), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Ειδικότερα καθορίζονται οι αρμόδιες αρχές για την έκδοση της άδειας του εγγεγραμμένου παραλήπτη καθώς και για την ανάκληση-ακύρωση της άδειας και οι υποχρεώσεις τις οποίες οφείλει να τηρεί ο εγγεγραμμένος παραλήπτης μετά την χορήγηση της άδειας στη χώρα μας.

4.1.5 Περιστασιακά Εγγεγραμμένος Παραλήπτης

Ο περιστασιακά εγγεγραμμένος παραλήπτης αναφέρεται σε ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, εντός των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων, έχει τη δυνατότητα να παραλαμβάνει προϊόντα

που υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης, είναι σε καθεστώς αναστολής φόρων και προέρχονται από άλλο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασική προϋπόθεση είναι να υποβάλει σχετική δήλωση στην αρμόδια Τελωνειακή Αρχή της τοποθεσίας παραλαβής των προϊόντων και να εγγυηθεί την καταβολή των αντίστοιχων φορολογικών επιβαρύνσεων πριν από την αποστολή των προϊόντων. Σε αυτούς που δεν έχουν πρόσβαση στο ICISnet, παρέχεται ανάλογη υποστήριξη από τις αρμόδιες Τελωνειακές Αρχές.

Με την υπ' αριθμ. ΔΕΦΚ 5017374 ΕΞ2010/20.04.2010 ΕΔΥΟ καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις καθώς και οι επιμέρους διαδικασίες που αφορούν στη χορήγηση της άδειας περιστασιακά εγγεγραμμένου παραλήπτη προϊόντων ΕΦΚ κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 113 του ν. 2960/2001 (ΦΕΚ 265Α'/22.11.2001), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Ειδικότερα καθορίζονται:

- Οι αρμόδιες αρχές για την έκδοση της άδειας του περιστασιακά εγγεγραμμένου παραλήπτη καθώς και για την εποπτεία και τον έλεγχο των στοιχείων του συνοδευτικού εγγράφου.
- Τα κατά περίπτωση απαραίτητα δικαιολογητικά τα οποία συνυποβάλλονται από τον ενδιαφερόμενο με την αίτησή του καθώς και οι διαδικασίες χορήγησης της άδειας περιστασιακά εγγεγραμμένου παραλήπτη.
- Οι υποχρεώσεις τις οποίες οφείλει να τηρεί ο περιστασιακά εγγεγραμμένος παραλήπτης μετά την χορήγηση της άδειας.

4.2 Γενικές Απαλλαγές που ισχύουν για τον Ειδικό φόρο Κατανάλωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 68 του ν. 2960/01 για τα προϊόντα του άρθρου 53 του ίδιου νόμου (ενεργειακά προϊόντα & ηλεκτρική ενέργεια, οινόπνευμα, αλκοολούχα ποτά, βιομηχανοποιημένα καπνά), απαλλάσσονται από τον ΕΦΚ όλα τα προϊόντα ΕΦΚ, εφόσον προορίζονται να χρησιμοποιηθούν:

α) Στο πλαίσιο διπλωματικών ή προξενικών σχέσεων.

β) Από αναγνωρισμένους Διεθνείς Οργανισμούς και από τα μέλη των Οργανισμών αυτών, μέσα στα όρια και σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από τις Διεθνείς Συμβάσεις για την ίδρυσή τους ή από τις συμφωνίες για την έδρα τους.

γ) Από τις ένοπλες δυνάμεις κάθε κράτους που συμμετέχει στην συνθήκη του Βορείου Ατλαντικού, πλην του κράτους-μέλους εντός του οποίου είναι απαιτητός ο ειδικός φόρος κατανάλωσης, εφόσον προορίζονται για χρήση από τις δυνάμεις αυτές ή από το πολιτικό προσωπικό που τις συνοδεύει ή για τον εφοδιασμό των λεσχών ή των κυλικείων τους.

δ) Από τις ένοπλες δυνάμεις του Ηνωμένου Βασιλείου που σταθμεύουν στην Κύπρο, σύμφωνα με τη συνθήκη εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας της 16ης Αυγούστου 1960, για χρήση

από τις εν λόγω ένοπλες δυνάμεις ή από το πολιτικό προσωπικό που τις συνοδεύει ή για τον εφοδιασμό των λεσχών ή των κυλικείων τους.

ε) Για κατανάλωση στα πλαίσια συμφωνίας που συνάπτεται με τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς, εφόσον αυτή η συμφωνία γίνεται δεκτή ή επιτρέπεται να υπαχθεί σε καθεστώς απαλλαγής από το ΦΠΑ.

στ) Για εφοδιασμό πλοίων και αεροσκαφών, σύμφωνα με τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις.

4.3 Αλκοολούχα προϊόντα – Αιθυλική Αλκοόλη

Στην κατηγορία των αλκοολούχων ποτών περιλαμβάνονται όλα τα ποτά που περιέχουν τουλάχιστον 15 βαθμούς αιθυλικής αλκοόλης και αντιμετωπίζουν κοινό φορολογικό πλαίσιο. Στις επιμέρους κατηγορίες ανήκουν το Ουίσκι, τα Λευκά Ποτά (βότκα, τζιν, ρούμι, τεκίλα), τα Λικέρ, το Κονιάκ / Brandy, τα RTD'S (Ready-to-Drink Cocktails), το Ούζο και το Τσίπουρο. Τα αλκοολούχα ποτά εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των οινοπνευματωδών ποτών, στην οποία περιλαμβάνονται όλες οι κατηγορίες ποτών που εμπεριέχουν αιθυλική αλκοόλη, όπως το κρασί και η μπίρα.

Από την πλευρά της προσφοράς θεωρούμε ότι στον ευρύτερο κλάδο των αλκοολούχων ποτών εντάσσονται οι παρακάτω κλάδοι / ομάδες επιχειρήσεων:

- Παραγωγοί αλκοολούχων ποτών.
- Αντιπρόσωποι διεθνών οίκων παραγωγής αλκοολούχων ποτών.
- Χονδρικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών.
- Μεγάλες και μεσαίες αλυσίδες και καταστήματα λιανικού εμπορίου τροφίμων και ποτών.
- Ειδικευμένο λιανικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών (π.χ. κάβες).
- Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο κλάδο Ξενοδοχείων – Εστιατορίων (εστιατόρια, bar, clubs, live, café-bar κ.λπ.) οι οποίες διαθέτουν αλκοολούχα ποτά στους τελικούς καταναλωτές για επιτόπια κατανάλωση.

Στην Ελλάδα οι επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών έχουν διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση.

Το καθεστώς φορολογίας των αλκοολούχων προϊόντων στην Ελλάδα είναι εναρμονισμένο προς τις Κοινοτικές Οδηγίες 92/83/ΕΟΚ και 92/84/ΕΟΚ. Τα αλκοολούχα προϊόντα (αιθυλική αλκοόλη, μπίρα, ενδιάμεσα προϊόντα, κρασί, ποτά παρασκευαζόμενα με ζύμωση, εκτός από κρασί και μπίρα) που καταναλώνονται στο εσωτερικό της χώρας, είτε αυτά παράγονται εγχωρίως, είτε παράγονται και προέρχονται από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, είτε εισάγονται από τρίτες χώρες, υπόκεινται σε ΕΦΚ και ΦΠΑ, με συντελεστή, ο οποίος καθορίζεται ανά προϊόν ως εξής:

- Στην αιθυλική αλκοόλη, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 80 του ν. 2960/2001 (όπως για παράδειγμα η αιθυλική αλκοόλη της δασμολογικής κλάσης 22.07, η οποία χρησιμοποιείται ως πρώτη ύλη για την παραγωγή αλκοολούχων ποτών, καθώς και τα αποστάγματα και τα οινοπνευματώδη ποτά της δασμολογικής κλάσης 22.08, όπως ούισκι, βότκα, ρούμι, τζιν, κονιάκ κλπ.), ο συντελεστής ΕΦΚ ορίζεται σε 2.450,00 ευρώ, ανά εκατόλιτρο άνυδρης αιθυλικής αλκοόλης.
- Στην αιθυλική αλκοόλη, η οποία προορίζεται για την παρασκευή ούζου ή περιέχεται στο τσίπουρο και την τσικουδιά, ο συντελεστής ΕΦΚ ορίζεται σε 1.225,00 ευρώ ανά εκατόλιτρο άνυδρης αιθυλικής αλκοόλης.
- Στο προϊόν απόσταξης των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών, το οποίο υπόκειται σε εφάπαξ και κατ' αποκοπή φορολόγηση, ο συντελεστής ΕΦΚ ορίζεται σε 370,00 ευρώ ανά εκατόλιτρο άνυδρης αιθυλικής αλκοόλης.
- Στην μύρα με αλκοολικό τίτλο άνω του 0,5% vol ο συντελεστής ΕΦΚ ορίζεται σε 5 ευρώ ανά βαθμό PLATO κατά όγκο και εκατόλιτρο μύρας με εξαίρεση τη μύρα που παράγεται στη χώρα μας ή στα άλλα Κράτη – Μέλη της Ε.Ε. από ανεξάρτητα μικρά ζυθοποιεία, εφόσον η παραγωγή τους δεν υπερβαίνει τα 200.000 εκατόλιτρα μύρας ετησίως ο συντελεστής της οποίας καθορίζεται σε 2,50 € ανά βαθμό PLATO κατά όγκο και εκατόλιτρο μύρας.
- Στα ενδιάμεσα προϊόντα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 88 του ν. 2960/2001, ο συντελεστής ΕΦΚ ορίζεται σε 102 € ανά εκατόλιτρο τελικού προϊόντος, με εξαίρεση τα προϊόντα που ορίζονται στο παράρτημα VH μέρος II του κανονισμού (Ε.Ε.) 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 (L347), για τα οποία ο συντελεστής ορίζεται σε πενήντα ένα (51) ευρώ ανά εκατόλιτρο τελικού προϊόντος.
- Στο κρασί, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 90 του ν. 2960/2001, ο συντελεστής ΕΦΚ ορίζεται σε 0 €.
- Στα ποτά παρασκευαζόμενα με ζύμωση, εκτός από κρασί και μύρα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 92 του ν. 2960/2001, ο συντελεστής ΕΦΚ ορίζεται σε 20 € ανά εκατόλιτρο τελικού προϊόντος.

Οι συντελεστές ΕΦΚ στα αλκοολούχα προϊόντα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 79 του ν. 2960/2001 (ήτοι αιθυλική αλκοόλη, μύρα, ενδιάμεσα προϊόντα, κρασί, ποτά παρασκευαζόμενα με ζύμωση, εκτός από κρασί και μύρα) επιβάλλονται σε διαφορετική φορολογική βάση ανάλογα με την κατηγορία των προϊόντων στα οποία εφαρμόζονται.

Ειδικότερα:

- Στην αιθυλική αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά, όπως ορίζονται στο άρθρο 80 του ν. 2960/2001, ο αναλογών ΕΦΚ υπολογίζεται ανά εκατόλιτρο άνυδρης (της καθαρής αλκοόλης που περιέχεται σε ένα αλκοολούχο ποτό) αιθυλικής αλκοόλης.
- Στην μύρα, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 87 του ν. 2960/2001, ο αναλογών ΕΦΚ υπολογίζεται με βάση τον αριθμό των εκατόλιτρων και τους βαθμούς Plato.

- Στις λοιπές κατηγορίες προϊόντων, όπως κρασί, ενδιάμεσα και ποτά παρασκευαζόμενα από ζύμωση, ο αναλογών ΕΦΚ υπολογίζεται με βάση τα εκατόλιτρα του τελικού προϊόντος.

Να σημειωθεί ότι η **λειτουργία των αποσταγματοποιείων** διέπεται από τα άρθρα 5, 6, 7 (παρ.Γ) και 8 του ν.2969/2001 και την ΑΥΟ 3002475/383/0029/02-02-2010 «Λειτουργία αποσταγματοποιείων», στην οποία, μεταξύ των άλλων, καθορίζονται οι όροι, οι διατυπώσεις και οι διαδικασίες σχετικά με τον έλεγχο, ο οποίος είναι ολιστικός, καταλαμβάνοντας όλα τα στάδια της παραγωγής (από την εισαγωγή και κατεργασία των πρώτων υλών, της απόσταξης μέσω σφραγισμένων (με ειδικές σφραγίδες) αποστακτικών κυκλωμάτων), κατοχής, αποθήκευσης ως και διακίνησης και διάθεσης των οικείων αλκοολούχων προϊόντων (αποσταγμάτων, προϊόντων απόσταξης, κ.ά.). Σε ότι αφορά την επιβολή του ΕΦΚ για τις μονάδες που λειτουργούν εκτός καθεστώτος φορολογικής αποθήκης, ισχύουν οι σχετικές διατάξεις της παραγράφου 2(γ) του άρθρου 56 του ν. 2960/2001 «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας», με τις οποίες ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο οι διατάξεις της παραγράφου 2(γ) του άρθρου 7 της οδηγίας 2008/118/ΕΚ του Συμβουλίου.

Τέλος, ειδικότερα σε ότι αφορά το **εμφιαλωμένο τσίπουρο** των επίσημων παραγωγών η νομοθεσία προβλέπει την εφαρμογή συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης μειωμένου κατά 50% (€1.225 /100 lt αιθυλικής αλκοόλης), σε σχέση με τον ισχύοντα κανονικό εθνικό συντελεστή (€2.450 /100 lt αιθυλικής αλκοόλης), για την παρασκευή ούζου, τσίπουρου και τσικουδιάς που παρασκευάζουν οι επιχειρήσεις απόσταξης. Από την άλλη, το τσίπουρο διημέρων (χύμα τσίπουρο) υπόκειται σε εφάπαξ ή κατ' αποκοπή φορολόγηση €0,59 12 ανά χιλιόγραμμο έτοιμου προϊόντος (€140/100 lt αιθυλικής αλκοόλης). Να σημειωθεί ότι το τσίπουρο διημέρων έχει στόχο την αυτοκατανάλωση ή την εμπορία σε συγκεκριμένες ποσότητες για την ενίσχυση του γεωργικού εισοδήματος.

Γενική Επισκόπηση Νομοθεσίας:

Τίτλος Φόρου	Ειδικός Φόρος κατανάλωσης στην αιθυλική αλκοόλη και στα αλκοολούχα ποτά
Νόμος	2960/2001
ΦΕΚ	ΦΕΚ 265/Α/22.11.2001, όπως τροποποιήθηκε.
Άρθρα	79-93
Υπόχρεος για τον ΕΦΚ	<ul style="list-style-type: none">• Εγκεκριμένος αποθηκευτής• Εισαγωγέας• Παραγωγός• (Προσωρινός) εγγεγραμμένος παραλήπτης• Άλλοι
Φορολογητέα αντικείμενα	<ul style="list-style-type: none">• Μπύρα• Αφρώδης και μη αφρώδης οίνος• Ποτά που έχουν υποστεί ζύμωση εκτός από κρασί ή μπύρα

	<ul style="list-style-type: none">• Ενδιάμεσα προϊόντα• Αιθυλική αλκοόλη
Βάση της Αξιολόγησης	<ul style="list-style-type: none">• Αλκοολική δύναμη ανά όγκο• Άλλη

Να σημειωθεί ότι τα αλκοολούχα ποτά έχουν υποστεί 8 αυξήσεις στη φορολογία από το 1998, με 4 από αυτές να λαμβάνουν χώρα το 2009-2010, προκαλώντας έναν υπερδιπλασιασμό του ΕΦΚ. Ο ΕΦΚ αυξήθηκε κατά 95% από το 2009 έως το 2021, ενώ ταυτόχρονα ο φόρος προστιθέμενης αξίας αυξήθηκε κατά 5 μονάδες ποσοστού, φθάνοντας το 24%. Αυτή η αύξηση έχει οδηγήσει το συνολικό ποσοστό φόρων (ΕΦΚ και ΦΠΑ) στο 55,1% της τελικής τιμής ενός συνηθισμένου αλκοολούχου ποτού, σε σύγκριση με το 45,5% το 2009.

Επιπρόσθετα, η Ελλάδα έχει τον υψηλότερο συντελεστή ΕΦΚ ανάμεσα στις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (με βάση την αγοραστική δύναμη). Στην πραγματικότητα, ο ΕΦΚ στην Ελλάδα είναι υψηλότερος κατά €1.400 από τον μέσο όρο των γειτονικών χωρών και των χωρών που ανταγωνίζονται στον τουρισμό. Οι αυξημένοι φόροι και οι αυξημένες τιμές έχουν επιπτώσεις, επιδρώντας αρνητικά τόσο στην εγχώρια αγορά, αυξάνοντας την απόδοση στην παράνομη εμπορία, όσο και στον τουριστικό τομέα, μειώνοντας την ανταγωνιστικότητά του.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το παράνομο εμπόριο αλκοολούχων ποτών αποτελεί σημαντικό πρόβλημα για την οικονομία και για τον κλάδο των αλκοολούχων ποτών ειδικότερα, καθώς αλλοιώνει τον ανταγωνισμό, μειώνει τα δυνητικά φορολογικά έσοδα για το κράτος, ενώ εγκυμονεί κινδύνους για τη δημόσια υγεία, καθώς διοχετεύονται στην αγορά ποτά αμφιβόλου ποιότητας.

4.3.1 Γενικές απαλλαγές που ισχύουν για τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης.

Σύμφωνα με το Άρθρο 83 του ν. 2960/01 (Φ.Ε.Κ. 265/Α/22.11.2001), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, απαλλάσσονται από τον ΕΦΚ τα προϊόντα που ορίζονται ως αιθυλική αλκοόλη στις ακόλουθες χρήσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις σχετικές Αποφάσεις του Υπουργείου Οικονομικών:

- Όταν διανέμονται με την μορφή αιθυλικής αλκοόλης, η οποία έχει υποστεί πλήρη μετουσίωση.
- Όταν έχουν υποστεί μετουσίωση, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Ελληνικής Νομοθεσίας ή της νομοθεσίας άλλου Κράτους-Μέλους και χρησιμοποιούνται για την παρασκευή οποιουδήποτε προϊόντος που δεν προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση (παραγωγή ποτών).
- Όταν χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ξυδιού.

- Όταν χρησιμοποιούνται για την παραγωγή φαρμάκων.
- Όταν χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αρωματικών ουσιών που προορίζονται για την παραγωγή ειδών διατροφής και μη-αλκοολούχων ποτών με αλκοολικό τίτλο μέχρι 1,2% vol.
- Όταν χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη ή ως συστατικά ημιτελών προϊόντων για την παραγωγή ειδών διατροφής, γεμιστών ή όχι, εφόσον σε κάθε περίπτωση η περιεχόμενη αιθυλική αλκοόλη δεν υπερβαίνει τα 8,5 λίτρα άνυδρης αιθυλικής αλκοόλης, ανά 100 χιλιόγραμμα προϊόντος, για τις σοκολάτες και 5 λίτρα, ανά 100 χιλιόγραμμα προϊόντος για τα άλλα προϊόντα.
- Όταν χρησιμοποιούνται ως δείγματα για αναλύσεις για τη διεξαγωγή των αναγκαίων δοκιμών παραγωγής ή για επιστημονικούς σκοπούς.
- Όταν χρησιμοποιούνται για σκοπούς επιστημονικής έρευνας.
- Όταν χρησιμοποιούνται στα νοσοκομεία, στα θεραπευτήρια, στις κλινικές, στα νοσηλευτικά ιδρύματα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου για ιατρικούς σκοπούς.
- Όταν χρησιμοποιούνται για τον ψεκασμό αρτοσκευασμάτων και παραλαμβάνονται από βιομηχανίες ή βιοτεχνίες που διαθέτουν αυτόματα μηχανήματα ψεκασμού των αρτοσκευασμάτων αυτών.

4.4 Βιομηχανοποιημένα Καπνά

Το φορολογικό καθεστώς των βιομηχανοποιημένων καπνών στην Ελλάδα είναι εναρμονισμένο προς τις Κοινοτικές Οδηγίες. Τα καπνικά προϊόντα (τσιγάρα, πούρα και πουράκια, λεπτοκομμένος καπνός για στριφτά τσιγάρα και άλλα καπνά για κάπνισμα), που καταναλώνονται στο εσωτερικό της χώρας, είτε παράγονται εγχωρίως, είτε παράγονται και προέρχονται από άλλα κράτη της ΕΕ ή εισάγονται από Τρίτες χώρες, υπόκεινται σε ΕΦΚ και ΦΠΑ.

Όλα τα προϊόντα καπνού που καταναλώνονται στο εσωτερικό της χώρας πρέπει να φέρουν ένσημες ταινίες, οι οποίες αποδεικνύουν τη νόμιμη κυκλοφορία τους. Οι ταινίες αυτές πρέπει να είναι επικολλημένες στη συσκευασία, η οποία προορίζεται για λιανική πώληση, με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να προφυλάσσεται το περιεχόμενο και να καταστρέφεται όταν ανοίγεται η συσκευασία. Γενικά, η επικόλληση των ταινιών αυτών γίνεται στους χώρους παραγωγής των προϊόντων καπνού. Οι ένσημες ταινίες διατίθενται από τις αρμόδιες Τελωνειακές Αρχές στους καπνοβιομηχάνους ή στους εντολοδόχους των καπνοβιομηχάνων των λοιπών Κρατών-Μελών που είναι εγκατεστημένοι στην Ελλάδα, καθώς και στους εισαγωγείς. Τα πρόσωπα αυτά είναι υποχρεωμένα να γράφουν σε ευρώ την τιμή λιανικής πώλησης στα πακέτα ή στην μικρότερη συσκευασία που διατίθενται στη λιανική πώληση ή στις ένσημες φορολογικές ταινίες που επικολλούνται σε αυτά. Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται οι

απαιτούμενες εγγυήσεις, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για τη διάθεση των ενσήμων ταινιών στα παραπάνω πρόσωπα.

Επιπρόσθετα στα προϊόντα οφείλτε να αναγράφονται οι ιατρικές προειδοποιήσεις και λοιπά στοιχεία που ορίζονται στον ν. 4419/2016 (Α' 174).

Γενική Επισκόπηση Νομοθεσίας:

Τίτλος Φόρου	Ειδικός φόρος κατανάλωσης καπνοβιομηχανικών προϊόντων
Νόμος	2960/2001
ΦΕΚ	ΦΕΚ 265/Α/22.11.2001, όπως τροποποιήθηκε.
Άρθρα	96 & 97
Υπόχρεος για τον ΕΦΚ	<ul style="list-style-type: none">• Εγκεκριμένος αποθηκευτής• Εισαγωγέας• Παραγωγός• (Προσωρινός) εγγεγραμμένος παραλήπτης• Άλλοι
Φορολογητέα αντικείμενα	<ul style="list-style-type: none">• Πούρα• Τσιγάρα• Καπνός για Κάπνισμα• Λεπτοκομμένος καπνός για στρίψιμο τσιγάρων
Βάση της Αξιολόγησης	<ul style="list-style-type: none">• Πούρα: Βάρος, λιανική τιμή• Τσιγάρα: Ποσότητα, λιανική τιμή• Καπνός για Κάπνισμα: Βάρος• Λεπτοκομμένος καπνός για στρίψιμο τσιγάρων: Βάρος

4.4.1 Γενικές απαλλαγές που ισχύουν για τα Βιομηχανοποιημένα Καπνά

Σύμφωνα με το άρθρο 102 του ν. 2960/01 απαλλάσσονται από τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης και κάθε ειδική εισφορά υπέρ τρίτων ή τυγχάνουν επιστροφής ή συμψηφισμού του φόρου, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις σχετικές αποφάσεις του Υπουργείου Οικονομικών.:

α) Τα μετουσιωμένα επεξεργασμένα καπνά που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν στη βιομηχανία ή στην καλλιέργεια δενδροκηπευτικών και τα υπολείμματα βιομηχανοποίησης του καπνού, τα οποία επιτρέπεται είτε να χρησιμοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας για γεωπονικούς ή άλλους σκοπούς, μετά από προηγούμενη αχρήστευσή τους, είτε να αποστέλλονται σε άλλο Κράτος-Μέλος, είτε να εξάγονται αυτούσια, μετά από έγκριση της αρμόδιας Αρχής, είτε καταστρέφονται από τις καπνοβιομηχανίες.

β) Τα βιομηχανοποιημένα καπνά που καταστρέφονται ενώπιον επιτροπής που συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών.

Παραδοτέο Π1.2. Μελέτη και προτάσεις/παρεμβάσεις σχετικά με την απλούστευση των διαδικασιών ελέγχου μονάδων παραγωγής αλκοόλης, αποσταγμάτων και προϊόντων αλκοόλης, όσον αφορά στην είσπραξη των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

γ) Τα βιομηχανοποιημένα καπνά που προορίζονται αποκλειστικά για επιστημονικές δοκιμές, καθώς και για δοκιμές σχετικές με την ποιότητά τους.

δ) Τα βιομηχανοποιημένα καπνά που χρησιμοποιούνται ξανά από τον καπνοβιομήχανο.

ε) Τα βιομηχανοποιημένα καπνά που διατίθενται στο εργατοτεχνικό προσωπικό των καπνοβιομηχανιών.

4.5 Καύσιμα – Ενεργειακά Προϊόντα

Ενώ η φορολογία των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας καθορίζεται όπως αναφέραμε παραπάνω με το Ν. 2960/2001 «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας» ειδικά τα άρθρα 72-78 ΕΤΚ (2002), παράλληλα, ίσχυαν και οι διατάξεις του νόμου 1038/1980, οι οποίες δεν καταργήθηκαν από τον νόμο 2127/1993. Το άρθρο 68 του ΕΤΚ προέβλεπε γενικές απαλλαγές, αλλά αντικαταστάθηκε από τον νόμο 3842/2010, ο οποίος εναρμονίστηκε με την οδηγία 2008/118/ΕΚ. Στο πλαίσιο αυτού του νόμου, απαλλάχθηκαν ορισμένα προϊόντα που προορίζονταν για εφοδιασμό πλοίων και αεροσκαφών, προϊόντα που αναλώνονταν από διεθνείς οργανισμούς, διατίθεντο στις ένοπλες δυνάμεις ή χρησιμοποιούνταν στο πλαίσιο συμφωνιών με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς. Το άρθρο 78 προέβλεπε απαλλαγές για πετρελαιοειδή προϊόντα που χρησιμοποιούνταν για τον εφοδιασμό αεροσκαφών ή πλοίων στα ύδατα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με τον νόμο 3634/2008 επιδιώκονταν η εξομοίωση των φορολογικών συντελεστών στο πετρέλαιο κίνησης και θέρμανσης, με στόχο την καταπολέμηση της λαθρεμπορίας και τη μείωση της φοροδιαφυγής λόγω της μεγάλης διαφοράς στους συντελεστές ΕΦΚ. Η εξίσωση αυτή θα έπρεπε να γίνει στο ελάχιστο επίπεδο που επιτρέπεται από την Οδηγία 2003/96/ΕΚ και όχι στο επίπεδο του τότε ισχύοντος συντελεστή ΕΦΚ για το πετρέλαιο κίνησης.

Η φορολογική πολιτική στην Ελλάδα έως το 2009 είχε ως κύριο στόχο την τήρηση των ελάχιστων φορολογικών συντελεστών. Ωστόσο, το 2010, λόγω της ανάγκης για άμεση αύξηση των δημοσιονομικών εσόδων λόγω των μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης, πραγματοποιήθηκε αύξηση των φορολογικών συντελεστών. Ειδικότερα, ο ΕΦΚ στην αμόλυβδη βενζίνη αυξήθηκε κατά 63%, το πετρέλαιο κίνησης αυξήθηκε κατά 36%, ενώ το πετρέλαιο θέρμανσης αυξήθηκε από 21€ ανά 1000 λίτρα σε 60€ ανά 1000 λίτρα (ΙΟΒΕ, 2012).

Ο νόμος 3986/2011 και ο νόμος 4024/2011 καθόρισαν ότι έως τις 15 Οκτωβρίου 2013, οι φορολογικοί συντελεστές ΕΦΚ του πετρελαίου εσωτερικής καύσης (diesel) και του φωτιστικού πετρελαίου που χρησιμοποιούνται ως καύσιμα θέρμανσης θα ισούνται με το 80% των συντελεστών τους που χρησιμοποιούνται ως καύσιμα για κινητήρες. Αυτό οδήγησε σε αύξηση των τιμών του πετρελαίου θέρμανσης από 21€ ανά 1000 λίτρα σε 60€ ανά 1000 λίτρα.

Από την 1η Ιανουαρίου 2017, με βάση τον νόμο 4389/2016 για την αύξηση των δημοσίων εσόδων, αυξήθηκε ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στα καύσιμα, εκτός από το πετρέλαιο θέρμανσης το οποίο είχε ήδη αυξηθεί το 2016. Η αύξηση του ΕΦΚ που καταγράφηκε σε άλλα προϊόντα είναι 3 λεπτά ανά λίτρο για τη βενζίνη, 8 λεπτά ανά λίτρο για το πετρέλαιο κίνησης και 10 λεπτά ανά λίτρο για το αέριο κίνησης.

Γενική Επισκόπηση Νομοθεσίας:

Τίτλος Φόρου	Ειδικός φόρος κατανάλωσης ενεργειακών προϊόντων και ηλεκτρικής ενέργειας
Νόμος	<ul style="list-style-type: none"> • Ν. 2386/1996 (άρθρο 15), • Ν. 2753/1999 (άρθρ. 19), • Νόμος 2960/2001 (άρθρα 72 έως 78), • Ν. 3336/2005 (άρθρ. 1), • Ν. 3483/2006 (άρθρο 10), • Ν. 3517/2006 (άρθ. 4 & 5), • Ν. 3583/2007 (Κεφάλαιο Α, άρθρα 16 έως 21), • Ν. 3634/2008 (άρθ. 22 & 28), • Ν. 3775/2009 (άρθρ. 34), • Ν. 3828/2010 (άρθρ. 1), • Ν. 3833/2010 (άρθ. 15 & 16), • Ν. 3845/2010 (άρθρ.4), • Ν. 3899/2010 (άρθρ. 5), • Ν. 3986/2011 (άρθρ. 36) • Ν. 4024/2011 (άρθρ. 38), • Ν. 4092/2012, (άρθρο 5), • Ν. 4093/2012 (παρ. Ε.3), • Ν. 4301/2014 (άρθρ. 29, παρ. 1), • Ν. 4261/2014 (άρθρ. 184, παρ. 6) , • Ν. 4336/2015 (Μέρος Β, άρθρ. 2, παρ. Δ', υποπαρ. Δ.5), • Ν. 4389/2016 (άρθ.60, παρ.3 & άρθ.61), • Ν. 4611/2019 (άρθρο 121), • Ν. 4759/2020 (άρθρο 163)
Υπόχρεος για τον ΕΦΚ	<ul style="list-style-type: none"> • Εγκεκριμένος αποθηκευτής • Εισαγωγέας • Παραγωγός • (Εγγεγραμμένοι) έμποροι • Ιδιώτες που καταναλώνουν • Άλλοι
Φορολογητέα αντικείμενα	<ul style="list-style-type: none"> • Βενζίνη • Πετρέλαιο • Κηροζίνη • Βαρύ Μαζούτ • LPG • Φυσικό Αέριο • Άνθρακας και οπτάνθρακας • Ηλεκτρική ενέργεια.

4.5.1 Γενικές απαλλαγές που ισχύουν για τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης

1. Ολικές απαλλαγές

- Όταν παραλαμβάνονται προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμα για τις αεροπορικές μεταφορές, εκτός των ιδιωτικών πτήσεων αναψυχής.
- Όταν παραλαμβάνονται προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμα για την ναυσιπλοΐα στα ύδατα της Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής αλιείας, εκτός από την περίπτωση χρησιμοποίησής τους σε ιδιωτικά σκάφη αναψυχής και ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται επί ενός σκάφους αναψυχής. Τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται ως καύσιμα για την ναυσιπλοΐα, εκτός των υδάτων της Κοινότητας, δεν αποτελούν αντικείμενο του ΕΦΚ.
- Το πετρέλαιο εσωτερικής καύσης (DIESEL) που προορίζεται να χρησιμοποιηθεί, αποκλειστικά, ως ηλεκτρομονωτικό υλικό ηλεκτρικών μετασχηματιστών.
- Το πετρέλαιο εσωτερικής καύσης (DIESEL), το φωτιστικό πετρέλαιο (κηροζίνη), το ελαφρύ πετρέλαιο (White Spirit) και άλλα ελαφρά λάδια που παραλαμβάνονται από βιομηχανίες ή βιοτεχνίες και προορίζονται να χρησιμοποιηθούν, αποκλειστικά, ως πρώτη ύλη για την παραγωγή των προϊόντων τους.
- Οι αρωματικοί υδρογονάνθρακες (βενζόλιο, τολουόλιο, ξυλόλιο) που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν από βιομηχανίες ή βιοτεχνίες ως πρώτη ύλη για την παραγωγή των προϊόντων τους.
- Ο λιθάνθρακας, λιγνίτης και οπτάνθρακας (κοκ) που χρησιμοποιούνται για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, για ορυκτολογική κατεργασία, καθώς, επίσης, για χημική αναγωγή, ηλεκτρολυτική και μεταλλουργική κατεργασία.
- Η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται και χρησιμοποιείται για ίδια χρήση, εφόσον προέρχεται από αιολική, ηλιακή, γεωθερμική, παλιρροϊκή ενέργεια και ενέργεια κυμάτων.
- Η ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται για γεωργική χρήση.
- Η ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται για χημική αναγωγή, ηλεκτρολυτική και μεταλλουργική κατεργασία.
- Το φυσικό αέριο που χρησιμοποιείται για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

2. Μερικές απαλλαγές

- Στο υγραέριο και στο μεθάνιο που χρησιμοποιούνται στην γεωργία.
- Στη βενζίνη εκχύλισης (εξάνιο) που παραλαμβάνεται με τους όρους των διατάξεων του β.δ. 57/1967 (Α' 14).
- Στο πετρέλαιο εσωτερικής καύσης (DIESEL) που χρησιμοποιείται από τις βιομηχανικές, βιοτεχνικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, καθώς και από τα νοσηλευτικά και προνοιακά ιδρύματα, με διαδικασία επιστροφής φόρου.

3. Ειδικές περιπτώσεις μη επιβολής του ΕΦΚ

- Όταν δεν ορίζεται συντελεστής ΕΦΚ και εφόσον τα προϊόντα αυτά δεν χρησιμοποιούνται ως καύσιμα θέρμανσης ή κινητήρων.
- Όταν έχουν τεθεί σε ανάλωση σε άλλο κράτος μέλος, περιέχονται στις κανονικές δεξαμενές καυσίμων εμπορικών οχημάτων με κινητήρα και πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμα από τα εν λόγω οχήματα, καθώς και σε ειδικά εμπορευματοκιβώτια και πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για τη λειτουργία, κατά την διάρκεια της μεταφοράς, των συστημάτων με τα οποία τα εν λόγω εμπορευματοκιβώτια είναι εξοπλισμένα.
- Όταν καταναλώνονται εντός μιας εγκατάστασης παραγωγής ενεργειακών προϊόντων, εάν η κατανάλωση αυτή συνίσταται σε ενεργειακά προϊόντα που παράγονται εντός της εγκατάστασης.

4.6 Πληροφοριακά Συστήματα που αφορούν τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης

4.6.1 SEED

Το SEED (Σύστημα Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης) αποτελεί μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων που περιέχει πληροφορίες για εγκεκριμένους αποθηκευτές, φορολογικές αποθήκες, εγγεγραμμένους παραλήπτες, εγγεγραμμένους αποστολείς και περιστασιακά εγγεγραμμένους παραλήπτες που έχουν άδεια να διακινούν προϊόντα υπόκεινται σε ΕΦΚ. Το σύστημα καλύπτει όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επιτρέπει την επαλήθευση των στοιχείων αυτών. Η εποπτεία της ορθής τήρησης των δεδομένων γίνεται από το Excise Liaison Office (ELO) της χώρας.

4.6.1.1 SEED-on-EUROPA

Το SEED-on-EUROPA είναι μια εφαρμογή που παρέχεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του ηλεκτρονικού συστήματος SEED (Σύστημα Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης). Μέσω αυτής της εφαρμογής, οι χρήστες μπορούν να έχουν άμεση πρόσβαση σε ορισμένες πληροφορίες του SEED σε όλες τις επίσημες γλώσσες των 27 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με αυτήν την εφαρμογή, οι χρήστες μπορούν να επιβεβαιώσουν την ύπαρξη ή μη του αριθμού ΕΦΚ για έναν οικονομικό φορέα (εγκεκριμένο αποθηκευτή, εγγεγραμμένο παραλήπτη, περιστασιακά εγγεγραμμένο παραλήπτη, εγγεγραμμένο αποστολέα) ή μια φορολογική αποθήκη. Ο αριθμός ΕΦΚ είναι ένας αναγνωριστικός αριθμός του οικονομικού φορέα (excise number) που αποτελείται από 13 ψηφία, παρέχονται από την αρμόδια αρχή χορήγησης της άδειας. Ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει έναν κωδικό χώρας (π.χ. EL για την Ελλάδα)³⁸.

³⁸ Στην ιστοσελίδα http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/excise_duties/index_en.htm αντλούνται πληροφορίες σχετικά με τη νομοθεσία και τους συντελεστές των ειδικών φόρων κατανάλωσης (ΕΦΚ) που εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ για ενεργειακά, αλκοολούχα και καπνικά προϊόντα. Επίσης, περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τη φορολογία των επιβατικών αυτοκινήτων και διάφορα ενημερωτικά έγγραφα, όπως ευρετήριο φόρων των κρατών μελών και πληροφορίες για τη φορολογία και τις τελωνειακές διαδικασίες σε επίπεδο ΕΕ. Επιπλέον στον σύνδεσμο http://ec.europa.eu/taxation_customs/common/elearning/emcs/index_en.htm περιέχονται επίσης πληροφορίες σχετικά με το σύστημα μηχανοργάνωσης των ΕΦΚ (EMCS), και συγκεκριμένα πληροφορίες για το τι είναι το EMCS και πώς λειτουργεί στην πράξη, στην ενότητα "EMCS in practice".

4.6.2 EMCS

Το EMCS (Excise Movement and Control System) αποτελεί ένα ηλεκτρονικό σύστημα παρακολούθησης και ελέγχου της ενδοκοινοτικής διακίνησης προϊόντων που υπόκεινται σε ΕΦΚ (ενεργειακά, καπνικά και αλκοολούχα προϊόντα) και βρίσκονται υπό καθεστώς αναστολής φόρων. Από την 13η Φεβρουαρίου 2023 και για τα προϊόντα ΕΦΚ που έχουν ήδη τεθεί σε ανάλωση σε ένα κράτος μέλος και διακινούνται προς ένα άλλο κράτος μέλος προκειμένου να παραδοθούν εμπορικώς, το EMCS χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση της διακίνησής τους.

Μέσω αυτού του συστήματος, γίνεται η ηλεκτρονική υποβολή του Διοικητικού Εγγράφου (e-AD) και πραγματοποιείται η διακίνηση των προϊόντων. Το EMCS επιτρέπει στα Κράτη Μέλη να παρακολουθούν σε πραγματικό χρόνο τη διακίνηση των προϊόντων ΕΦΚ και να διενεργούν ελέγχους, με σκοπό τη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, τη διασφάλιση είσπραξης του φόρου και τη μείωση των κινδύνων απάτης στον τομέα αυτό.

4.6.2.1 Νομική Βάση

- Εφαρμογή του Excise Movement and Control System (EMCS), σε κοινοτικό επίπεδο, σύμφωνα με την απόφαση 1152/2003/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Ιουνίου 2003.
- Οδηγία 2008/118/ΕΚ του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 «σχετικά με το γενικό καθεστώς των ειδικών φόρων κατανάλωσης και για την κατάργηση της Οδηγίας 92/12/ΕΟΚ» (ΕΕL 9/14.1.2009). Αποτελεί την αναγκαία νομική βάση σε κοινοτικό επίπεδο, έτσι ώστε οι αρμόδιες αρχές των Κρατών Μελών να είναι σε θέση να παρακολουθούν τη διακίνηση των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης μέσω του προαναφερόμενου μηχανοργανωμένου συστήματος EMCS.
- Με βάση την Οδηγία 2008/118/ΕΚ, που αφορά τις μηχανοργανωμένες διαδικασίες για τη διακίνηση προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης υπό καθεστώς αναστολής των φόρων αυτών, θεσπίστηκε ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 684/2009 της Επιτροπής της 24ης Ιουλίου 2009, ο οποίος τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθμ. 1221/12 (ΕΕL 349/19.12.2012), με τον οποίο ρυθμίζονται η διάρθρωση και το περιεχόμενο των ηλεκτρονικών μηνυμάτων που ανταλλάσσονται μέσω του μηχανοργανωμένου συστήματος, οι κανόνες και διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται για τις ανταλλαγές των ηλεκτρονικών μηνυμάτων και η διάρθρωση των εντύπων εγγράφων που χρησιμοποιούνται σε περίπτωση που το μηχανοργανωμένο σύστημα είναι εκτός λειτουργίας.
- Με τον Κανονισμό (ΕΕ) 389/2012 του Συμβουλίου της 2ας Μαΐου 2012 «για τη διοικητική συνεργασία στον τομέα των ειδικών φόρων κατανάλωσης και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 2073/2004» (ΕΕL 121/8.5.2012), ρυθμίζονται τα θέματα της

διοικητικής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ε.Ε. όσον αφορά στην ενδοκοινοτική κυκλοφορία των προϊόντων που υπόκεινται σε ΕΦΚ και εντάσσεται η διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών και διοικητικής συνεργασίας στο EMCS.

4.6.2.2 Βασικές Λειτουργίες

Βάσει των παραπάνω, η ανάπτυξη του νέου συστήματος EMCS γίνεται σε διάφορα στάδια σύμφωνα με ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και υλοποιείται μέσω συμφωνίας των Κρατών Μελών. Η υλοποίηση του προγράμματος περιλαμβάνει νομοθετικά και τεχνικά μέτρα.

Οι βασικές λειτουργίες του EMCS περιλαμβάνουν την υποβολή και καταχώρηση ηλεκτρονικού διοικητικού εγγράφου (e-AD), την αλλαγή προορισμού από τον αποστολέα, την ακύρωση ηλεκτρονικού διοικητικού εγγράφου από τον αποστολέα και την υποβολή αναφοράς παραλαβής από τον παραλήπτη. Επιπλέον, υπάρχουν και άλλα υποστηρικτικά μηνύματα ανταλλαγής πληροφοριών για τους φορείς και τις διοικήσεις των Κρατών Μελών.

Στη διακίνηση προϊόντων ΕΦΚ μεταξύ εγκεκριμένων αποθηκευτών ή από μια φορολογική αποθήκη προς έναν εγγεγραμμένο παραλήπτη, το ηλεκτρονικό Διαβατηρίου Εξόδου (ΔΕ) προετοιμάζεται από τον αποστολέα και υποβάλλεται στην Εθνική Διοίκηση. Η Διοίκηση επικυρώνει το ηλεκτρονικό ΔΕ ελέγχοντας τα στοιχεία του (όπως ο αριθμός ΕΦΚ του αποστολέα και του παραλήπτη). Μετά την επικύρωση, το ηλεκτρονικό ΔΕ αποκτά ένα μοναδικό κωδικό αναφοράς, τον Διοικητικό Κωδικό Αναφοράς (ARC), και επιστρέφεται στον αποστολέα προκειμένου να επιτραπεί η αποστολή των προϊόντων.

Κατά τη διάρκεια της μεταφοράς, ο μεταφορέας πρέπει να παρέχει τον αριθμό αναφοράς του ηλεκτρονικού ΔΕ, δηλαδή τον Διοικητικό Κωδικό Αναφοράς, στις αρμόδιες αρχές, εάν ζητηθεί. Για το σκοπό αυτό, ο αποστολέας προσκομίζει ένα αντίγραφο του ηλεκτρονικού ΔΕ ή οποιοδήποτε άλλο εμπορικό έγγραφο που περιλαμβάνει τον μοναδικό διοικητικό κωδικό αναφοράς.

Όταν τα προϊόντα φθάσουν στον προορισμό, ο παραλήπτης υποβάλλει ηλεκτρονικά την Αναφορά Παραλαβής (Report of Receipt) στην Εθνική Διοίκηση. Η Εθνική Διοίκηση του τόπου προορισμού ελέγχει και επικυρώνει την Αναφορά Παραλαβής βάσει των στοιχείων του ηλεκτρονικού Δ.Ε και, ενδεχομένως, συμπληρωματικών πληροφοριών. Μετά την επικύρωση, η Αναφορά Παραλαβής επιστρέφεται στον παραλήπτη για επιβεβαίωση και αποστέλλεται επίσης στην Εθνική Διοίκηση του τόπου αποστολής, η οποία προωθεί αυτόματα τη σχετική αναφορά στον αποστολέα.

5 Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς του ΕΦΚ

Παρακάτω παρουσιάζονται μια σειρά από σημαντικές προκλήσεις σε ότι αφορά τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης τόσο σε σχέση με το θεσμικό – κανονιστικό πλαίσιο, όσο τις διαδικασίες του συνολικού κύκλου ζωής του ΕΦΚ και τις σχετιζόμενες με αυτό το Φόρο τεχνολογίες για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και την Ελλάδα.

5.1 Φορολογικά επισήματα – Θέματα προς αντιμετώπιση στο ευρύτερο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Όπως ήδη αναφέρθηκε στην Ενότητα 3.5, κατά τη φάση της παραγωγής, έπειτα από το σχετικό αίτημα, τα επισήματα πρέπει να μεταφέρονται με μεγάλη ασφάλεια από τις φορολογικές Αρχές στις εγκαταστάσεις παραγωγής ή του εισαγωγέα. Επιπλέον, η μεταφορά ασφαλίζεται για να καλυφθούν οποιαδήποτε φθορές ή κλοπές. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η διαδικασία των φυσικών επισημάτων συνεπάγεται και άλλες δαπάνες. Από την άλλη, η μεταφορά δεν είναι η μοναδική φάση που απαιτεί ασφάλιση. Η επικόλληση των φορολογικών ταινιών στα πακέτα των προϊόντων απαιτεί επίσης ασφάλιση, καθώς μπορεί να προκαλέσει φθορές στα ίδια τα προϊόντα. Σε αυτήν την περίπτωση, θα πρέπει να ζητηθούν νέα επισήματα, με επιπλέον δαπάνες (νέες διευθετήσεις μεταφοράς, μεγαλύτερα ποσά ασφάλισης, κ.ά.). Συμπερασματικά, η χρήση των φυσικών επισημάτων αποτελεί μια δαπανηρή διαδικασία.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι όλος ο κύκλος ζωής των επισημάτων επιβάλλει επιπλέον και κόστη για τις εκάστοτε Δημόσιες Διοικήσεις και Αρχές λόγω της πολυπλοκότητάς της. Επειδή τα επισήματα είναι φυσικά, οι φορολογικές Αρχές χρειάζεται να τα εκτυπώνουν, να τα ελέγχουν και να εποπτεύουν τη διαδικασία εκτύπωσης. Αυτό απαιτεί επιπλέον διοικητικά έγγραφα. Απαιτούνται επίσης περισσότερα διοικητικά έγγραφα για τη μεταφορά των επισημάτων, με αυξημένο κίνδυνο απώλειας αυτών των εγγράφων.

Για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων σε διεθνές επίπεδο προτείνεται η χρήση νέων τεχνολογιών, όπως του Blockchain, για το οποίο γίνεται ειδική αναφορά στην ενότητα 6 – Προτάσεις.

5.2 Κωδικοποίηση και απλοποίηση φορολογικής νομοθεσίας στην Ελλάδα

Αν και η Ελλάδα εναρμονίζεται πλήρως στο θεσμικό πλαίσιο όλου του κύκλου ζωής των ΕΦΚ, σε εθνικό επίπεδο το πλήθος και η πολυπλοκότητα των φορολογικών διατάξεων δημιουργούν σημαντικά προβλήματα, τόσο στους φορολογούμενους όσο και στη δημόσια διοίκηση εδώ και δεκαετίες. Η πληθώρα νόμων και κανονισμών, αφενός, και οι συνεχείς τροποποιήσεις των φορολογικών διατάξεων, από την άλλη, οδηγούν σε επικαλύψεις και αντιφάσεις, δυσκολίες

ερμηνείας και εφαρμογής και, συνεπώς, νομική αβεβαιότητα που επηρεάζει και το δικαστικό σύστημα. Έτσι, αυξάνεται η διοικητική επιβάρυνση για φορολογούμενους, πολίτες και εταιρείες, αποθαρρύνοντας τις επενδύσεις, ιδίως για τις νεοσύστατες επιχειρήσεις.

Επιπλέον, δεν υπάρχει πρόσβαση σε επίσημες και ακριβείς πληροφορίες, γεγονός που οδηγεί σε ποικιλομορφία απαντήσεων, πολλαπλασιασμό των επαφών και συνεπώς σε χρονοβόρες διαδικασίες για τους φορολογούμενους και το προσωπικό της ΑΑΔΕ. **Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, ο Κώδικας ΦΠΑ και ο Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας, που αποτελούν τη βασική νομοθεσία για την άμεση και έμμεση φορολογία, δεν είναι διαθέσιμα στο κοινό σε επικαιροποιημένη μορφή.**

Το πρόβλημα αυτό έρχεται να αντιμετωπίσει η υλοποίηση ενός νέου έργου, χρηματοδοτούμενο από το Ταμείο ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας με τίτλο «Κωδικοποίηση και απλοποίηση φορολογικής νομοθεσίας, κανόνων και διαδικασιών» (Codification and simplification of tax legislation, rules and procedures), το οποίο παρουσιάζεται αναλυτικά στην Ενότητα 6.

5.3 Χρήση νέων σύγχρονων τεχνολογιών στην Ελλάδα για Φορολογικά θέματα

Η Ελλάδα έχει προβεί σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις τα τελευταία χρόνια με στόχο να διορθώσει μακροχρόνιες αδυναμίες στη συλλογή και συμμόρφωση των φόρων. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις αύξησαν την αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης και συνέβαλαν σημαντικά στην επίτευξη υγιών δημόσιων οικονομικών και ισχυρών δημοσιονομικών επιδόσεων. Έχουν επίσης χαρακτηριστεί από τη σύσταση μιας ισχυρής, ανεξάρτητης φορολογικής Αρχής, της ΑΑΔΕ που είναι υπεύθυνη για τη συλλογή και διαχείριση εσόδων, η οποία οδήγησε σε βελτιώσεις όσον αφορά τη συλλογή και τη συμμόρφωση. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις σε αρκετούς τομείς που σχετίζονται με τον εξορθολογισμό του νομικού πλαισίου, τον εκσυγχρονισμό της φορολογικής διοίκησης, τη μείωση του διοικητικού φόρτου και την αύξηση της δικαιοσύνης του φορολογικού συστήματος.

Επιπλέον, η Ελλάδα κατατάσσεται χαμηλά στην αφομοίωση των τεχνολογιών της πληροφορίας και στον πίνακα αποτελεσμάτων της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης καθώς και στον Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας της Κοινωνίας (DESI). Ειδικές συστάσεις ανά χώρα που έχουν διατυπωθεί και σε σχετικές ανακοινώσεις της Επιτροπής υπογραμμίζεται τη σημασία της βελτίωσης της θεσμικής ποιότητας και διακυβέρνησης μέσω ψηφιακών μεταρρυθμίσεων και έργων πληροφορικής για τη δημόσια διοίκηση και περιλαμβάνουν τόσο υψηλή προτεραιότητα στον ψηφιακό μετασχηματισμό της δημόσιας διοίκησης, στη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων και ικανοτήτων και στην ευρύτερη ανάπτυξη ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Ειδικότερα μάλιστα στο

πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Ψηφιακή Δεκαετία³⁹», το οποίο αποτελεί έναν μηχανισμό παρακολούθησης και συνεργασίας για την επίτευξη κοινών στόχων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ευρώπης έως το 2030, ένας από τους στόχους είναι η 100 % προσβάσιμη διαδικτυακή παροχή βασικών δημόσιων υπηρεσιών και, κατά περίπτωση, δυνατότητα για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις της Ένωσης διαδικτυακής αλληλεπίδρασης με τις δημόσιες διοικήσεις.

Αν και η ΑΑΔΕ αξιοποιεί τις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, τόσο για την υποστήριξη των λειτουργικών διαδικασιών του, όσο και για την προσφορά υπηρεσιών σε πολίτες, επιχειρήσεις και άλλους φορείς της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, εξακολουθεί να μην αξιοποιεί στο έπακρο την τεχνολογία για να υποστηρίξει το νέο επιχειρηματικό μοντέλο της Αρχής για να βελτιώσει σημαντικά τις επιδόσεις της.

Το πρόβλημα αυτό έρχεται να αντιμετωπίσει η υλοποίηση ενός νέου έργου, χρηματοδοτούμενο από το Ταμείο ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας με τίτλο «**Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Φορολογικής και Τελωνειακής Διοίκησης**» (Digital Transformation of the Tax and Customs Administration), το οποίο παρουσιάζεται αναλυτικά στην Ενότητα 6.

5.4 Καταπολέμηση του λαθρεμπορίου για τα προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί το λαθρεμπόριο προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, όπως ο καπνός, ο αλκοόλ και η ενέργεια, αποτελεί ένα μείζον πρόβλημα, σε παγκόσμιο, Ευρωπαϊκό, αλλά και Εθνικό επίπεδο. Σημαντικές προκλήσεις προς αντιμετώπιση αποτελούν ο περιορισμός της απώλειας εσόδων με εντατικοποίηση και ενίσχυση της καταπολέμησης του λαθρεμπορίου, η προστασία της κοινωνίας από τη χρήση παράνομων, νοθευμένων, πλαστών, επικίνδυνων και επιβλαβών για το περιβάλλον προϊόντων, η αυξημένη συλλογή των παραδοσιακών ιδίων πόρων της ΕΕ και η διασφάλιση θεμιτού ανταγωνισμού στην αγορά και προστασία των καταναλωτών.

Για την κατανόηση του εύρους του προβλήματος, σύμφωνα με έκθεση του IOBE το 2022⁴⁰, ειδικότερα σε ότι αφορά τα αλκοολούχα ποτά, ο περιορισμός του παράνομου εμπορίου τους κατά 20% εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε επιπλέον έσοδα €28,6 εκ. από τον ΕΦΚ (€17,4 εκ.) και ΦΠΑ (€13,2 εκ.) ετησίως. Παράλληλα, οι μεγάλες απώλειες φορολογικών εσόδων και οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία που πηγάζουν από το τμήμα της παράνομης παραγωγής και εμπορίας του

³⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η ψηφιακή δεκαετία της Ευρώπης: ψηφιακοί στόχοι για το 2030. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_el.

⁴⁰ IOBE. Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα: Συμβολή στην οικονομία και προοπτικές. Ιούλιος 2022.

τοίπουρο επιτάσσουν άμεσα μέτρα εντατικών ελέγχων για τον μετριασμό του φαινομένου. Ο περιορισμός της παράνομης εμπορίας του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (τοίπουρο διημέρων ή χύμα τοίπουρο), με τη λήψη μέτρων (ενδεικτικά κατά 10% ετησίως), αναμένεται να αποδώσει επιπλέον €7,2 εκ. ετησίως από ΕΦΚ (€4,6 εκ.) και ΦΠΑ (€2,6 εκ.).

Ο περιορισμός του παράνομου εμπορίου αλκοολούχων ποτών με τον περιορισμό των κινήτρων που το τροφοδοτούν (π.χ. μέσω μείωσης του ΕΦΚ – βλέπε Ενότητα 6.2), αλλά και με συντονισμένους ελέγχους εκτιμάται ότι θα αποφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη στα φορολογικά έσοδα, τη δημόσια υγεία, τη βιωσιμότητα πολλών επιχειρήσεων και την απασχόληση, ενδυναμώνοντας το πλαίσιο λειτουργίας των υγιών επιχειρήσεων.

Ένα σημαντικό μέρος αυτού του προβλήματος έρχεται να αντιμετωπίσει η υλοποίηση ενός νέου έργου, χρηματοδοτούμενο από το Ταμείο ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας με τίτλο «Νέο πλαίσιο για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου, κυρίως για προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (καπνός, αλκοόλ και ενέργεια)» (**New framework for the fight against smuggling, mainly for products subject to excise duties - tobacco, alcohol and energy**), το οποίο παρουσιάζεται αναλυτικά στην Ενότητα 6.

6 Προτάσεις βελτιστοποίησης των θεμάτων που άπτονται του ΕΦΚ

6.1 Γενικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν τους Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης

Όλες οι φορολογικές πολιτικές είναι χρήσιμο να καθοδηγούνται από τις αρχές της απλότητας, της διαφάνειας, της ουδετερότητας και της σταθερότητας. Οι φορολογικές πολιτικές που είναι απλές, διαφανείς, ουδέτερες και σταθερές είναι πιο εύκολες για τους φορολογούμενους και τις κυβερνήσεις να τις κατανοήσουν. Επιπρόσθετα, δεν προκαλούν έντονες δυσλειτουργίες και παρέχουν συνεπείς, προβλέψιμες και δίκαιες πηγές εσόδων για τη χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών με την πάροδο του χρόνου.

6.1.1 Απλότητα

Σε ότι αφορά την απλότητα, οι Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης θα έπρεπε να επιβάλλονται ιδανικά στην πηγή παραγωγής, καθώς αυτό συνήθως οδηγεί σε έναν μικρότερο αριθμό φορολογουμένων. Ο μικρός αριθμός φορολογούμενων μειώνει το κόστος επιβολής και μειώνει τα εμπόδια για την φορολογική συμμόρφωση, καθιστώντας τον φόρο σχετικά αποδοτικό. Αυτό είναι πιο εύκολο για τους ειδικούς φόρους που επιβάλλονται με συγκεκριμένο ποσοστό (π.χ. 1,00 ευρώ ανά πακέτο με 20 τσιγάρα). Ο φόρος μπορεί να εφαρμοστεί βάσει ποσότητας και να καταβληθεί από τον περιορισμένο αριθμό κατασκευαστών, αντί να χρειάζεται να καταβληθεί από κάθε καταναλωτή ή από κάθε πωλητή σημείου πώλησης.

Οι φόροι **ad valorem** (ποσοστό επί της αξίας ή της τιμής πώλησης) θα είναι χρήσιμο επίσης να επιβάλλονται στην αρχή της διαδικασίας παραγωγής για να περιορίσουν τον αριθμό των φορολογουμένων. Η πρόκληση στην εφαρμογή φόρων **ad valorem** στην αρχή της αλυσίδας παραγωγής είναι ότι οι πραγματικές αξίες αγοράς, μπορεί να καθοριστούν μόνο στο τελικό σημείο πώλησης στον λιανοπωλητή. Η δύναμη της αγοράς στο επίπεδο χονδρικής ή λιανικής πώλησης, ή η κατακερματισμένη δομή της εφοδιαστικής αλυσίδας, μπορεί να παραμορφώνουν τις τιμές συναλλαγής πριν από τις λιανικές πωλήσεις. Η λιανική αξία αντανακλάται καλύτερα στην τελική τιμή του προϊόντος στους πελάτες, αλλά η επιβολή ενός ειδικού φόρου λιανικής αυξάνει σημαντικά τον αριθμό των φορολογουμένων. Αυτό θα αυξήσει το κόστος επιβολής φόρων και είναι ένας λόγος που πολλές κυβερνήσεις δεν επιβάλλουν ειδικούς φόρους λιανικής σε εθνικό επίπεδο.

6.1.2 Διαφάνεια

Οι σταθεροί φόροι τείνουν να είναι πιο διαφανείς από τους αναλογικούς, καθώς ο φορολογούμενος μπορεί ευκολότερα να αναγνωρίσει το φορολογικό βάρος. Η αναρτημένη τιμή

λιανικής πώλησης θα είναι επίσης πιο αντιπροσωπευτική της τελικής αγοραστικής τιμής και θα συμπεριλάβει το φορολογικό βάρος εάν οι φόροι επιβάλλονται νωρίς στην αλυσίδα εφοδιασμού, επιτρέποντας στους καταναλωτές να λάβουν υπόψη τον φόρο ως μέρος της αγοραστικής τους απόφασης και να μην αντιμετωπίζουν διαφοροποιήσεις στις τιμές που οφείλονται στην φορολογική επιβάρυνση.

Για να αυξηθεί η διαφάνεια των φόρων που επιβάλλονται πριν από το σημείο πώλησης, οι πωλητές μπορούν να αναφέρουν τον συνολικό φόρο που επιβάλλεται στη συναλλαγή σε μια διαθέσιμη απόδειξη για τους καταναλωτές. Όπως και οι απλοί φόροι, οι διαφανείς φόροι είναι πιο εύκολα διαχειρίσιμοι τόσο για τους φορολογούμενους όσο και για τις φορολογικές αρχές.

Παρόλο που οι ειδικοί φόροι μπορούν να είναι απλοί και διαφανείς, δεν είναι ουδέτεροι. Ουδέτεροι φόροι, συχνά με ευρεία βάση και χαμηλά ποσοστά, ελαχιστοποιούν τις αγοραστικές στρεβλώσεις και διευκολύνουν τις αποφάσεις που βασίζονται σε οικονομικά κριτήρια και όχι σε φορολογικούς λόγους. Οι ειδικοί φόροι στοχεύουν και σχεδιάζονται ειδικά για να επηρεάζουν τις αποφάσεις που λαμβάνουν οι καταναλωτές.

6.1.3 Ουδετερότητα

Η σχεδίαση του φόρου κατανάλωσης θα πρέπει να προσπαθεί να είναι όσο το δυνατόν πιο ουδέτερη εντός της φορολογούμενης κατηγορίας. Αυτό επιτυγχάνεται με την επιβολή του φόρου επί της βέλτιστης διαθέσιμης προσεγγιστικής μεθόδου για την εξωτερικότητα ή το κόστος. Κάνοντας αυτό, εξασφαλίζεται ότι, για παράδειγμα, δύο μπίρες με τον ίδιο περιεχόμενο αλκοόλ θα έχουν το ίδιο φορολογικό βάρος. Σχεδιάζοντας τον φόρο έτσι ώστε να καλύπτει την εξωτερικότητα, οι νομοθέτες εξασφαλίζουν ότι οι ξεχωριστές, μη προβληματικές ποιοτικές ιδιότητες του προϊόντος δεν θα επηρεάσουν τα επίπεδα φορολόγησης.

6.1.4 Σταθερότητα

Λόγω της στενής και συχνά μειούμενης βάσης φορολογίας τους, τα έσοδα από τους Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης έχουν έλλειψη μακροπρόθεσμης σταθερότητας. Ας πάρουμε για παράδειγμα τους φόρους καπνού. Η κατανάλωση καπνού έχει μειωθεί εδώ και δεκαετίες, οδηγώντας σε σταδιακή μείωση των εσόδων. Τα περισσότερα κράτη και τοπικές αρχές συνεχίζουν να αυξάνουν τα ποσοστά των φόρων, τα οποία αυξάνουν τα άμεσα έσοδα, αλλά στη συνέχεια τα έσοδα συνεχίζουν την πτωτική τους πορεία. Το αποτέλεσμα είναι μια ασταθής πηγή εσόδων⁴¹.

⁴¹ Ulrik Boesen and Tom VanAntwerp, "How Stable is Cigarette Tax Revenue?" Tax Foundation, Jul. 9, 2020 <https://www.taxfoundation.org/cigarette-tax-revenue-tool/>.

6.1.5 Φορολογική Βάση

Για τους φόρους επί των εμπορευμάτων που προκαλούν επιβάρυνση (π.χ. στο περιβάλλον, στην υγεία, κ.ά.), η βάση του φόρου θα πρέπει να στοχεύει το στοιχείο που προκαλεί τη ζημία ή το εξωτερικό κόστος. Η στόχευση του στοιχείου που προκαλεί την επιβάρυνση επιτρέπει στους συμμετέχοντες στην αγορά να ενσωματώσουν οποιεσδήποτε εξωτερικές επιδράσεις στη λήψη αποφάσεών τους. Για παράδειγμα, ένας φόρος που επιβάλλεται στις εκπομπές άνθρακα μπορεί να λάβει υπόψη τις εξωτερικές ζημιές από την ρύπανση και την αλλαγή του κλίματος στις αποφάσεις κατανάλωσης και παραγωγής ενέργειας.

Οι φόροι που βασίζονται στην ποσότητα βοηθούν επίσης στην καλύτερη ευθυγράμμιση της φορολογικής βάσης με τον σκοπό του φόρου, περισσότερο από ό,τι οι φόροι *ad valorem*. Ο αριθμός των λίτρων βενζίνης που χρησιμοποιούνται προσεγγίζει καλύτερα τη χρήση των δρόμων και τις εκπομπές που παράγονται από την τιμή που καταβάλλεται ανά λίτρο. Αντίστοιχα, ο αριθμός των τσιγάρων που καπνίζονται ή η ποσότητα αλκοόλ που καταναλώνεται έχει μια πολύ σαφέστερη σύνδεση με οποιαδήποτε επιβάρυνση που προκαλείται από αυτήν την κατανάλωση, σε σύγκριση με την τιμή πώλησης των προϊόντων.

Οι ΕΦΚ είναι συχνά πιο απλοί, επειδή ο φόρος μπορεί να υπολογιστεί βάσει του βάρους, του όγκου ή της ποσότητας αντί για μια εκτιμώμενη αξία. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα, καθώς τα προϊόντα συχνά κυκλοφορούν μεταξύ διαφορετικών επιπέδων μιας κατακόρυφα λειτουργούσας εταιρείας (για παράδειγμα, μια ζυθοποιία που λειτουργεί επίσης ως χονδρέμπορος) και ως τέτοια δεν έχει μια σαφή αγοραία αξία για να φορολογηθεί. Αν επιβληθεί φόρος επί της αξίας, ο φορολογούμενος ή η φορολογική αρχή πρέπει να υπολογίσει μια τεχνητή αξία για να φορολογηθεί, αν ο φόρος δεν επιβάλλεται στο λιανικό επίπεδο.

6.1.6 Φορολογικός Συντελεστής

Όταν έχει καθοριστεί μια κατάλληλη βάση φορολόγησης, το επόμενο στοιχείο του σχεδιασμού του φόρου είναι η επιλογή του φορολογικού συντελεστή. Ο φορολογικός συντελεστής του ειδικού φόρου πρέπει να καθοριστεί από πολλούς παράγοντες, πρώτα και κύρια από το κόστος που ο φόρος επιδιώκει να ενσωματώσει ή να επιστρέψει. Είναι δύσκολο να υπολογιστούν ακριβείς εκτιμήσεις για τα ατομικά κοινωνικά κόστη, επομένως συχνά χρησιμοποιούνται εκτιμήσεις αυτών.

Άλλα προϊόντα που φορολογούνται με ειδικούς φόρους είναι πιο δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν και να αντιστοιχηθεί το κόστος που προκύπτει. Για παράδειγμα, το κοινωνικό κόστος ενός απλού καταναλωτή αλκοόλ, δεν είναι συγκρίσιμο με έναν αντίστοιχο καθημερινό καταναλωτή, ωστόσο ο φορολογικός συντελεστής είναι ο ίδιος για το πρώτο ποτήρι όπως και για το δέκατο.

Από την άλλη, οι φόροι *ad valorem* περιλαμβάνουν μηχανισμούς προσαρμογής στην πληθωριστική άνοδο. Όσο αυξάνονται οι τιμές, αυξάνονται και οι φορολογικές εισπράξεις. Οι ειδικοί φόροι δεν έχουν αυτόν τον μηχανισμό. Ως εκ τούτου, οι ειδικοί φόροι πρέπει να προσαρμόζονται στην πληθωριστική άνοδο, αλλά μόνο εάν τα κόστη που σχετίζονται με την κατανάλωση του προϊόντος αυξάνονται με τον χρόνο.

Άλλες παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό των συντελεστών ειδικού φόρου είναι οι συνθήκες της αγοράς, τα εναλλακτικά προϊόντα και το γενικό φορολογικό βάρος.

Οι συνθήκες της αγοράς μπορούν να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα του φόρου και την αντίδραση των καταναλωτών. Για παράδειγμα, εάν υπάρχουν διαθέσιμα εναλλακτικά προϊόντα για ένα προϊόν που επιβαρύνεται με φόρο, οι καταναλωτές μπορεί να είναι πιθανότερο να μεταβούν σε αυτά για να αποφύγουν τον φόρο. Αυτό μπορεί να έχει επιπτώσεις στην αποδοτικότητα του φόρου και στη συλλογή των εσόδων. Επιπλέον, το γενικό φορολογικό βάρος πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον καθορισμό των συντελεστών ειδικού φόρου. Ένα υψηλό φορολογικό βάρος σε συνδυασμό με υψηλούς συντελεστές ειδικού φόρου μπορεί να επιβαρύνει υπερβολικά τους καταναλωτές και να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία και την αγοραστική δύναμη των πολιτών.

Οι ειδικοί φόροι επιβάλλονται συνήθως πέραν των γενικών φόρων πωλήσεων, των φόρων εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, των φόρων ακινήτων και άλλων ειδών φόρων. Λόγω της περιορισμένης βάσης, οι ειδικοί φόροι αποτελούν δεν είναι ιδανικά εργαλεία για τη χρηματοδότηση μεγάλου μέρους των δημοσίων δαπανών. Ακόμη και όταν ένας ειδικός φόρος δικαιολογείται οικονομικά, υπερβολικοί φόροι στις επιχειρήσεις μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τους μισθούς.

6.1.7 Κατανομή Εσόδων

Η κατανομή των εσόδων από τους Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης πρέπει να γίνεται με σκοπό να καλύπτει τα κοινωνικά κόστη που σχετίζονται με την κατανάλωση των φορολογούμενων προϊόντων. Ορισμένα παραδείγματα περιλαμβάνουν τη χρηματοδότηση των δαπανών υγείας που σχετίζονται με το κάπνισμα ή των προγραμμάτων καταπολέμησης της εθιστικής συμπεριφοράς και της επιβολής απαγόρευσης της οδήγησης υπό την επήρεια αλκοόλ. Η κατανομή των εσόδων για να καλύπτει το κόστος που συνδέεται με την κατανάλωση των φορολογούμενων αγαθών αυξάνει την κατανόηση των φορολογουμένων για τον φόρο και μπορεί να μειώσει τα αρνητικά αποτελέσματα της κατανάλωσης.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, τουλάχιστον 80 χώρες διαθέτουν κάποιο ποσοστό των εσόδων τους για δαπάνες στον τομέα της υγείας. Οι πιο συνηθισμένες δαπάνες περιλαμβάνουν φόρους εισοδήματος ή κοινωνικές εισφορές για τη χρηματοδότηση της υγειονομικής

περίθαλψης ή των συντάξεων. Οι επόμενες πιο δημοφιλείς πηγές αφιερώσεων είναι οι εσοδείες από τον φόρο καπνού, το αλκοόλ και ανθυγιεινά τρόφιμα⁴².

Εάν τα έσοδα αφιερώνονται άμεσα σε προγράμματα δαπανών για την αντιμετώπιση των κοινωνικών δαπανών της κατανάλωσης, δεν θα υπάρχει πρόβλημα με τη συρρίκνωση της φορολογικής βάσης. Λιγότερη κατανάλωση θα σήμαινε λιγότερες κοινωνικές δαπάνες και μικρότερη ανάγκη για δαπανηρά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τους φόρους.

Στην Ευρώπη, υπάρχουν σοβαρά οικονομικά ζητήματα καθώς η ΕΕ επιδιώκει μείωση των εκπομπών άνθρακα κατά 55% έως το 2030. Οι φορολογίες ενέργειας είναι το κύριο εργαλείο που προτείνεται αυτή τη στιγμή για τη μείωση των εκπομπών άνθρακα. Ωστόσο, όσο πιο επιτυχημένη γίνεται η μετάβαση από τα άνθρακα σε άλλες πηγές ενέργειας, τόσο περισσότερο θα μειώνεται η φορολογική βάση των καυσίμων άνθρακα, με αποτέλεσμα τη μείωση των εσόδων για την υποστήριξη τεχνολογιών και εναλλακτικών επενδύσεων στην ενέργεια. Σε όσον αφορά το επιτυχές αποτέλεσμα της μείωσης των εκπομπών άνθρακα, αυτό μπορεί να μην είναι πρόβλημα - αλλά αν οι νομοθέτες βασιστούν σε αυτούς τους πόρους για ευρύτερες δαπάνες, η επιτυχία στην μείωση των εκπομπών άνθρακα μπορεί να προκαλέσει έλλειμμα εσόδων.

6.1.8 Αναδρομικότητα

Οι φόροι κατανάλωσης είναι αναδρομικοί επειδή αναλογούν σε ένα μεγαλύτερο ποσοστό του προϋπολογισμού των νοικοκυριών με χαμηλά εισοδήματα σε σύγκριση με τα νοικοκυριά με υψηλότερα εισοδήματα. Οι αναδρομικοί φόροι επηρεάζουν αναλογικά περισσότερο τα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα.

Ωστόσο, απλά επειδή ένας φόρος είναι αναδρομικός, δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιείται. Οι περισσότεροι φόροι κατανάλωσης είναι αναδρομικοί, αλλά εξακολουθούν να έχουν έναν ρόλο σε ένα ευρύτερο σύστημα φορολογίας και μεταφορών που σχεδόν πάντα είναι υψηλά προοδευτικό.

Η κατανάλωση δεν αυξάνεται με τον ίδιο ρυθμό με την αύξηση του εισοδήματος επειδή οι αποταμιεύσεις αυξάνονται με την αύξηση των εσόδων. Οι προοδευτικοί φόροι - αυτοί που αυξάνονται με την αύξηση του εισοδήματος – χρησιμοποιούνται στο μεγαλύτερο εύρος. Ωστόσο, το να βασιζόμαστε αποκλειστικά σε προοδευτικούς φόρους θα ήταν προβληματικό, όπως και η διαίρεση της φορολογικής βάσης της κατανάλωσης αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση της προοδευτικότητας, καθώς ο περιορισμένος αριθμός φορολογήσιμων ειδών θα δημιουργούσε μια στενή, ασταθή φορολογική βάση με μη-ουδετερότητα που θα μπορούσε να εισάγει σημαντικές οικονομικές αλλοιώσεις και να μειώσει τον κίνητρο για σημαντικές οικονομικές

⁴² Cheryl Cashin, Susan Sparkes, and Danielle Bloom, Earmarking for health: from theory to practice, World Health Organization (2017). <https://apps.who.int/iris/handle/10665/255004>.

δραστηριότητες, όπως η απόκτηση εισοδήματος, η αποταμίευση και η επένδυση σε περιουσία. Οι βέλτιστες πρακτικές για τη φορολογική πολιτική συνήθως περιλαμβάνουν ένα μείγμα τόσο αποδοτικών όσο και αναδρομικών φόρων που παρέχουν μια σταθερή πηγή εσόδων, αλλά ελαχιστοποιούν τις οικονομικές αλλοιώσεις και το φορολογικό βάρος στα χαμηλότερα στρώματα.

6.2 Σύγκλιση του ΕΦΚ στο μέσο όρο της ΕΕ για το Αλκοόλ και τα Αλκοολούχα ποτά

Η μείωση του ΕΦΚ στον μέσο όρο της ΕΕ, δηλαδή στα €1.800 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης (με αντίστοιχη προσαρμογή για τον εφαρμοζόμενο ΕΦΚ στο ούζο και στο εμφιαλωμένο τσίπουρο), από €2.550 που ισχύει σήμερα, θα βοηθήσει προκειμένου να στηριχθεί ο κλάδος και η υγιής επιχειρηματικότητα, ενισχύοντας την καταγεγραμμένη κατανάλωση και όχι την επέκταση της κατανάλωσης. Η μείωση του ΕΦΚ εκτιμάται ότι θα λειτουργήσει θετικά για την αγορά αλκοολούχων ποτών, σε αντίθεση με τη δυσμενή επίπτωση που προκλήθηκε την περίοδο της ανόδου των συντελεστών.

Εκτός από την αναπροσαρμογή της φορολογίας αλκοολούχων ποτών με τη σύγκλιση της προς τον μέσο όρο της ΕΕ, θετικά στη λειτουργία της αγοράς και στην ανάπτυξη του κλάδου αλκοολούχων ποτών θα μπορούσαν να συμβάλουν:

- Η βελτίωση των ψηφιακών λειτουργιών των υπηρεσιών ελέγχου & εποπτείας των αλκοολούχων ποτών και η δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου διήμερων αποσταγματοποιών και αμβυκούχων, με στόχο τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου,
- Η ρύθμιση της παραγωγής και διακίνησης στα χύμα διακινούμενα αποστάγματα, μέσω ηλεκτρονικής παρακολούθησης των παραγομένων χύμα αποσταγμάτων από την παραγωγή έως την κατανάλωση, σε συνδυασμό με την παροχή κινήτρων σε παραδοσιακούς αμβυκούχους για την τυποποίηση των προϊόντων τους,
- Η υποστήριξη των εγχωρίως παραγόμενων αλκοολούχων ποτών μέσω της θέσπισης προγράμματος προβολής προϊόντων γεωγραφικών ενδείξεων και της χρηματοδότησης προγράμματος στρατηγικής εισόδου σε ξένες αγορές, με στόχο την ενίσχυση των εξαγωγών και τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και στην πληροφόρηση για τα κανάλια διανομής στο εξωτερικό, ιδίως για τις μικρές και πολύ μικρές ελληνικές επιχειρήσεις, και
- Η διευκόλυνση των επιχειρηματικών επενδύσεων με ηλεκτρονική διεκπεραίωση των μελετών και υποβολή όλων των στοιχείων μιας επένδυσης σε ένα φορέα.

6.3 Ευρωπαϊκή Τελωνειακή Μεταρρύθμιση

Στις 17 Μαΐου 2023, η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις για την πιο φιλόδοξη και συνολική μεταρρύθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της ΕΕ από την ίδρυσή της το 1968.

6.3.1 Βασικά στοιχεία των προτάσεων

Η μεταρρύθμιση ανταποκρίνεται στις τρέχουσες πιέσεις υπό τις οποίες λειτουργεί η Τελωνειακή Ένωση της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της τεράστιας αύξησης των εμπορικών όγκων, ειδικά στο ηλεκτρονικό εμπόριο, του αυξανόμενου αριθμού των ευρωπαϊκών προτύπων που πρέπει να ελεγχθούν στα σύνορα και των μεταβαλλόμενων γεωπολιτικών πραγματικοτήτων και κρίσεων.

Τα προτεινόμενα μέτρα παρουσιάζουν μια πρωτοποριακή, βασιζόμενη στην αξιοποίηση των μεγάλων δεδομένων (big data) για την Τελωνειακή Ένωση της ΕΕ, η οποία θα απλοποιήσει σημαντικά τις τελωνειακές διαδικασίες για τις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα για τους πιο αξιόπιστους εμπόρους. Αξιοποιώντας τον ψηφιακό μετασχηματισμό, η μεταρρύθμιση θα μειώσει τις περιοχές τελωνειακών διαδικασιών, αντικαθιστώντας τις παραδοσιακές δηλώσεις με μια πιο έξυπνη, βασιζόμενη σε δεδομένα προσέγγιση για τον εισαγωγικό έλεγχο. Ταυτόχρονα, οι τελωνειακές αρχές θα διαθέτουν τα εργαλεία και τους πόρους που χρειάζονται για να αξιολογήσουν και να σταματήσουν τις εισαγωγές που αποτελούν πραγματικούς κινδύνους για την ΕΕ, τους πολίτες και την οικονομία της.

Μια νέα Τελωνειακή Αρχή της ΕΕ θα επιβλέπει ένα Κέντρο Δεδομένων τελωνείων της ΕΕ που θα λειτουργεί ως η μηχανή του νέου συστήματος. Στο μέλλον, το Κέντρο Δεδομένων θα αντικαταστήσει την υπάρχουσα υποδομή πληροφορικής των τελωνείων στα κράτη μέλη της ΕΕ, εξοικονομώντας έως και 2 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως σε λειτουργικά έξοδα. Η νέα Αρχή θα βοηθήσει επίσης στην υλοποίηση μιας βελτιωμένης ευρωπαϊκής προσέγγισης στη διαχείριση των κινδύνων και των τελωνειακών ελέγχων.

Συνολικά, το νέο πλαίσιο θα καταστήσει την Τελωνειακή Ένωση της ΕΕ προσαρμοσμένη σε μια πιο πράσινη, ψηφιακή εποχή και θα συμβάλει στη δημιουργία μιας πιο ασφαλούς και ανταγωνιστικής Ενιαίας Αγοράς. Απλοποιεί και ενοποιεί τις απαιτήσεις για την τελωνειακή αναφορά των εμπόρων, μειώνοντας, για παράδειγμα, τον χρόνο που απαιτείται για την ολοκλήρωση των διαδικασιών εισαγωγής και παρέχοντας μια μοναδική ευρωπαϊκή διεπαφή και διευκολύνοντας την επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων.

Στην αναμορφωμένη Τελωνειακή Ένωση της ΕΕ, οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να εισάγουν εμπορεύματα στην ΕΕ θα μπορούν να καταγράψουν όλες τις πληροφορίες για τα προϊόντα τους και τις αλυσίδες εφοδιασμού τους σε ένα μόνο διαδικτυακό περιβάλλον: το νέο Κέντρο Δεδομένων τελωνείων της ΕΕ. Αυτή η πρωτοποριακή τεχνολογία θα συλλέγει τα δεδομένα που παρέχονται από τις επιχειρήσεις και - μέσω μηχανικής μάθησης, τεχνητής νοημοσύνης και

ανθρώπινης παρέμβασης - θα παρέχει στις φορολογικές αρχές μια πανοραμική εικόνα των αλυσίδων εφοδιασμού και της κίνησης των εμπορευμάτων.

Ταυτόχρονα, οι επιχειρήσεις θα αλληλεπιδρούν μόνο με ένα μόνο πύλη κατά την υποβολή των τελωνειακών πληροφοριών τους και θα πρέπει να υποβάλουν τα δεδομένα μια φορά για πολλαπλές αποστολές. Σε ορισμένες περιπτώσεις όπου οι επιχειρηματικές διαδικασίες και οι αλυσίδες εφοδιασμού είναι εντελώς διαφανείς, οι πιο αξιόπιστοι έμποροι (έμποροι «Εμπιστοσύνης και Ελέγχου») θα μπορούν να απελευθερώνουν τα εμπορεύματά τους στην ΕΕ χωρίς καμία ενεργητική τελωνειακή παρέμβαση. Η κατηγορία Εμπιστοσύνης και Ελέγχου ενισχύει το ήδη υπάρχον πρόγραμμα Εξουσιοδοτημένων Οικονομικών Φορέων (ΑΕΟ) για αξιόπιστους εμπόρους.

Το Κέντρο Δεδομένων τελωνείων της ΕΕ θα επιτρέπει την εισαγωγή εμπορευμάτων στην ΕΕ με ελάχιστη τελωνειακή παρέμβαση, χωρίς να υπονομεύονται οι απαιτήσεις ασφάλειας, προστασίας ή καταπολέμησης της απάτης.

Σύμφωνα με τις προτάσεις, το Κέντρο Δεδομένων θα ανοίξει για αποστολές ηλεκτρονικού εμπορίου το 2028, ακολουθούμενο από τους άλλους εισαγωγείς (εθελοντικά) το 2032, με αμέσως αισθητά οφέλη και απλοποιημένες διαδικασίες. Οι έμποροι "Εμπιστοσύνης και Ελέγχου" θα μπορούν επίσης να εκκαθαρίζουν όλες τις εισαγωγές τους με τις τελωνειακές αρχές του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκονται, ανεξάρτητα από το πού εισέρχονται τα εμπορεύματα στην ΕΕ. Μια αξιολόγηση το 2035 θα εξετάσει εάν αυτή η δυνατότητα μπορεί να επεκταθεί σε όλους τους εμπόρους όταν το Κέντρο γίνει υποχρεωτικό από το 2038.

6.4 Νέα έργα στο RRF

6.4.1 Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Φορολογικής και Τελωνειακής Διοίκησης

Η ΑΑΔΕ έχει ήδη αναπτύξει Επενδυτικό - Μεταρρυθμιστικό Σχέδιο (Blueprint) για την περίοδο 2021-2024 για τον περαιτέρω εκσυγχρονισμό των λειτουργιών του, στοχεύοντας παράλληλα να ανταποκριθεί αποτελεσματικά σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο και εξαιρετικά απαιτητικό εξωτερικό περιβάλλον, που καθορίζεται από το εθνικό και τα ευρωπαϊκά θεσμικά νομικά πλαίσια, καθώς και από τις εθνικές προτεραιότητες και υποχρεώσεις της Ελλάδας. Στο πλαίσιο του παραπάνω σχεδίου η ΑΑΔΕ θέτει ως προτεραιότητα τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Φορολογικής και Τελωνειακής Διοίκησης, μέσω μιας σειράς πρωτοβουλιών, όπως:

- Η ανανέωση των βασικών πληροφοριακών συστημάτων για τις επιχειρήσεις (Φορολογικό, Τελωνειακό και Χημικό Εργαστήριο), όπου η βελτιωμένη μορφή αυτών των συστημάτων όχι μόνο θα ενσωματώσει σύγχρονες τεχνολογικές προσεγγίσεις και

λειτουργικότητα, αλλά και θα αναβαθμίσει ουσιαστικά τη λειτουργία της Αρχής. Βασικά χαρακτηριστικά αυτής της βελτίωσης θα είναι η πλήρης και αδιαίρετη παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών χρηστών. Επιπλέον, θα ενοποιήσει και θα ενισχύσει τη διαλειτουργικότητα μεταξύ αυτών των συστημάτων, αλλά και σε σχέση με τα άλλα πληροφοριακά συστήματα του δημόσιου τομέα.

- Η υιοθέτηση μηχανισμών διαχείρισης κινδύνων, τόσο σε επιχειρηματικό όσο και σε θεσμικό επίπεδο.
- Βελτίωση των υποδομών και του περιφερειακού εξοπλισμού όλων των τμημάτων και υπηρεσιών.
- Η διαλογή, η απόσυρση και η ψηφιοποίηση του μεγαλύτερου δυνατού τμήματος του σωζόμενου φυσικού αρχείου στα τμήματα της ΑΑΔΕ.
- Η αξιοποίηση και ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού.
- Η βέλτιστη εφαρμογή της τεχνολογίας στην καθημερινή εργασία του προσωπικού με βελτιωμένα συνεργατικά πληροφοριακά συστήματα, αποτελεσματικές διαδικασίες, καθώς και αποτελεσματική διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και εξόδων.
- Η βελτίωση των υποδομών και των διαδικασιών για τις εξ αποστάσεως υπηρεσίες που προσφέρονται στους φορολογούμενους

Οι κύριες προκλήσεις που σχετίζονται με το ανεπαρκές επίπεδο ψηφιοποίησης και τη σχετικά περιορισμένη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών εστιάζονται κυρίως στα ζητήματα διοικητικού φόρτου για άτομα/επιχειρήσεις, τα βασικά συστήματα πληροφορικής που σταδιακά καθίστανται απαρχαιωμένα, την ασφάλεια των δεδομένων και τη διαλειτουργικότητα διαφόρων συστημάτων και εφαρμογές. Από την άποψη αυτή, έχουν προταθεί συνολικά 14 υποέργα για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της ΑΑΔΕ, τα οποία ταξινομούνται στους ακόλουθους 4 επενδυτικούς τομείς:

1. Αντικατάσταση βασικών ψηφιακών συστημάτων, ανανέωση απαρχαιωμένης υποδομής και επέκταση της λειτουργικότητας της παροχής υπηρεσιών προκειμένου να καλυφθούν τα κενά στις υπάρχουσες εφαρμογές, να ψηφιοποιηθούν όλες οι μη αυτόματες φόρμες και διαδικασίες, να διασφαλιστεί η διαλειτουργικότητα για τα εσωτερικά συστήματα της ΑΑΔΕ και η διαλειτουργικότητα με τα συστήματα πληροφορικής των υπόλοιπων συστημάτων του δημόσιου τομέα.
2. Αυτοματοποίηση των διαδικασιών γραφείου για την κάλυψη ενός εκσυγχρονισμένου, ασφαλούς και αποτελεσματικού περιβάλλοντος εργασίας για τους υπαλλήλους της ΑΑΔΕ με στόχο την αύξηση της απόδοσής τους στην εργασία και συνεπώς την αποτελεσματικότητα της αρχής.
3. Ψηφιοποίηση ελέγχων και ελέγχων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου με στόχο την αύξηση της αποτελεσματικότητας του μηχανισμού είσπραξης και ελέγχου.

4. Αναβάθμιση των υπηρεσιών φορολογουμένων μέσω της συνεχούς επέκτασης, βελτίωσης και ενημέρωσης απλοποιημένων και εύχρηστων ηλεκτρονικών υπηρεσιών που επιτρέπουν νέες δυνατότητες και λειτουργίες, παρέχοντας πρόσβαση σε ανοιχτά και ποιοτικά δεδομένα, μειώνοντας έτσι τη φυσική παρουσία των φορολογουμένων.

Πιο συγκεκριμένα, η υλοποίηση των 14 υποέργων που ταξινομούνται σε 4 επενδυτικές περιοχές-στόχους στοχεύει στην επίτευξη των ακόλουθων στρατηγικών στόχων:

- Μείωση του φορολογικού κενού στο ΦΠΑ. Αφορά τη σταδιακή μείωση του κενού στο ΦΠΑ την περίοδο 2020-2024. Συγκεκριμένα, στόχος είναι η μείωση του κενού στο ΦΠΑ ετησίως κατά 1% μετά το έτος 2023.
- Αύξηση εσόδων από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων που αφορούν επιχειρηματικές δραστηριότητες. Η προτεινόμενη επένδυση αναμένεται να μειώσει το κενό στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων κατά περισσότερο από 10% για τα έτη 2024 – 2025.
- Μείωση των χαμένων εσόδων από την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου. Σε συνδυασμό με την επένδυση για την προμήθεια δικτυικών μέσων, η επένδυση αυτή αναμένεται να αποφέρει το 2024 μείωση της παραπάνω ζημίας κατά τουλάχιστον 15%.
- Αύξηση είσπραξης (μη εξυπηρετούμενων) ληξιπρόθεσμων οφειλών. Στόχος είναι, μετά το 2023, να αυξηθεί η είσπραξη από το χαρτοφυλάκιο των μη επιλέξιμων κατά περίπου 0,5% ετησίως.
- Μείωση λειτουργικών δαπανών και διοικητικών δαπανών της ΑΑΔΕ.
- Αύξηση της ικανότητας της ΑΑΔΕ να δημιουργεί και να ενημερώνει αποτελεσματικά το παράγωγο δίκαιο στους τομείς της άμεσης φορολογίας, της έμμεσης φορολογίας και της φορολογίας κεφαλαίου. Η περαιτέρω ψηφιοποίηση και συγκεντροποίηση των υπηρεσιών των φορολογουμένων θα μειώσει το απαραίτητο προσωπικό των ΔΟΥ Ως εκ τούτου, τα κεντρικά γραφεία της ΑΑΔΕ θα ενισχυθούν μέσω σημαντικής αύξησης του προσωπικού (περίπου το 5% των μη ελεγκτών εφοριακών) που θα εκπαιδευτούν για την υποστήριξη της παραγωγής νομοθεσίας.
- Μείωση διοικητικού κόστους για τους πολίτες. Σήμερα το διοικητικό κόστος για τους πολίτες που συνδέεται με τη φυσική παρουσία στις Εφορίες υπολογίζεται σε περίπου 50 εκατ. ευρώ ετησίως. Με την ψηφιοποίηση των έντυπων διαδικασιών και την αναβάθμιση των υφιστάμενων ηλεκτρονικών υπηρεσιών, επιδιώκεται μείωση του συγκεκριμένου κόστους στο τέλος της επόμενης τριετίας κατά τουλάχιστον 30% και κατά 75% έως το τέλος του 2026.
- Κοινωνικές παροχές. Δίκαιη κατανομή φορολογικών βαρών, εξάλειψη στρεβλώσεων, βελτίωση των οικονομικών δραστηριοτήτων

Ειδικότερα:

Υποέργο 2: Επέκταση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Τελωνείων (ICISnet)

Η Τελωνειακή Υπηρεσία έχει καταγράψει μεγάλο αριθμό διαδικασιών που εκτελούνται κυρίως ή εν μέρει χειροκίνητα, οι οποίες απαιτούν ψηφιοποίηση και δεν καλύπτονται από άλλα υπάρχοντα συστήματα (π.χ. MASP). Θα δοθεί προτεραιότητα σε διαδικασίες που σχετίζονται με ειδικούς φόρους κατανάλωσης, φόρους ταξινόμησης οχημάτων, φόρους κατανάλωσης και ΦΠΑ ή σε διαδικασίες που συνεπάγονται υψηλό διοικητικό κόστος και θα διευκολύνουν το εμπόριο και τους ενδιαφερόμενους.

Υποέργο 3: Ανάπτυξη νέου Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος για το Γενικό Χημείο του Κράτους

- Υποσύστημα δειγμάτων τελωνείων, το οποίο θα διασυνδέεται με το πρωτόκολλο και το υποσύστημα ανταλλαγής εγγράφων και θα υποστηρίζει τη λειτουργία ψηφιακής υπογραφής καθώς και διασύνδεση με υποσυστήματα ICIS-net Εισαγωγών/Εξαγωγής, Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης, Υποθέσεων, Δηλώσεων κ.λπ.

6.4.2 Νέο πλαίσιο για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου, κυρίως για προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (καπνός, αλκοόλ και ενέργεια)

Η μεταρρύθμιση στοχεύει στη θέσπιση ενός νέου πλαισίου για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και εστιάζει ιδιαίτερα σε προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (καπνός, αλκοόλ, ενέργεια). Αυτό το πλαίσιο θα εκσυγχρονίσει τη λειτουργία των τελωνείων βελτιώνοντας τα συστήματα παρακολούθησης, τις διαδικασίες ελέγχου και τον εξοπλισμό τους, προκειμένου να παρέχει αξιόπιστους ελέγχους σχετικά με το φορτίο. Επιπλέον, είναι απαραίτητος ο επανασχεδιασμός των πληροφοριακών συστημάτων της ΑΑΔΕ για τη συλλογή συνδυασμένων πληροφοριών από διεθνείς βάσεις δεδομένων και τη χρήση τους για τη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών δραστηριοτήτων.

Για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου, ειδικά για προϊόντα που υπόκεινται σε ΦΠΑ, η ΑΑΔΕ σχεδιάζει να εφαρμόσει μια συνολική μεταρρύθμιση δομημένη σε τέσσερις άξονες:

- Ο πρώτος άξονας αφορά τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων μεθόδων ανάλυσης κινδύνου με στοχευμένα εργαλεία ελέγχου και δίωξης και σε συνεχή χρήση από την Τελωνειακή Υπηρεσία. Τα λειτουργικά συστήματα πληροφοριών ICISNET και ELENXIS της ΑΑΔΕ πρέπει να επανασχεδιαστούν με στόχο την αποτελεσματική ιεράρχηση των κινδύνων μη συμμόρφωσης και τη δημιουργία των καλύτερων δυνατών προφίλ ελέγχου, χρησιμοποιώντας πληροφορίες από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις εθνικές βάσεις δεδομένων ανάλυσης δεδομένων. Ευρωπαϊκοί και διεθνείς φορείς συμμετέχουν στην καταπολέμηση

του λαθρεμπορίου και είναι σημαντικό να συνεργαστούμε με όσο το δυνατόν περισσότερες δημόσιες υπηρεσίες για να βοηθήσουμε σε αυτή την προσπάθεια.

- Ο δεύτερος άξονας αφορά τον σχεδιασμό ενός νέου ολοκληρωμένου συστήματος που θα υποστηρίζει τη διαδικασία ελέγχου παρακολουθώντας τις τελωνειακές συναλλαγές και τις διαδικασίες σε πραγματικό χρόνο. Το σύστημα αυτό θα λειτουργεί με στόχο την καλύτερη και ταχύτερη στόχευση των διωκτικών τελωνειακών υπηρεσιών με κεντρική εποπτεία και στα σημεία υψηλού ενδιαφέροντος, όπως α) σημεία εισόδου-εξόδου από το τελωνειακό έδαφος της ΕΕ, β) τοποθεσίες σε περιφερειακό επίπεδο.
- Ο τρίτος άξονας αφορά τον εκσυγχρονισμό και τη βέλτιστη χρήση των διωκτικών εργαλείων του λαθρεμπορίου (τεχνικά μέσα για τελωνειακούς ελέγχους). Είναι απαραίτητη η παροχή πρόσθετων συστημάτων ελέγχου X-RAY για φορτηγά και εμπορευματοκιβώτια για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών των διωκτικών διαδικασιών με το επερχόμενο (αναπτυσσόμενο/αναπτυσσόμενο) κεντρικό σύστημα του τελωνείου. Η διαδικασία ελέγχου επιτόπου (επιτόπιοι έλεγχοι) των Κινητών Ομάδων Ελέγχου θα πρέπει να ενισχυθεί με σύγχρονα εργαλεία παρακολούθησης, οχήματα, σύγχρονο εξοπλισμό παρακολούθησης και εφαρμογές υποστήριξης για κινητές συσκευές.
- Ο τέταρτος άξονας αφορά την Ηλεκτρονική Παρακολούθηση της διακίνησης προϊόντων. Η ηλεκτρονική παρακολούθηση θα επικεντρωθεί στην κίνηση επαγγελματικών οχημάτων και εμπορευματοκιβωτίων στην ελληνική επικράτεια. Με την είσοδό τους και την κυκλοφορία τους στη χώρα, θα εφαρμόζεται η αξιοποίηση του Μητρώου Αλκοολούχων Ποτών και του Συστήματος Αναγνώρισης Αλκοολούχων Ποτών από τις ελεγκτικές αρχές του τελωνείου. Επιπλέον, η ολοκλήρωση του συστήματος εισροών-εκροών για ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού καυσίμων θα ενισχύσει τη διαδικασία προσαρμοσμένου ελέγχου και θα οδηγήσει στην ανάπτυξη ενός ολιστικού συστήματος παρακολούθησης της κίνησης επαγγελματικών οχημάτων μεταφοράς εμπορευμάτων (καύσιμα). Αυτό το σύστημα θα μπορεί να παρακολουθεί το φορτίο από την είσοδό του και την τελωνειακή διαδικασία που εφαρμόζεται για την ελεύθερη κυκλοφορία ή την έξοδό του από το τελωνειακό έδαφος της Ένωσης. Το σύστημα στοχεύει στην ενίσχυση των διαδικασιών τελωνειακού ελέγχου περιορίζοντας τις επιπτώσεις του λαθρεμπορίου.

6.4.3 Κωδικοποίηση και απλοποίηση φορολογικής νομοθεσίας, κανόνων και διαδικασιών

Η μεταρρύθμιση αυτή είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού και της συμμόρφωσης των φορολογουμένων, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και διευκολύνοντας την οικονομική ανάπτυξη και τις επενδύσεις. Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση των απαιτούμενων διαδικασιών είναι ζωτικής σημασίας. Ταυτόχρονα, αναμένεται να δώσει κίνητρα για την

ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία, αλλά και να επιταχύνει τη συνολική ψηφιοποίηση της φορολογικής διοίκησης.

Μεταρρύθμιση 1.1 Κωδικοποίηση φορολογικής νομοθεσίας και απλοποίηση κανόνων και διαδικασιών

Η κωδικοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας στον τομέα της φορολογίας εισοδήματος και ακινήτων, του ΦΠΑ, των τελών χαρτοσήμου, των φορολογικών διαδικασιών και είσπραξης, καθώς και της τελωνειακής νομοθεσίας, θα οδηγήσει στην απλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της φορολογικής διοίκησης. Η μεταρρύθμιση περιλαμβάνει τους κύριους φορολογικούς κώδικες και τον Εθνικό Τελωνειακό Κώδικα, οι οποίοι, για λόγους συμβατότητας και προσαρμογής σε πρόσφατες εξελίξεις και απαιτήσεις της αγοράς, έχουν υποστεί σημαντικό αριθμό τροποποιήσεων με την πάροδο των ετών. Στο πλαίσιο αυτό, η κωδικοποίηση νοείται όχι ως απλή ενοποίηση όλων των σχετικών νομικών διατάξεων, αποφάσεων και εγκυκλίων, αλλά ως απλούστευση και προσβασιμότητα της νομοθεσίας, με σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας έναντι των φορολογουμένων, της ασφάλειας δικαίου και της διευκόλυνσης της φορολογικής συμμόρφωσης. Στόχος αυτής της προσπάθειας είναι να γίνουν οι κανόνες για κάθε στάδιο φορολογικών διαδικασιών, τόσο στην άμεση όσο και στην έμμεση φορολογία, απλοί, σαφείς και συνοπτικοί, καθώς και προσβάσιμοι σε όλους τους φορολογούμενους.

Μεταρρύθμιση 1.2 Προσβασιμότητα σε βελτιστοποιημένες και στοχευμένες πληροφορίες

Η πολυπλοκότητα και οι συχνές αλλαγές της φορολογικής νομοθεσίας αποτελούν εμπόδιο για τη συμμόρφωση των φορολογουμένων και την αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης. Το περιεχόμενο που φτάνει στους φορολογούμενους πρέπει να βελτιστοποιηθεί όσον αφορά την πληρότητα, τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης και τη διαθεσιμότητα. Είναι απαραίτητο να παρέχεται δωρεάν, έγκυρη, κατανοητή και ενημερωμένη τεκμηρίωση, η οποία επιτρέπει στους φορολογούμενους να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους και να ασκούν τα δικαιώματά τους. Ταυτόχρονα, υπάρχει άμεση ανάγκη απλούστευσης, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και η δικαιοσύνη του φορολογικού συστήματος.

Υλοποίηση:

Τα μακροχρόνια προβλήματα που περιγράφονται παραπάνω αντιμετωπίζονται με:

1. Την κωδικοποίηση και ενοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας στους τομείς της φορολογίας εισοδήματος και περιουσίας, του ΦΠΑ, των τελών χαρτοσήμου, των φορολογικών διαδικασιών και της είσπραξης και των τελωνείων.
2. Την ενοποίηση της παράγωγης φορολογικής νομοθεσίας (αποφάσεων και εγκυκλίων) που αφορούν τη φορολογική διοίκηση και τους φορολογούμενους, δίνοντας συμβουλές και κατευθύνσεις.

3. Την απλοποίηση κανόνων και διαδικασιών, για την εξάλειψη της γραφειοκρατίας και την παροχή φορολογικής βεβαιότητας.
4. Τη δημιουργία συστήματος διαχείρισης περιεχομένου και ηλεκτρονικών βιβλιοθηκών παροχής φορολογικών στοιχείων σε δομημένη και εναρμονισμένη μορφή, με δυνατότητα ενημέρωσης σε πραγματικό χρόνο.
5. Την on-line δημοσίευση των διαφόρων ειδών εγγράφων (διατάξεις, αποφάσεις και εγκυκλίους), προκειμένου να παρέχεται δωρεάν πρόσβαση σε φορολογούμενους, φορολογικούς συμβούλους/εμπειρογνώμονες καθώς και σε εφοριακούς και ελεγκτές.
6. Τη διαδικασία κωδικοποίησης δεν θα επηρεάσει τις αρμοδιότητες του Υπουργείου Οικονομικών και του ΙΑΡΡ για τη σύνταξη νομοθεσίας που θα παραμείνει σύμφωνη με το νόμο 4389/2016, συμπεριλαμβανομένων των αρμοδιοτήτων που ανατίθενται σήμερα στο πρωτογενές δίκαιο στον Διοικητή της ΑΑΔΕ για το παράγωγο δίκαιο, τόσο αποφάσεις Περιφερειάρχη όσο και Εγκυκλίους.
7. Θα ζητηθεί η γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις προτάσεις Κωδικοποίησης, ιδίως για τον Κώδικα ΦΠΑ, τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος και τον Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών.

6.5 Χρήση τεχνολογιών Blockchain στην αλυσίδα εφοδιασμού

Η τεχνολογία του Blockchain έχει τη δυνατότητα να επανασχεδιάσει την αλυσίδα εφοδιασμού και να επιφέρει πολλά οφέλη. Το Blockchain επιτρέπει την αποτελεσματική καταγραφή, παρακολούθηση και επιβεβαίωση των συναλλαγών και της κίνησης των εμπορευμάτων. Κάθε συναλλαγή καταγράφεται σε ένα μπλοκ, και τα μπλοκ αυτά συνδέονται μεταξύ τους για να δημιουργήσουν μια αλυσίδα ανακατανημένων δεδομένων. Αυτή η διαφανής και ασφαλής αποθήκευση των πληροφοριών εξασφαλίζει την ακεραιότητα και την αξιοπιστία των δεδομένων που αφορούν την κίνηση των εμπορευμάτων κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού.

Επιπλέον, το Blockchain επιτρέπει τη δημιουργία έξυπνων συμβολαίων, τα οποία είναι συμφωνίες που εκτελούνται αυτόματα όταν πληρούνται οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις που έχουν οριστεί. Αυτό επιτρέπει την αυτόματη εκτέλεση και επιβεβαίωση συναλλαγών, εξοικονομώντας χρόνο και πόρους. Τα έξυπνα συμβόλαια δημιουργούν εμπιστοσύνη και ασφάλεια στις συναλλαγές, καθώς είναι αδιαμφισβήτητα και αμετάβλητα.

Με την εφαρμογή του Blockchain στην αλυσίδα εφοδιασμού, είναι δυνατόν να βελτιωθούν πολλοί τομείς. Η τεχνολογία αυτή επιτρέπει την ακριβή καταγραφή και παρακολούθηση των πληροφοριών σχετικά με την προέλευση, την ποιότητα, την ποσότητα και την κατάσταση των εμπορευμάτων. Αυτό επιτρέπει στους εμπλεκόμενους φορείς να έχουν μια πλήρη εικόνα της πορείας των προϊόντων καθώς προχωρούν από τον παραγωγό στον καταναλωτή. Επιπλέον, η ενσωμάτωση του Blockchain μπορεί να μειώσει τις απάτες, την παραποίηση και την παράνομη

διακίνηση εμπορευμάτων, παρέχοντας ένα αξιόπιστο μέσο για τον έλεγχο και την επαλήθευση των πληροφοριών.

Τέλος, η χρήση του Blockchain μπορεί να οδηγήσει σε μείωση κόστους και απλοποίηση των διαδικασιών στην αλυσίδα εφοδιασμού. Οι επιχειρήσεις μπορούν να επωφεληθούν από την αυτοματοποίηση και την εξομάλυνση των συναλλαγών, μειώνοντας τον ανθρώπινο παράγοντα και τις συναφείς δαπάνες. Επιπλέον, οι αρχές μπορούν να επωφεληθούν από την αυξημένη ακρίβεια και διαφάνεια των δεδομένων, καθώς και από την ευκολία παρακολούθησης και επιβολής των κανονισμών και των κανονιστικών απαιτήσεων.

Συνολικά, η τεχνολογία του Blockchain παρέχει μια πρωτοποριακή λύση για τη βελτίωση της αλυσίδας εφοδιασμού, προσφέροντας ακρίβεια, ασφάλεια, διαφάνεια και αποτελεσματικότητα σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Η χρήση του Blockchain στην αλυσίδα εφοδιασμού μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη αξιοπιστία, ασφάλεια και αποτελεσματικότητα στο εμπόριο και να επιφέρει οικονομικά οφέλη για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Blockchain και Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, χωρίς την τεχνολογία του Blockchain, οι φορολογικές Αρχές συνήθως βασίζονται σε δηλώσεις φόρου ή αποδείξεις για την αναφορά πληροφοριών. Ο αντίκτυπος στο ποσό των εισπραχθέντων φόρων και ειδικών τελών μπορεί να είναι σημαντικός λόγω σφαλμάτων, αμέλειας και/ή απάτης από τους φορολογούμενους. Η τεχνολογία του Blockchain μπορεί να συμβάλει στον περιορισμό αυτών των κινδύνων και μπορεί να αντιπροσωπεύει μεγάλα ποσά εσόδων που εισπράττονται από τις φορολογικές αρχές.

Το αποτελεσματικό ιστορικό ελέγχου και η ακρίβεια των πληροφοριών που είναι διαθέσιμες στην αλυσίδα μπορούν να διευκολύνουν τη μετάδοση σωστών φορολογικών δεδομένων ανάμεσα στους φορολογούμενους και τις αρχές. Οι επιπτώσεις μπορεί να είναι σημαντικές καθώς η απώλεια φόρων εκτιμάται σε δισεκατομμύρια ευρώ για τις αρχές.

Προτάσεις

Η χρήση καινοτόμων τεχνολογιών όπως το Blockchain μπορεί να παρέχει ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα συλλογής τελών επί των προϊόντων καπνού και αλκοόλ σε σχέση με το υπάρχον σύστημα.

Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, ο στόχος είναι να αφαιρεθεί η δημοσιονομική αξία από τις φορολογικές ταινίες από τις χώρες όπου οι ταινίες εξακολουθούν να έχουν δημοσιονομική αξία. Σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, το Blockchain θα επιτρέψει την κατάργηση των φυσικών ταινιών, αντικαθιστώντας τις με τη χρήση τεχνολογιών Διαδικτύου των Πραγμάτων (IoT), όπως

επικοινωνία κοντινού πεδίου (Near Field Communication -NFC) ή QR κωδικούς. Αυτό θα ψηφιοποιήσει το προϊόν δημιουργώντας ένα ψηφιακό δίδυμο.

Σε μια μελλοντική λύση Blockchain, οι εταιρίες που παράγουν προϊόντα που υπόκεινται σε ΕΦΚ θα πρέπει να παραγγείλουν τις ψηφιακές φορολογικές ταινίες από τις φορολογικές αρχές. Σε αυτή τη φάση, ένας συγκεκριμένος αριθμός μοναδικών ψηφιακών αναγνωριστικών (IDs) θα εκδίδονται από τις αρχές μέσω μιας πλατφόρμας βασισμένης σε Blockchain.

Αυτά τα μοναδικά αναγνωριστικά θα συνδέονται με ένα τσιπ NFC/QR με χαρακτηριστικά προστασίας κατά της αντιγραφής. Θα αντιστοιχίζονται σε πακέτα τσιγάρων ή φιάλες αλκοόλ και στη συνέχεια θα ενεργοποιούνται. Τα τσιπ NFC και οι QR κωδικοί θα περιέχουν όλες τις πληροφορίες σχετικά με τον κατασκευαστή, τις λεπτομέρειες του προϊόντος/συστατικά, την ημερομηνία παραγωγής, τον αριθμό της εταιρείας, την κατάσταση πληρωμής του φόρου κ.λπ.

Αφού τα τσιπ/κωδικοί αντιστοιχιστούν και ενεργοποιηθούν, τα προϊόντα μπορούν να μεταφερθούν στις Φορολογικές Αποθήκες, σε μεσάζοντες ή στους τελικούς καταναλωτές.

Οι χρήστες, ανάλογα με τον ανατεθειμένο ρόλο τους στις παραπάνω διαδικασίες του Blockchain, θα μπορούν να αλλάζουν/διαβάσουν τα δεδομένα του προϊόντος:

- Ο υπεύθυνος της Φορολογικής Αποθήκης θα μπορεί να ενεργοποιήσει την πληρωμή του ΕΦΚ μέσω έξυπνης σύμβασης (smart-contract) μόλις τα εμπορεύματα φύγουν από το τελωνείο και απελευθερωθούν για κατανάλωση.
- Οι τελωνειακές αρχές θα μπορούν να ελέγξουν κατά τη διάρκεια τυχαίων ελέγχων εάν έχουν πληρωθεί τα τέλη και να παρακολουθούν το προϊόν στην αλυσίδα εφοδιασμού.
- Ο τελικός καταναλωτής θα μπορεί να δει την προέλευση του προϊόντος, τις λεπτομέρειες κατασκευής κ.λπ.

Αυτή η μελλοντική εφαρμογή του Blockchain θα προσφέρει αυξημένη ασφάλεια για το κοινό, αυξημένη συμμόρφωση με τις κανονιστικές απαιτήσεις και βελτίωση στην καταπολέμηση των παραποιημένων προϊόντων. Το Blockchain θα επιτρέπει στις αρχές να έχουν καλύτερο έλεγχο σχετικά με τις πληροφορίες και τα προϊόντα, διασφαλίζοντας την ακρίβεια των πληροφοριών για τους τελικούς πελάτες.